

Høringsnotat

Gjennomføring av forordningen om kunstig intelligens (KI-forordningen)

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Hovedinnhold i høringsnotatet	4
1.2	Bakgrunnen for KI-forordningen	4
1.3	Formålet med KI-forordningen	5
1.4	Risikobasert tilnærming i KI-forordningen	6
1.5	Hvilke norske aktører vil få rettigheter og plikter etter KI-forordningen?	7
1.6	Innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen	7
2	Gjeldende rett	8
3	Gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett	9
3.1	Ny lov om kunstig intelligens (KI-loven)	9
3.2	Oversettelse av KI-forordningen	10
3.3	Virkeområde	10
3.4	Departementets vurdering	12
4	Nærmere om KI-forordningens regulering av rettshåndhevelse	12
4.1	Innledning	12
4.2	Gjeldende nasjonalt regelverk om rettshåndhevende myndigheters bruk av KI	13
4.3	Departementets vurdering av behovet for særskilt nasjonal regulering på områdene som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde	13
5	Forbudte KI-praksiser – uakseptabel risiko	16
5.1	Oversikt over forbudte KI-praksiser	16
5.2	Departementets vurdering	17
6	KI-systemer med høy risiko	17
6.1	Innledning	17
6.2	Hvilke KI-systemer som innebærer høy risiko	18
6.3	Krav til KI-systemer med høy risiko	19
6.4	Krav til leverandører og idriftsettere av høyrisikosystemer, og andre aktører	20
6.5	Departementets vurdering og forslag	23
7	KI-systemer med begrenset risiko	23
7.1	Innledning	23
7.2	Hvilke KI-systemer som innebærer begrenset risiko	23
7.3	Departementets vurdering og forslag	24
8	KI-modeller for allmenne formål	25

8.1	KI-modeller for allmenne formål med og uten systemrisiko.....	25
8.2	Krav til leverandører av KI-modeller for allmenne formål	26
8.3	Krav til leverandører av KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko	27
8.4	Departementets vurdering.....	27
9	Meldermyndigheter og samsvarsvurderingsorganer	27
9.1	Innledning.....	27
9.2	Meldermyndigheter.....	27
9.3	Samsvarsvurderingsorganer	28
9.4	Departementets vurdering og forslag	29
10	Standarder, samsvarsvurdering, sertifikater og registrering	29
10.1	Produktsikkerhetsregulering og <i>New Legislative Framework</i>	29
10.2	Harmoniserte standarder	30
10.3	Felles spesifikasjoner	30
10.4	Samsvarsvurdering	31
10.5	Sertifikater, samsvarserklæring, CE-merking og registrering.....	32
10.6	Departementets vurdering.....	33
11	Regler for god praksis	33
11.1	Innledning.....	33
11.2	Departementets vurdering.....	34
12	Tiltak til støtte for innovasjon	34
12.1	Regulatoriske sandkasser	34
12.2	Generelle krav til sandkasser og annen tilrettelegging for innovasjon	34
12.3	Behandling av personopplysninger for utvikling av visse KI-systemer i allmennhetens interesse.....	35
12.4	Testing av høyrisikosystemer under reelle forhold utenfor regulatoriske sandkasser	36
12.5	Departementets vurdering.....	36
13	Forvaltning på EU-nivå	37
13.1	Innledning.....	37
13.2	KI-kontoret og KI-rådet.....	37
13.3	Rådgivende forum	37
13.4	Vitenskapspanel med uavhengige eksperter	38
13.5	Departementets vurdering.....	38
14	Nasjonale vedkommende myndigheter.....	38
14.1	Markedstilsynsmyndigheter og meldermyndigheter	38
14.2	Departementets vurdering og forslag	39
15	Overvåking etter omsetning, rapportering av alvorlige hendelser og håndhevelse	40

15.1	Overvåking av høyrisikosystemer etter omsetning.....	40
15.2	Rapportering av alvorlige hendelser	41
15.3	Markedstilsyn og håndheving.....	41
15.4	Departementets vurdering.....	45
16	Rettsmidler.....	47
16.1	Prosessregler	47
16.2	Departementets vurdering.....	47
17	Tilsyn, undersøkelser, håndhevelse og overvåking av leverandører av KI-modeller for allmenne formål.....	47
17.1	Innledning.....	47
17.2	Departementets vurdering.....	49
18	Atferdsregler og retningslinjer.....	49
18.1	Innledning.....	49
18.2	Departementets vurdering.....	49
19	Sanksjoner og andre reaksjoner	50
19.1	Innledning.....	50
19.2	Departementets vurdering.....	50
19.2.1	Generelt	50
19.2.2	Overtredelsesgebyr.....	51
19.2.3	Tvangsmulkt.....	52
19.2.4	Straff	53
20	Ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper	53
20.1	Innledning og bakgrunn.....	53
20.2	Departementets vurdering.....	55
21	Økonomiske og administrative konsekvenser	56
22	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget.....	57
	Utkast til lov om kunstig intelligens.....	62

1 Innledning

1.1 Hovedinnhold i høringsnotatet

Forordningen om kunstig intelligens (KI-forordningen)¹ ble endelig vedtatt i EU 13. juni 2024, og ble publisert i EU-tidende 12. juli samme år. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) sender med dette forslag til lov om gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett på offentlig høring.

Høringsnotatet gir en overordnet gjennomgang av forordningen og følger forordningens struktur. Forordninger gjelder direkte i EU-medlemsstatene uten behov for nasjonal gjennomføring. Norge må imidlertid gjennomføre EØS-relevante forordninger i nasjonal lov eller forskrift. KI-forordningen er EØS-relevant, men er ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen. Det pågår forhandlinger om utforming av felleskomitéens beslutning, herunder behovet for tilpasninger.

KI-forordningen har bestemmelser som regulerer forhold på justisområdet som ligger utenfor EØS-avtalens virkeområde. I tillegg gir KI-forordningen artikkel 66 Europakommisjonens KI-kontor myndighet til å sikre implementering og etterlevelse av regelverket i medlemslandene, og dermed også i EØS-landene som gjennomfører forordningen i sin nasjonale rett. Disse forholdene gjør at det er behov for nasjonale tilpasninger ved innlemming av forordningen i EØS-avtalen og gjennomføring i Norge.

Departementet vurderer hvilken betydning de ulike delene av KI-forordningen får for norske aktører, hvilket nasjonalt handlingsrom forordningen åpner for og hvordan handlingsrommet kan benyttes i norsk rett. Departementet foreslår en ny lov om kunstig intelligens (KI-loven) som skal gjennomføre KI-forordningen. KI-loven inneholder bestemmelser på de områdene hvor forordningen åpner for et nasjonalt handlingsrom. Et sentralt spørsmål ved gjennomføringen i norsk rett er hvilke myndighetsorganer som skal håndheve forordningen i Norge. Regjeringen har besluttet at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) skal ha rollen som nasjonal koordinerende markedsstilsynsmyndighet og nasjonalt kontaktpunkt mot EU.

Avslutningsvis gjør departementet rede for hovedpunktene i Europarådets rammekonvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper.² Departementet foreslår at Norge ratifiserer denne konvensjonen.

1.2 Bakgrunnen for KI-forordningen

Kunstig intelligens utgjør på den ene siden en enorm innovativ kraft. På den andre siden innebærer utvikling og bruk av kunstig intelligens en rekke risikoer. EUs arbeid fram mot en forordning for kunstig intelligens bærer preg av å balansere hensynet til innovasjon mot hensynet til å redusere risikoene bruken av denne teknologien innebærer.

Europakommisjonen publiserte 7. desember 2018 en koordinert handlingsplan for KI, i samarbeid med medlemsstatene, Norge og Sveits.³ Planen handler om hvordan Europa kan bli en ledende aktør ved å bygge på styrkene sine og støtte utvikling av KI som er moderne, sikker og ivaretar etiske verdier.

Utarbeidelse av etiske retningslinjer for kunstig intelligens er nevnt som ett av initiativene i planen. Kommisjonen satte derfor ned en ekspertgruppe, som i 2019 publiserte etiske retningslinjer for

¹ Forordning (EU) 2024/1689.

² CETS 225.

³ COM(2018) 795 *final*.

pålitelig bruk av kunstig intelligens.⁴ Ekspertgruppen lanserte sju prinsipper, som er gjengitt på følgende måte i «Nasjonal strategi for kunstig intelligens»:⁵

1. KI-baserte løsninger skal respektere menneskets selvbestemmelse og kontroll.
2. KI-baserte systemer skal være sikre og teknisk robuste.
3. KI skal ta hensyn til personvernet.
4. KI-baserte systemer må være gjennomsiktlige.
5. KI-systemer skal legge til rette for inkludering, mangfold og likebehandling.
6. KI skal være nyttig for samfunn og miljø.
7. Ansvarlighet.

I 2020 publiserte Europakommisjonen en vitbok om kunstig intelligens.⁶ Vitboken ga rammene for en framtidig lovgivning for kunstig intelligens. I 2021 publiserte EU en revidert versjon av handlingsplanen for kunstig intelligens.⁷ Etter fremleggelsen av forslaget til KI-forordning sendte Norge et posisjonsnotat til EU.⁸ Deretter fulgte omfattende og langvarige forhandlinger mellom Europakommisjonen, Europaparlamentet og Rådet for den europeiske union (Rådet).⁹ Europaparlamentet introduserte flere forslag om utvidelse av forordningens virkeområde, blant annet nye krav for generativ kunstig intelligens som nylig hadde fått stor oppmerksomhet i offentligheten. I de siste forhandlingsrundene ble det oppnådd enighet om

- regler for KI-systemer med stort nedslagsfelt og mulighet for systemrisiko
- regler for høyrisikosystemer
- revidert struktur for forvaltning og håndheving av forordningen med fullmakter til Europakommisjonen
- utvidet liste med forbudte KI-systemer med noen unntak
- krav om at leverandører av høyrisikosystemer skal vurdere grunnleggende rettigheter.

1.3 Formålet med KI-forordningen

Hjemlene for KI-forordningen er traktaten om Den europeiske unions virkemåte¹⁰ artikkel 16 og 114 om henholdsvis personvern og EUs indre marked. Formålet med KI-forordningen fremgår av artikkel 1 nr. 1 og er belyst i en rekke fortalepunkter.

KI-forordningen har fire hovedmål:

1. Forbedre det indre markedet.
2. Fremme menneskesentrert og pålitelig kunstig intelligens.
3. Sikre et høyt beskyttelsesnivå mot skadelige effekter av KI-systemer for sikkerhet, helse og grunnleggende rettigheter (som demokrati, rettsstaten og miljøvern).
4. Støtte innovasjon.

⁴ *Ethics guidelines for trustworthy AI.*

⁵ Se punkt 5.2 i strategien.

⁶ COM(2020) 65 *final*.

⁷ COM(2021) 205 *final*.

⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/939c260c81234eae96b6a1a0fd32b6de/norwegian-position-paper-on-the-ecs-proposal-for-a-regulation-of-ai.pdf>.

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/09/artificial-intelligence-act-council-and-parliament-strike-a-deal-on-the-first-worldwide-rules-for-ai/>.

¹⁰ Lisboatraktaten (2010/C 83/01).

Forordningens første mål er å forbedre det indre markedet. Som presisert i forordningens foralepunkt 1, skal forordningen sikre fri flyt av KI-baserte varer og tjenester over landegrensene ved å harmonisere reglene i hele EU. Medlemslandene kan ikke innføre restriksjoner på utvikling, markedsføring eller bruk av KI-systemer, med mindre forordningen uttrykkelig åpner for slike begrensninger. Valget av en forordning fremfor et direktiv underbygger også målet om et harmonisert regelverk.

Det andre hovedmålet er å fremme menneskesentrert og pålitelig kunstig intelligens. Dette har vært sentralt i utviklingen av KI-forordningen, med de etiske retningslinjene for kunstig intelligens som et viktig grunnlag, se høringsnotatet kapittel 1.2 og foralepunkt 27 i KI-forordningen.

Europakommisjonens ekspertgruppe understreker at KI-løsninger skal respektere menneskets selvbestemmelse og kontroll, noe som reflekterer målsetningen om menneskesentrert KI. Derfor skal KI ikke brukes til manipulasjon eller kontroll. Pålitelig kunstig intelligens handler om at KI skal produsere pålitelige og nøyaktige resultater, være robust til å motstå cyberangrep, ikke være skadelig for mennesker og samfunn, respektere personvernet og ikke diskriminere på grunnlag av faktorer som for eksempel kjønn og etnisitet. Pålitelig kunstig intelligens krever også åpenhet, slik at folk kan forstå hvordan beslutninger tas og eventuelt utfordre diskriminerende utfall.

Videre er et sentralt mål å sikre et høyt beskyttelsesnivå mot skadelige effekter av KI-systemer. Dette omfatter flere områder:

- Helse og sikkerhet: Forordningen skal forhindre at bruk av kunstig intelligens forårsaker fysiske eller psykiske skadevirkninger på enkeltpersoner, noe som særlig er reflektert i bestemmelser basert på EUs produktsikkerhetslovgivning.
- Grunnleggende rettigheter og EU-verdier: Dette delmålet er nært knyttet til menneskesentrert og pålitelig KI, og inkluderer beskyttelse av demokrati og rettsstaten i møte med KI-teknologi.
- Miljøvern: Selv om miljøhensyn opprinnelig ikke var en del av forordningens kjerne, anerkjenner den nå eksplisitt det store energibehovet utvikling og bruk av kunstig intelligens medfører, og søker å beskytte miljøet mot negative konsekvenser.

Det fjerde hovedmålet er å støtte innovasjon. Som beskrevet i foralepunkt 2, skal KI-forordningen fremme innovasjon og sysselsetting, og gjøre EU til en leder innen utbredelse av pålitelig KI. Enhetlige regler på tvers av EU/EØS skal bidra til at det vil finnes et stort marked for KI-systemer utviklet i EØS-området. Et sentralt tiltak for å stimulere til innovasjon er regulatorisk sandkasse for å teste KI-systemer, se høringsnotatet kapittel 12.1. Forordningen inneholder også unntak fra forpliktelser for små og mellomstore bedrifter, se blant annet høringsnotatet kapittel 12, noe som ytterligere skal stimulere innovasjon.

1.4 Risikobasert tilnærming i KI-forordningen

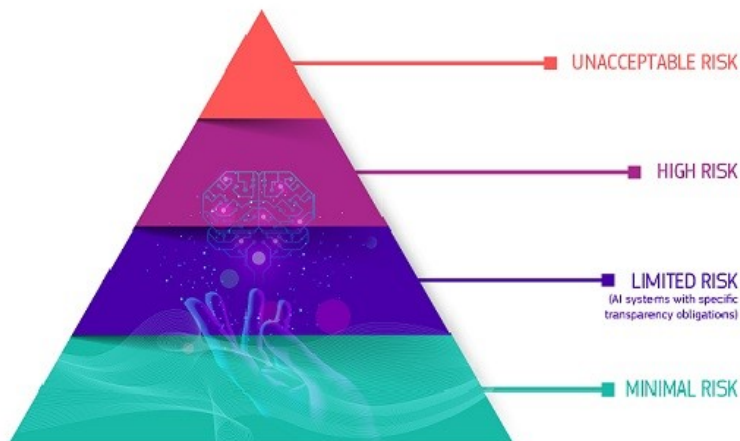
KI-forordningen har en risikobasert tilnærming til regulering av kunstig intelligens. Dette er fordi KI-systemer og KI-modeller kan medføre varierende grad av risiko for skadelig innvirkning på sikkerhet, helse og EUs grunnleggende verdier.

Forordningen kategoriserer ulike former for KI-praksis basert på deres risikonivå. Jo høyere risikoen er, desto strengere er reglene:

- Uakseptabel risiko: Kapittel 2 forbyr spesifikke KI-praksiser som anses å utgjøre en uakseptabel risiko.

- Høy risiko: Kapittel 3 fastsetter særskilte og strenge krav for KI-systemer som faller inn under kategorien høy risiko.
- Begrenset risiko: Kapittel 4 stiller krav til åpenhet for visse KI-systemer med begrenset risiko.

En betydelig del av KI-systemer, potensielt flesteparten, innebærer likevel minimal risiko. Forordningen stiller ikke særskilte krav til slike systemer. Imidlertid skal EUs KI-kontor og medlemsstatene, i henhold til artikkel 95, legge til rette for, og oppfordre til utarbeidelse av etiske retningslinjer for frivillig etterlevelse av særskilte krav i forordningen. Kapittel 5 i forordningen inneholder i tillegg særskilte krav for KI-modeller til allmenne formål. Europakommisjonen illustrerer den risikobaserte tilnærmingen ved å skille mellom de ulike risikonivåene i en pyramide.¹¹

1.5 Hvilke norske aktører vil få rettigheter og plikter etter KI-forordningen?

KI-forordningen omfatter en bred rekke aktører langs hele KI-verdikjeden. Dette gjelder både offentlige og private aktører, og inkluderer spesifikt produkttilvirkere, leverandører, idriftsettere, bemyndigede representanter, importører og distributører.

I det følgende vil begrepet *operatør* bli brukt som en fellesbetegnelse for alle aktørene som omfattes av forordningens rettigheter og plikter. Se mer om virkeområdet i høringsnotatet kapittel 3.3.1.

1.6 Innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen

For at forordningen skal bli folkerettslig bindende for Norge, må den innlemmes i EØS-avtalen ved et vedtak i EØS-komiteen. Samtidig med selve innlemmelsesvedtaket skal det også vedtas visse tilpasninger til teksten slik at den passer for EFTA-statene.

Det er svært begrensede muligheter til å lage tilpasningstekst til de materielle bestemmelsene i forordningen, og departementet foreslår heller ikke slike bestemmelser. Derimot er det nødvendig med enkelte tekniske tilpasninger, for eksempel at EU-lovgivning betyr EØS-lovgivning for EFTA-statene. Videre vil Norge jobbe for en tilpasningstekst som sikrer våre nasjonale kompetente myndigheter deltakelse i de relevante EU-organene som opprettes i medhold av KI-forordningen på best mulig måte.

Departementet er i dialog med Island, Liechtenstein og EFTA-sekretariatet om utformingen av tilpasningsteksten med sikte på snarlig dialog med Europakommisjonen. Det tas sikte på innlemmelse i EØS-avtalen slik at forordningen kan ta til å gjelde i Norge samtidig som hoveddelen av forordningen tar til å gjelde i EUs medlemsstater i august 2026.

¹¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>.

2 Gjeldende rett

I dag er ikke kunstig intelligens spesifikt regulert i norsk lovgivning. Det finnes imidlertid en rekke teknologinøytrale regelverk som også vil være gjeldende for utvikling og bruk av kunstig intelligens.

Menneskerettighetene nedfelt i Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)¹² gjelder fullt ut for utvikling og bruk av KI-systemer. Forbudet mot diskriminering er sentralt, både i Grunnloven § 98 og EMK artikkel 14. I tillegg forbyr likestillings- og diskrimineringsloven § 6 diskriminering basert på en rekke grunnlag, blant annet religion, livssyn, etnisitet, funksjonsnedsettelse, kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og en kombinasjon av grunnlagene. Likestillings- og diskrimineringsloven er teknologinøytral og gjelder på alle samfunnsområder. KI-systemer utgjør en iboende risiko for diskriminering, eksempelvis gjennom under- eller overrepresentasjon av grupper i treningsdata. Feil eller skjevheter (for eksempel forutinntatthet) i slike systemer kan, avhengig av formålet, få store konsekvenser for et betydelig antall personer.

Retten til privatliv er sikret både i Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Personopplysningsloven, som gjennomfører EUs personvernforordning i norsk rett, gjelder når personopplysninger blir brukt for å utvikle eller ta i bruk KI-systemer. Når KI-systemer brukes til å ta viktige avgjørelser for enkeltpersoner, er hovedregelen at et menneske skal være involvert, se personvernforordningen artikkel 22. Det vil si at et KI-system lovlig kan brukes som beslutningsstøtte og at en person foretar den endelige beslutningen. Helautomatiserte avgjørelser er likevel tillatt i visse tilfeller, for eksempel når nasjonale lovbestemmelser åpner for det. I tillegg må de som tar i bruk KI-systemet kunne forklare den underliggende logikken i KI-systemet. Reglene om helautomatiserte avgjørelser gjelder for både private og offentlige aktører.

For offentlige aktører vil forvaltningsretten i tillegg sette rammer for bruken av kunstig intelligens, inkludert krav til forhåndsvarsling og begrunnelse ved enkeltvedtak. Justis- og beredskapsdepartementet fremmet forslag til ny forvaltningslov for Stortinget 4. april 2025. Loven ble endelig vedtatt 16. juni 2025. Loven inneholder nye regler for automatisering av saksbehandlingen i forvaltningen, som også vil gjelde ved bruk av kunstig intelligens til automatisering, se Prop. 79 L kapittel 8 og loven §§ 11 til 13. Den nye forvaltningsloven er ikke trådt i kraft. Flere særlover gir i dag adgang til helautomatiserte beslutninger, som utdanningsstøtteloven § 20 og skatteforvaltningsloven § 5-11.

Grunnloven § 113 og EMK artikkel 7 slår dessuten fast at myndigheter ikke kan gjøre inngrep overfor enkeltpersoner uten grunnlag i lov. For eksempel ville politiets bruk av biometrisk kategorisering for å utlede opplysninger om politisk overbevisning kreve lovhjemmel, noe verken politiloven, politiregisterloven eller straffeprosessloven inneholder i dag. Slik bruk av KI er derfor ikke tillatt i Norge. Se også nærmere omtale av gjeldende rett i straffeprosessen i høringsnotatet kapittel 4.3 som omtaler rettshåndhevende myndigheters bruk av KI.

Dagens straffelovgivning og erstatningsrett er teknologinøytral og gjelder derfor uavhengig av teknologisk løsning. Kunstig intelligens skaper imidlertid flere nye problemstillinger som krever vurderinger. Dette gjelder blant annet ulovlig innhold skapt av kunstig intelligens, hvordan kunstig intelligens kan brukes som et middel til å gjennomføre en straffbar handling, samt risikoen for

¹² Den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950. Konvensjonen gjelder som norsk lov etter menneskerettsloven § 2, og går i henhold til § 3 foran annen norsk lovgivning ved motstrid.

fabrikking og forfalskning av bevis i sivil- og straffeprosessen. I forbindelse med EUs arbeid med KI-forordningen ble det foreslått å utarbeide et KI-ansvarsdirektiv for å regulere erstatningsansvar for skader forårsaket av kunstig intelligens.¹³ I februar 2025 trakk Europakommisjonen forslaget tilbake.¹⁴

Gjeldende produktsikkerhetslovgivning omfatter både horisontal og sektorbasert regulering. Den horisontale reguleringen er gjennomført i norsk rett gjennom produktkontrollloven,¹⁵ som gjelder det uharmoniserte vareområdet. Produktkontrollloven gjennomfører det generelle produktsikkerhetsdirektivet. EØS-vareloven, som gjelder det harmoniserte vareområdet, gjennomfører EU-forordning om fastsettelse av krav til akkreditering og markedstilsyn for markedsføring av varer^{16 17}. I forbindelse med gjennomføring av forordning om markedstilsyn og produktsamsvar¹⁸ i norsk rett, må produktkontrollloven fastsette overordnede rammer for produktsikkerhet og markedstilsyn. Forordningen om cybersikkerhetskrav for produkter med digitale elementer fastsetter generelle krav til slike produkter. Dette rammeverket vil også gjelde for produkter som er tilknyttet KI-systemer, mens de nærmere kravene som gjelder for bestemte typer produkter fastsettes i sektorlovgivning.

Opphavsretten skal sikre kunstnernes rettigheter og inntektsmuligheter, samt fremme innovasjon og utvikling av nye kulturelle uttrykk. Det er flere aktuelle problemstillinger som omhandler kunstig intelligens og åndsverksloven. For eksempel kan opphavsretten sette krav dersom data som skal brukes som treningsgrunnlag for et KI-system er beskyttet av opphavsrett. Dette er blant annet regulert i digitalmarkedsdirektivet.¹⁹ Videre kan det reises spørsmål om opphavsretten til KI-produsert innhold som bilde eller musikk. Etter gjeldende rett er det bare menneskeskapte kunstuttrykk som kan regnes som et åndsverk.

I tillegg til de ovennevnte rettsområdene vil annen sektorlovgivning også sette rammer for utvikling og bruk av KI-systemer. Dette gjelder for eksempel i helseretten hvor bruk av kunstig intelligens er utstrakt, og på utdanningsområdet hvor KI-baserte løsninger tas i bruk i økende grad.

3 Gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett

3.1 Ny lov om kunstig intelligens (KI-loven)

Etter departementets vurdering finnes det ingen eksisterende lov som det er hensiktsmessig å endre for å gjennomføre KI-forordningen i norsk rett. Departementet foreslår derfor at forordningen blir inkorporert i norsk rett med en henvisningsbestemmelse i en ny lov om kunstig intelligens (KI-loven). Videre foreslår departementet enkelte bestemmelser på områder hvor KI-forordningen inneholder nasjonalt handlingsrom.

KI-forordningen åpner bare i begrenset grad for nasjonale tilpasninger til bestemmelsene i forordningen. Noen nasjonale tilpasninger er imidlertid nødvendig og i samsvar med det nasjonale handlingsrommet forordningen åpner for. Dette gjelder særlig utpeking av meldermyndighet og markedstilsynsmyndighet, minst én av hver, som nasjonale vedkommende myndigheter etter KI-

¹³ COM(2022) 496 *final*.

¹⁴ COM(2025) 45 *final* vedlegg IV.

¹⁵ Direktiv 2001/95/EC.

¹⁶ Forordning (EC) 765/2008.

¹⁷ Forordning (EU) 2023/988.

¹⁸ Forordning (EU) 2019/1020. Forordningen er ikke gjennomført i norsk rett ennå.

¹⁹ Direktiv (EU) 2019/790.

forordningen artikkel 70. Utdypende krav til meldermyndigheter er regulert i artikkel 28. Mer detaljerte krav til markedstilsynsmyndigheter fremgår av artikkel 74 og forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar.

KI-forordningen artikkel 113 regulerer når de ulike delene av forordningen får anvendelse i EU. Forordningen gjelder i utgangspunktet fra 2. august 2026. Det er noen unntak fra dette:

- Kapittel I med generelle artikler og kapittel II om forbudt KI-praksis med uakseptabel risiko begynte å gjelde 2. februar 2025.
- Følgende kapitler gjelder fra 2. august 2025
 - Kapittel III del 4 om meldermyndigheter og meldte organer,
 - kapittel V om KI-modeller til allmenne formål,
 - kapittel VII om forvaltning på EU-nivå og nasjonale vedkommende myndigheter,
 - kapittel XII om sanksjoner og artikkel 78 om konfidensialitet, unntatt artikkel 101 om overtredelsesgebyr til leverandører av KI-modeller til allmenne formål.
- Artikkel 6 nr. 1 om klassifisering av høyrisikosystemer, og tilsvarende forpliktelser i forordningen, gjelder fra 2. august 2027.

Forordningen er i sin helhet bindende, og får direkte anvendelse i EUs medlemsstater. Det tas sikte på at KI-loven kan tre i kraft i Norge når hoveddelen av forordningen gjelder for EUs medlemsstater sensommeren 2026. En forutsetning for ikrafttredelsen i Norge er at KI-forordningen blir innlemmet i EØS-avtalen etter samtykke fra Stortinget.

Norge har undertegnet Europarådets rammekonvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper. Departementet legger i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet til grunn at de lovbestemmelsene som er nødvendige for gjennomføring av KI-forordningen, også vil være tilstrekkelige for å gjennomføre konvensjonen.

3.2 Oversettelse av KI-forordningen

En uoffisiell norsk oversettelse av KI-forordningen er vedlagt høringsnotatet. Oversettelsen blir offisiell etter kunngjøring i EØS-tillegget tilhørende EU-tidende i henhold til EØS-avtalen artikkel 129 nr. 1 tredje avsnitt. Oversettelsen blir kunngjort når innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen er gjennomført. Endringer i oversettelsen kan bli nødvendig etter høringen.

3.3 Virkeområde

3.3.1 KI-forordningens saklige virkeområde

KI-forordningens saklige virkeområde og pliktsubjekter er definert i artikkel 2. Det saklige virkeområdet knytter seg til KI-systemer og KI-modeller for allmenne formål. KI-systemer er definert i artikkel 3 nr. 1, og Europakommisjonen har i tillegg gitt retningslinjer²⁰ som fremhever syv elementer som skiller et KI-system fra enklere programvare:

1. Maskinbasert system.
2. Autonomi.
3. Tilpasningsdyktighet.
4. KI-systemets mål.
5. Utleder hvordan man genererer utdata ved å bruke KI-teknikker.
6. Utdata som kan påvirke virtuelle eller fysiske miljøer.
7. Samhandling med omgivelsene.

²⁰ C(2025) 924 *final*.

Hva som er en KI-modell, er ikke definert i KI-forordningen. Definisjonen av KI-modeller for allmenne formål i artikkel 3 nr. 63 legger imidlertid særlig vekt på slike modellers brede nedslagsfelt. De mest kjente eksemplene på denne teknologien i dag er store generative språkmodeller og modeller som genererer bilde, video og lyd.

3.3.2 Hvem retter pliktene i KI-forordningen seg mot?

KI-forordningen retter seg mot hele verdikjeden. Samlebegrepet for de som har plikter etter forordningen er *operatører*. Aktørene som er omfattet er beskrevet i KI-forordningen artikkel 2 første ledd:

- Leverandører, uavhengig av om de er etablert eller befinner seg i eller utenfor EU, som:
 - bringer KI-systemer i omsetning eller setter slike i drift, eller
 - bringer KI-modeller for allmenne formål i omsetning innenfor EU
- Idriftsettere av KI-systemer som er etablert eller befinner seg i EU.
- Leverandører og idriftsettere av KI-systemer som er etablert eller befinner seg i et tredjeland, hvis utdata som systemet produserer brukes i EU.
- Aktører som importerer eller distribuerer KI-systemer.
- Produkttilvirkere som, under eget navn eller varemerke, bringer et KI-system i omsetning eller setter det i drift sammen med sitt eget produkt.
- Leverandørenes bemyndigede representanter som er etablert utenfor EU.
- Berørte personer som befinner seg i EU.

Det er begrensninger i artikkel 2 nr. 2 med hensyn til hvilke bestemmelser i forordningen som gjelder for KI-systemer med høy risiko etter artikkel 6 nr. 1, spesielt for produkter som omfattes av harmoniserende EU-reguleringer listet opp i vedlegg I del B i forordningen.

Forordningen spesifiserer også flere områder som er unntatt:

- KI brukt til militære formål, forsvarsformål eller nasjonal sikkerhet.
- Offentlige myndigheter i tredjeland eller internasjonale organisasjoner, innenfor rettshåndhevelse og rettslig samarbeid.
- KI-systemer eller KI-modeller, blant annet utdata, som utelukkende er utviklet og tatt i bruk spesifikt for vitenskapelig forskning og utvikling.
- Forsknings-, test- eller utviklingsaktiviteter med hensyn til KI-systemer eller KI-modeller før de bringes i omsetning eller tas i bruk.
- Bruk av KI-systemer av fysiske personer som ledd i rent personlige, ikke-yrkesmessige aktiviteter.
- KI-systemer som utgis under fri lisens med åpen kildekode, med mindre KI-systemet
 - har høy risiko, eller
 - omfattes av artikkel 5 eller 50

3.3.3 KI-lovens geografiske anvendelsesområde

KI-forordningen åpner ikke for nasjonale bestemmelser som utvider eller innskrenker forordningens bestemmelser om geografisk virkeområde. Når forordningen er innlemmet i EØS-avtalen, vil den derfor få samme geografiske anvendelse som EØS-avtalen.

Det følger av EØS-loven § 6, jf. EØS-avtalen protokoll 40, at EØS-avtalen ikke gjelder for Svalbard. Det er ikke gjort unntak for Jan Mayen fra EØS-avtalen som for Svalbard, slik at Jan Mayen faller inn under avtalens virkeområde, jf. lov om Jan Mayen § 1, jf. EØS-avtalen artikkel 126.

Det følger av svalbardloven § 2 første ledd at norsk privatrett og strafferett og den norske lovgivning om rettspleien gjelder for Svalbard, når ikke annet er fastsatt. Av andre ledd fremgår det at andre lovbestemmelser enn de som er nevnt i første ledd, kun gjelder for Svalbard hvis det er særskilt bestemt. Lov om Jan Mayen § 2 første ledd inneholder en lignende formulering som svalbardloven § 2 andre ledd for Jan Mayen. Skal loven kunne gis anvendelse på Svalbard og Jan Mayen, må dette angis særskilt i eller i medhold av loven.

EØS-avtalen gjelder på norsk territorium i tråd med avtalens artikkel 126. Ut ifra en tradisjonell folkerettslig forståelse omfatter dette det geografiske området hvor Norge utøver suverenitet, det vil si på landjorden, territorialfarvannet og luftrommet. Kontinentalsokkelen, den økonomiske sonen og den tilstøtende sonen omfattes ikke. I tråd med denne forståelsen er kontinentalsokkelen ikke omfattet av EØS-avtalen. Dersom KI-forordningen skal gjelde på de nevnte områdene, må det reguleres særskilt.

3.4 Departementets vurdering

KI-forordningen er etter artikkel 2 nr. 3 første setning avgrenset til kun å gjelde EU-retts saklige virkeområde. For Norges del er forordningen begrenset til å gjelde innenfor EØS-avtalens saklige virkeområde. Departementet har foreløpig lagt til grunn at forordningen i sin helhet faller innenfor virkeområdet til EØS-avtalen, med unntak av enkelte bestemmelser om rettshåndhevende myndigheters bruk av KI. Se nærmere omtale av dette i høringsnotatet kapittel 4 under. Ved innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen, vil det bli søkt presisert i tilpasningsteksten hvilke bestemmelser i forordningen som anses å falle utenfor EØS-retten. Den konkrete utformingen av dette vil imidlertid avhenge av utfallet av forhandlinger mellom EØS-EFTA-landene og EU, og er ikke endelig avklart på tidspunktet for denne høringen.

Departementet mener at KI-loven bør ha samme saklige virkeområde som forordningen, med de avgrensningene som følger av EØS-avtalen og som vil fremgå av tilpasningsteksten ved innlemming av forordningen i EØS-avtalen. I lys av forordningens vide saklige virkeområde ser ikke departementet at det er behov for at KI-loven gis et saklig anvendelsesområde som går utover dette.

Departementet foreslår ingen endringer i regelverk om arbeidstakeres rettigheter i dette høringsnotatet. Eventuelle behov for regelverksutvikling på dette området må vurderes av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Departementet foreslår en bestemmelse i KI-loven § 2, som gir adgang til å fastsette forskrift om at loven også skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen. Det foreslås også hjemmel til å fastsette i forskrift at loven skal gjelde på kontinentalsokkelen dersom det vurderes som hensiktsmessig. Dette kan for eksempel aktualiseres ved bruk av KI i forbindelse med næringsvirksomhet til havs.

Det foreslås også hjemmel til å forskriftsregulere lovens anvendelse på utenlandsregistrerte skip i norsk territorialfarvann og utenlandsregistrerte luftfartøy i norsk luftrom.

4 Nærmere om KI-forordningens regulering av rettshåndhevelse

4.1 Innledning

KI-forordningen kan ha betydning for rettshåndhevende myndigheter på flere måter. Med rettshåndhevende myndigheter menes i denne sammenheng i hovedsak politiet, påtalemyndigheten, kriminalomsorgen og konfliktrådet.

Forordningen stiller krav til høyrisikosystemer og nevner at enkelte KI-systemer er høyrisikosystemer hvis de brukes til nærmere angitte aktiviteter innenfor rettshåndhevelse, jf. KI-forordningen vedlegg

III nr. 6. Et eksempel er KI-systemer som vurderer påliteligheten av bevis i etterforskningen som beskrevet i vedlegg III nr. 6 bokstav c. Slike systemer vil være underlagt strenge krav i hele livssyklusen til systemet etter kapittel III. Se kapittel 6 i høringsnotatet for nærmere omtale av kravene til høyrisikosystemer. KI-forordningen inneholder for eksempel forbud mot enkelte typer KI-praksiser når de brukes av rettshåndhevende myndigheter, med noen unntak, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h og nr. 2 til 6. I tillegg stiller artikkel 26 nr. 10 særlige krav til rettshåndhevende myndigheters bruk av etterfølgende biometrisk identifisering, som er klassifisert som et høyrisikosystem etter vedlegg III nr. 1 bokstav a.

Justis- og innenrikspolitikk inngår ikke i EØS-samarbeidet. Departementets vurdering er derfor at KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h og nr. 2 til 6, samt artikkel 26 nr. 10 faller utenfor EØS-avtalens virkeområde i den utstrekning de gjelder rettshåndhevende myndigheters bruk av KI.

For bestemmelser som ikke knytter seg direkte til rettshåndhevende myndigheters bruk av KI som virkemiddel, er det mer usikkert hvilke av disse som er å anse som EØS-relevante. Departementet understreker at forordningen på tidspunktet for denne høringen ikke er innlemmet i EØS-avtalen. Dette er derfor spørsmål som må avklares i forhandlingene om den konkrete utformingen av EØS-komiteens beslutning om innlemming, som ikke er gjennomført ennå.

Når enkelte bestemmelser i forordningen ikke er bindende for Norge etter EØS-avtalen, kan Norge likevel velge å gjennomføre tilsvarende regulering i norsk rett på frivillig grunnlag. I det følgende vurderer departementet om det er grunn til dette når det gjelder bestemmelsene i artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h, artikkel 5 nr. 2 til 6 og artikkel 26 nr. 10

4.2 Gjeldende nasjonalt regelverk om rettshåndhevende myndigheters bruk av KI
Politiregisterloven inneholder ingen uttrykkelig regulering av slik bruk av KI **som** er omfattet av de relevante bestemmelsene i KI-forordningen artikkel 5 og 26 nr. 10. Virkemidlene bestemmelsene beskriver er heller ikke uttrykkelig regulert i politiloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven og konfliktrådsloven.

Flere av KI-systemene som omfattes av de relevante bestemmelsene i KI-forordningen artikkel 5 innebærer imidlertid behandling av særlige kategorier av personopplysninger, blant annet biometriske data. Politiregisterloven § 7, som gjennomfører LED-direktivet²¹ artikkel 10, inneholder vilkår for behandling av biometriske data. Behandlingen må være strengt nødvendig for behandlingens formål, eller strengt nødvendig for vern av den registrertes eller en annens vitale interesser. Kravet om at behandlingen må være strengt nødvendig innebærer at formålet med behandlingen ikke kan oppnås på andre måter.

4.3 Departementets vurdering av behovet for særskilt nasjonal regulering på områdene som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde

Ettersom KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h, artikkel 5 nr. 2 til 6 og artikkel 26 nr. 10 etter departementets foreløpige vurdering ikke er bindende for Norge når det gjelder *bruk* til rettshåndhevelse, har departementet vurdert om det er grunn til å regulere dette særskilt i KI-loven. Departementet mener at regulering av bruk til slike formål bør tilsvare reguleringen i EU.

KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav d fastsetter forbud for KI-systemer som utelukkende baserer seg på profilering eller personlighetstrekk og karakteristikk, og som brukes for å vurdere eller forutse risikoen for at en enkeltperson vil begå en straffbar handling. Punkt 42 i fortalen nevner

²¹ Direktiv (EU) 2016/680.

eksempler på slike opplysningstyper. Artikkel 5 nr. 1 bokstav d inneholder unntak for systemer som brukes som beslutningsstøtte for menneskelige vurderinger av en persons eventuelle deltakelse i kriminell aktivitet, og som er basert på objektive og verifiserbare opplysninger med en direkte forbindelse til en kriminell aktivitet. Slike systemer er høyrisikosystemer hvis de anvendes som beslutningsstøtte i henhold til vedlegg III nr. 6 bokstav d. Systemer i denne kategorien innebærer en risiko for diskriminering og feilaktige vurderinger. Videre er det en risiko for at personer ikke bedømmes ut fra sin egen faktiske atferd, jf. punkt 42 i fortalen. Etter departementets vurdering vil derfor bruk av slike systemer være så inngripende at en uttrykkelig hjemmel i lov er nødvendig, jf. Grunnloven §§ 102 og 113 samt kravet til rettsgrunnlag i EMK artikkel 8 nr. 2. Siden politiloven, politiregisterloven og straffeprosessloven ikke inneholder slike hjemler, vil KI-systemer som er omfattet av KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav d ikke være tillatt i Norge i dag. Departementet anser derfor at det ikke er behov for lov- eller forskriftsendringer i norsk rett.

KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav g fastsetter forbud mot biometriske kategoriseringssystemer som kategoriserer enkeltpersoner basert på biometriske data for å utlede visse sensitive opplysninger om dem. Bruk av slike systemer kan føre til diskriminering og uriktige vurderinger, og innebære et inngrep i privatlivet. Forbudet gjelder ikke for merking eller filtrering av biometriske datasett som er innhentet på lovlig vis, såfremt aktivitetene er basert på biometriske data eller kategorisering av slike data innenfor rettshåndhevelse. Punkt 30 i fortalen nevner eksempler på kategorisering som faller utenfor forbudet.

Departementet vurderer at biometrisk kategorisering av lovlig innhentet materiale innenfor rettshåndhevelse, som ikke har til formål å utlede opplysninger nevnt i artikkel 5 nr. 1 bokstav g, ikke er et inngrep av en slik art som krever selvstendig lovhjemmel. De eksisterende reglene om behandling av opplysninger i LED-direktivet og politiregisterloven, gir tilfredsstillende rammer for slik behandling. Politiet vil derfor kunne bruke KI-systemer for biometrisk kategorisering av lovlig innhentet materiale, hvis behandlingen er i samsvar med politiregisterloven.

Biometrisk kategorisering for å utlede opplysninger nevnt i KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav g innenfor rettshåndhevelse, vil imidlertid være et inngrep av en slik art at det vil kreve eksplisitt hjemmel i lov. Ettersom verken politiloven, politiregisterloven eller straffeprosessloven inneholder slike hjemler, er ikke slik bruk av KI tillatt i Norge i dag. Departementet vurderer at det derfor ikke er nødvendig å foreslå lovendringer.

KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav h fastsetter forbud mot bruk av biometrisk fjernidentifikasjon i sanntid i det offentlige rom til rettshåndhevelse. Forbudet gjelder likevel ikke hvis bruken er nødvendig for søk etter ofre for særskilt angitte straffbare handlinger eller savnede personer. Forbudet gjelder heller ikke hvis det er en konkret, alvorlig og nærliggende trussel for liv eller helse, en reell og pågående eller nærliggende fare for en terrorhandling eller det er nødvendig i en straffesak for lokalisering eller identifisering av personer mistenkt for visse straffbare handlinger. Artikkel 5 nr. 2 til 6 fastsetter strenge vilkår for når biometrisk fjernidentifikasjon i sanntid i det offentlige rom kan benyttes. Det er blant annet krav til vurdering av menneskers grunnleggende rettigheter, registrering i EUs database for høyrisikosystemer og forhåndsgodkjenning av en domstol eller annen uavhengig instans. Det er også særlige regler om saker som haster.

I Norge regulerer politiloven § 6 a politiets mulighet til å bruke åpen kameraovervåkning i og utenfor etterforskning, med og uten mulighet for lyd- og bildeopptak. I etterforskning kan politiet bruke skjult kameraovervåkning på eller fra offentlig sted i tråd med straffeprosessloven § 202 a. Skjult romavlytting på offentlig plass må overholde straffeprosessloven § 216 m. Disse reglene regulerer innhenting av opplysninger, men hjemler ikke biometrisk fjernidentifikasjon av opplysningene i

sanntid. Ved straffegjennomføring kan biometri, herunder fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning, brukes for å kontrollere domfeltes etterlevelse av vilkår fastsatt for straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK-fotlenke), jf. straffegjennomføringsloven § 16 a fjerde ledd og straffegjennomføringsforskriften §§ 7-5 tredje ledd bokstav d og sjette ledd og 7A-3. Slik bruk som kriminalomsorgen har hjemmel til i samsvar med denne reguleringen, faller imidlertid utenfor biometrisk identifisering som er forbudt etter KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav h.

Det fremgår av punkt 17 i fortalen at biometrisk fjernidentifikasjon i sanntid vanligvis skjer på avstand uten de berørte personenes aktive involvering, og at behandlingen omfatter biometriske data om et stort antall personer. Punkt 32 i fortalen utdyper at slik bruk særlig er inngripende for berørte personers rettigheter og friheter, og forklarer at tekniske unøyaktigheter i systemet kan føre til forutinntatthet og diskriminering. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) har uttalt at det er viktig med detaljerte regler om omfang og bruk av ansiktsgjenkjenningsteknologi, samt sterke beskyttelsestiltak for å hindre misbruk og vilkårlighet.²² Videre forklarer domstolen at behovet for beskyttelsestiltak øker ved bruk av slik teknologi i sanntid. Europarådets retningslinjer for ansiktsgjenkjenning²³ beskriver på side 10 behovet for særskilt regulering av slik teknologi til bruk for rettshåndhevelse. Retningslinjene utdyper videre hva slike regler bør inneholde.

Bruk som er beskrevet i KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav h innebærer et inngrep som krever uttrykkelig hjemmel i lov. Norsk rett har ikke slike hjemler. Politiet og kriminalomsorgen kan derfor ikke bruke slike virkemidler, heller ikke innenfor rammene KI-forordningen åpner for. Departementet anser derfor at det ikke er nødvendig å foreslå lovendringer nå for å tilpasse norsk rett til forordningens forbud. Hvis det senere blir aktuelt å åpne for bruk som er omfattet av KI-forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav h for rettshåndhevelse, vil departementet ved utformingen av en slik lovhjemmel ta hensyn til vilkårene i KI-forordningen artikkel 5 nr. 2 til 6.

Artikkel 26 nr. 10 regulerer bruk av KI-systemer til etterfølgende biometrisk identifisering for rettshåndhevelse. Slike systemer kan kun brukes målrettet til spesifiserte rettshåndhevelsesformål. For øvrig inneholder ikke nr. 10 noe forbud mot bruk av systemer for etterfølgende biometrisk identifisering. Det er imidlertid flere prosessuelle krav, blant annet krav om forhåndsgodkjenning og mulighet for rettslig overprøving.

Etter norsk rett kan politiet kun bruke biometrisk identifisering på opplysninger som er lovlig innhentet, se for eksempel tidligere nevnte regler om kameraovervåking og romavlytting. Politiet kan også motta opplysninger innenfor rammene av personvernforordningen og regler om taushetsplikt. Politiregisterloven § 7 legger ikke begrensninger på hvilke virkemidler som kan tas i bruk for behandling av biometriske data som er lovlig innhentet. Etter gjeldende rett er det derfor adgang til å bruke etterfølgende biometrisk identifisering på slike data, såfremt øvrige vilkår for behandlingen er oppfylt. Politiregisterloven og politiregisterforskriften inneholder ikke krav om forhåndsgodkjenning. På dette punktet er det derfor ikke samsvar mellom norsk rett og forordningens krav. EMD har lagt til grunn at også etterfølgende biometrisk identifisering er inngripende og bør være underlagt beskyttelsestiltak.²⁴ Dette tilsier at det bør etableres ytterligere beskyttelsestiltak for politiets bruk av etterfølgende biometrisk identifisering, til tross for at reglene om dette i KI-forordningen ikke anses som EØS-relevante og bindende for Norge.

²² *Glukhin mot Russland (11519/20)*, avsnitt 82.

²³ *Guidelines on facial recognition (2021)*.

²⁴ *Glukhin mot Russland (11519/20)*, avsnitt 82 og 86.

Justis- og beredskapsdepartementet vil derfor utarbeide og sende på høring forslag til endringer som sikrer at norsk lovgivning inneholder tilsvarende prosessuelle garantier som etter KI-forordningen artikkel 26 nr. 10, med sikte på at endringene kan tre i kraft samtidig med gjennomføringslovgivningen.

5 Forbudte KI-praksiser – uakseptabel risiko

5.1 Oversikt over forbudte KI-praksiser

KI-forordningen artikkel 5 gir en oversikt over forbudte former for KI-praksis. Disse er ikke tillatt fordi de anses å utgjøre en uakseptabel risiko for EUs grunnleggende verdier, som for eksempel demokrati, ikke-diskriminering og personvern. I høringsnotatet kapittel 4 er det gjort rede for forbudene som gjelder rettshåndhevelsesformål, nevnt i KI-forordningen artikkel 5 bokstav d, g og h og nr. 2 til 6. Vi går derfor ikke nærmere inn på disse forbudene i dette kapittelet.

Følgende KI-praksiser er omfattet av forbudene i artikkel 5:

1. KI-systemer som ved hjelp av subliminale teknikker, manipulasjon eller villedende metoder påvirker fysiske personers eller gruppers atferd på måter som sannsynligvis kan føre til betydelig skade for vedkommende, en annen person eller grupper. Subliminale teknikker er teknikker som er ment å påvirke underbevisstheten vår. Etter fortalepunkt 29 er dette for eksempel bruk av bilde, video eller lyd som ikke kan oppfattes av mennesker.
2. KI-systemer som utnytter sårbarheter hos en fysisk person eller en spesifikk gruppe på grunn av alder, funksjonsnedsettelse eller livssituasjon for å påvirke dem til å handle på måter som sannsynligvis vil medføre betydelig skade på seg selv eller andre. Fortalepunkt 29 forklarer at vilkåret om skade omfatter både psykiske, fysiske og økonomiske skader.
3. KI-systemer som evaluerer eller klassifiserer fysiske personer eller grupper i en viss tidsperiode på bakgrunn av oppførsel eller visse egenskaper eller trekk, og kan medføre en eller begge av følgende konsekvenser:
 - Skadelig eller ugunstig behandling av visse fysiske personer eller grupper i en sosial kontekst som ikke kan knyttes til sammenhengen dataene opprinnelig ble generert i eller innsamlet for.
 - Skadelig eller ugunstig behandling av visse fysiske personer eller grupper, hvis behandlingen ikke er berettiget eller forholdsmessig med hensyn til sosial atferd eller dens betydning.

Dette er en beskrivelse av konseptet sosial rangering. Etter fortalepunkt 31 skal dette forbudet beskytte retten til verdighet og ikke-diskriminering, samt de grunnleggende verdiene likhet og rettferdighet.

4. KI-systemer som vurderer eller forutser risiko for at fysiske personer vil begå straffbare handlinger, hvis grunnlaget kun er en profilering av personen eller en evaluering av personlighetstrekk og egenskaper. KI-praksisen er nærmere beskrevet i høringsnotatet kapittel 4.
5. KI-systemer som lager eller utvider databaser for ansiktsgjenkjenning, hvis dette gjøres gjennom ikke-målrettet skraping av ansiktsskjermer fra kameraovervåking eller internett. Det følger av fortalepunkt 43 i KI-forordningen at slik bruk av KI-systemer bidrar til å øke følelsen av masseovervåking og det er risiko for brudd på grunnleggende rettigheter, blant annet retten til personvern.
6. KI-systemer som tolker en fysisk persons følelser på arbeidsplasser og utdanningsinstitusjoner, unntatt når formålet er å bringe systemet i omsetning av

medisinske eller sikkerhetsmessige årsaker. Begrunnelsen for dette forbudet er etter fortalepunkt 44 blant annet den skjeve maktbalansen innenfor arbeid og utdanning, i tillegg til at det er risiko for upresise resultater som kan føre til uheldige konsekvenser for enkeltpersoner.

7. KI-systemer som bruker biometri for å kategorisere fysiske personer ved bruk av biometriske data for å utlede opplysninger av sensitiv karakter som politisk oppfatning, medlemskap i fagforening, seksuell orientering, seksuelle forhold, rase samt filosofiske eller religiøse holdninger. Dette er nærmere beskrevet i høringsnotatet kapittel 4.
8. Bruk av KI-systemer for biometrisk fjernidentifikasjon i sanntid på offentlig tilgjengelige steder for rettshåndhevelsesformål. Det nærmere innholdet i dette forbudet er beskrevet i høringsnotatet kapittel 4.

Den 4. februar 2025 publiserte Europakommisjonen utkast til retningslinjer for forbudt KI-praksis.²⁵ Retningslinjene er godkjent av Kommisjonen, men ikke formelt vedtatt per juni 2025.

5.2 Departementets vurdering

Departementet presiserer at Norge allerede har et teknologinøytralt regelverk som forbyr en rekke KI-praksiser. KI-forordningen artikkel 5 vil imidlertid bidra til å tydeliggjøre grensene, og bidra til harmonisering mellom norsk rett og EU-rett.

Departementet viser til høringsnotatet kapittel 4 når det gjelder bruk av KI i rettshåndhevelse.

6 KI-systemer med høy risiko

6.1 Innledning

Noen KI-systemer innebærer høy risiko for skadelig innvirkning på EUs grunnleggende verdier, helse og sikkerhet, uten at risikoen er så høy at de er omfattet av KI-forordningen artikkel 5 om forbudte KI-praksiser. Høyrisikosystemer er regulert i forordningen kapittel III, som inneholder regler om

- klassifisering i del 1
- krav til systemene i del 2
- forpliktelser for leverandører, idriftsettere og andre i del 3
- regler om meldermyndigheter og meldte organer i del 4
- krav til standarder, sertifikater, samsvarsvurdering og registrering i del 5

I dette kapittelet redegjør departementet for hovedinnholdet i del 1 til 3.

Reglene gjelder for leverandører, idriftsettere og en rekke andre aktører i KI-verdikjeden som for eksempel importører og distributører.

Forordningen inneholder regler om hvilke systemer som skal eller kan klassifiseres som høyrisiko. Kravene omfatter forhold ved selve systemet og prosedyrer for å utvikle det, inkludert krav til dokumentasjon og informasjon til idriftsettere av slike systemer. Særskilte krav gjelder for leverandører med tanke på kvalitetssikring, dokumentering, informasjonsplikt og samarbeid med vedkommende myndigheter. Idriftsettere skal blant annet vurdere konsekvenser for grunnleggende rettigheter, og Europakommisjonen skal utvikle retningslinjer for slike vurderinger.

²⁵ C(2025) 884 final.

6.2 Hvilke KI-systemer som innebærer høy risiko

Hvilke KI-systemer som innebærer høy risiko, er regulert i KI-forordningen artikkel 6. Det skilles mellom to hovedkategorier av høyrisikosystemer.

Den første kategorien er KI-systemer som enten er et produkt i seg selv, eller er ment å være en sikkerhetskomponent i et produkt. Disse systemene er høyrisiko hvis produktet er omfattet av den harmoniserte EU-lovgivningen som er listet opp i vedlegg I, og produktet må vurderes av et samsvarsvurderingsorgan før produktet kan bringes i omsetning eller settes i drift. For produktene som er listet opp i vedlegg 1 avsnitt A gjelder kravene for høyrisikosystemer i KI-forordningen direkte, mens for produktene nevnt i avsnitt B vil kravene få indirekte virkning gjennom endringer i gjeldende produktlovgivning. Eksempler på produkter som omfattes av avsnitt A er heiser, leketøy, verneutstyr og radioutstyr.

Den andre kategorien av høyrisikosystemer er systemer som brukes til særskilte formål innenfor områdene som er listet opp i KI-forordningen vedlegg III:

- biometri
- kritisk infrastruktur
- utdanning og yrkesrettet opplæring
- sysselsetting, arbeidsledelse og tilgang til selvstendig næringsvirksomhet
- tilgang til og bruk av grunnleggende private tjenester, samt grunnleggende tjenester og ytelser fra det offentlige
- rettshåndhevelse
- migrasjon-, asyl- og grensekontrollforvaltning
- rettspleie og demokratiske prosesser

I noen tilfeller innebærer KI-systemer som er nevnt i vedlegg III likevel ikke høy risiko. Dette gjelder hvis systemene ikke fører til vesentlige skadevirkninger for sikkerhet, helse eller grunnleggende rettigheter, blant annet systemer som ikke i vesentlig grad får betydning for utfallet av en avgjørelse. Videre er noen systemer uttrykkelig unntatt, og fellestrekket til disse systemene er at de har minimale konsekvenser. Systemene innebærer likevel høy risiko hvis de profilerer fysiske personer.

Hvis en leverandør mener at et KI-system som er nevnt i vedlegg III ikke medfører høy risiko, skal leverandøren dokumentere dette før systemet bringes i omsetning eller tas i bruk. Videre må disse leverandørene overholde krav til registrering etter artikkel 49 nr. 2, og fremlegge dokumentasjon om risikovurderingen på forespørsel fra nasjonale vedkommende myndigheter. En vurdering av om et KI-system medfører høy risiko kan være vanskelig, særlig når det ikke finnes mye praksis som kan gi veiledning. Europakommisjonen skal derfor innen 2. februar 2026 utarbeide retningslinjer med praktiske eksempler som vil gi utfyllende informasjon om grensedragningen.

Europakommisjonen kan fastsette delegerte rettsakter for å endre vilkårene for når et KI-system nevnt i vedlegg III ikke innebærer høy risiko. Kommisjonen kan endre eller legge til nye vilkår når det foreligger pålitelig og konkret dokumentasjon på at det finnes systemer som omfattes av KI-forordningen vedlegg III, men som ikke innebærer en vesentlig risiko for skadevirkninger for fysiske personers sikkerhet, helse eller grunnleggende rettigheter. Videre skal Kommisjonen endre vilkårene ved å fastsette delegerte rettsakter som sletter kriterier når pålitelig og konkret dokumentasjon tilsier at dette er nødvendig for å bevare forordningens beskyttelsesnivå for sikkerhet, helse og grunnleggende rettigheter. Kommisjonens endringer må ikke svekke det overordnede beskyttelsesnivået på de tre områdene, og skal ta hensyn til utvikling i markedet og teknologi. Kommisjonen kan også, på visse vilkår, fastsette delegerte rettsakter for å endre KI-forordningen

vedlegg III. Dette gjøres ved å endre eller legge til eksempler på høyrisikosystemer, jf. artikkel 7. Samlet innebærer kommisjonens kompetanse at den kan endre klassifiseringen av KI-systemer ned fra høy risiko, eller opp til høy risiko.

Europakommisjonen skal sammen med EUs medlemsstater opprette en EU-database for høyrisikosystemer i tråd med artikkel 71. Databasen skal være offentlig tilgjengelig, med unntak av informasjon om systemer som brukes til rettshåndhevelse.

6.3 Krav til KI-systemer med høy risiko

Krav til KI-systemer med høy risiko er regulert i KI-forordningen kapittel III del 2, artikkel 8 til 15.

Artikkel 8 omhandler etterlevelse av krav til høyrisikosystemer. Slike systemer skal følge kravene i kapittel III del 2, og etterlevelsen skal ta hensyn til systemets tilsiktede formål og den teknologiske utviklingen. Videre skal det tas hensyn til kravene i risikostyringssystemet som reguleres i artikkel 9. Det gjelder særlige forpliktelser for leverandører av produkter som inneholder et KI-system, hvis kravene i forordningen og harmoniserende EU-rett etter vedlegg I del A gjelder for produktet. Slike leverandører skal sikre at produktet overholder krav i harmoniserende regelverk.

Leverandører skal etablere, implementere, dokumentere og vedlikeholde et risikostyringssystem i samsvar med artikkel 9. Systemet skal innebære en planlagt løpende og gjentakende prosess i hele levetiden til KI-systemet, og skal underlegges regelmessig systematisk revisjon og oppdatering. Et slikt system gjør det mulig for leverandører å avdekke og håndtere risiko.

Artikkel 10 regulerer data og dataforvaltning i et høyrisikosystem. Hvis et høyrisikosystem bruker teknikker som innebærer behandling av data for trening av KI-modeller, skal slike systemer utvikles med datasett for trening, validering og testing i samsvar med særskilte krav til forsvarlig behandling. Slike datasett skal være underlagt praksis for datastyring og dataforvaltning som passer for høyrisikosystemets formål. Videre gir artikkel 10 en rekke utfyllende krav til behandling av data som bidrar til å redusere risikonivået. Reduksjon av risiko for at KI-systemet er forutinntatt er et av disse kravene. Hvis det er strengt nødvendig for å hindre forutinntatthet, er det åpnet for at leverandører kan behandle særskilte kategorier av personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 nr. 1. Behandlingen må følge særlige krav, blant annet for ivaretagelse av personvernet.

Teknisk dokumentasjon om et høyrisikosystem skal, i tråd med artikkel 11, utarbeides av leverandøren før systemet bringes i omsetning eller settes i drift. Dokumentasjonen skal holdes oppdatert, og må vise hvordan systemet etterlever reglene for slike systemer. Dokumentasjonen vil også være relevant for nasjonale vedkommende myndigheter og meldte organer. I fortlepunkt 71 fremgår det at denne dokumentasjonen bør være skrevet på en klar og forståelig måte, og den burde blant annet inneholde informasjon om systemets generelle egenskaper, algoritmer og kapasitet.

Høyrisikosystemer skal i systemets levetid inneholde teknisk funksjonalitet for automatiske hendelseslogger som beskrevet i artikkel 12. Slik funksjonalitet bidrar til bedre sporbarhet. Graden av sporing skal samsvare med høyrisikosystemets tilsiktede formål. Videre er det særskilte minimumskrav for høyrisikosystemer nevnt i vedlegg III nr. 1 bokstav a om biometriske systemer for fjernidentifikasjon, med mindre de kun brukes for å bekrefte at en person er den vedkommende utgir seg for å være.

Artikkel 13 inneholder krav til åpenhet og informasjon til idriftsettere. Utviklingen og utformingen av høyrisikosystemer skal være slik at idriftsettere kan forstå hvordan systemet fungerer, og systemets styrker og begrensninger. Videre må typen og graden av åpenhet tilpasses etterlevelse av krav til

leverandører og idriftsettere som følger av kapittel III del 3. Høyrisikosystemer må også ha en bruksanvisning som skal være kortfattet, klar, korrekt og fullstendig. Forordningen angir hvilken informasjon bruksanvisningen som et minimum må inneholde.

Etter artikkel 14 skal høyrisikosystemer utvikles og utformes slik at det er mulig for mennesker å overvåke og kontrollere dem under bruk. Målet med menneskelig kontroll er å redusere eller hindre risiko for sikkerhet, helse eller grunnleggende rettigheter, både ved normal bruk og ved feilaktig bruk av systemene. Kontrolltiltakene må tilpasses systemets nivå av autonomi, risiko og kontekst for bruk. Det er for eksempel krav om at leverandøren skal bygge inn overvåkningsverktøy og at idriftsetter skal kunne stoppe, overstyre eller ta direkte kontroll over systemet hvis det er nødvendig. Ved overlevering skal leverandøren sikre at idriftsetteren får nødvendig informasjon og opplæring for å kunne overvåke og kontrollere systemet. Identifikasjon gjort av systemer som bruker biometrisk fjernidentifikasjon, som for eksempel ansiktsgjenkjenning, må verifiseres av minst to kvalifiserte personer før systemets utdata kan brukes som grunnlag for en beslutning eller handling.

Høyrisikosystemer skal overholde krav til tilstrekkelig robusthet, sikkerhet og nøyaktighet i artikkel 15. Disse kravene gjelder i hele systemets levetid.

6.4 Krav til leverandører og idriftsettere av høyrisikosystemer, og andre aktører

KI-forordningen kapittel III del 3 inneholder forpliktelser for leverandører, idriftsettere og andre aktører som har en rolle knyttet til høyrisikosystemer. Forpliktelsene setter tydelige rammer, og hensikten er å redusere risikonivået for slike systemer.

Artikkel 16 krever at leverandører av høyrisikosystemer overholder kravene i kapittel III del 2, og en rekke andre krav i forordningen som gjelder for slike systemer.

For å gjøre det enklere å etterleve forpliktelser, må leverandører av høyrisikosystemer ha et kvalitetsstyringssystem i samsvar med artikkel 17. Leverandører skal dokumentere kvalitetsstyringssystemet på en systematisk måte med skriftlige prosesser, instruksjoner og policyer som må oppfylle flere minimumskrav. Kvalitetssystemet skal stå i et rimelig forhold til størrelsen på leverandørens organisasjon. For noen leverandører gjelder også andre krav til kvalitetsstyringssystemer eller lignende i EU-lovgivningen som kan forenkle deres arbeid med dokumentasjonsplikten.

Fra tidspunktet et høyrisikosystem blir brakt i omsetning eller settes i drift, skal leverandøren oppbevare dokumentasjon i samsvar med artikkel 18. Dokumentasjonen skal oppbevares i ti år, og skal være tilgjengelig for nasjonale vedkommende myndigheter. Medlemsstatene kan fastsette nærmere betingelser for dokumentenes tilgjengelighet i forbindelse med konkurs eller annet opphør av virksomhet innenfor oppbevaringsperioden. Hvis leverandøren er en finansinstitusjon, gjelder egne krav om oppbevaring av dokumentasjon.

Artikkel 19 inneholder krav til automatisk genererte logger for høyrisikosystemer. Loggene skal oppbevares under leverandørens kontroll. De skal lagres i en passende periode avhengig av systemets formål, likevel minimum seks måneder, såfremt annen EU-lovgivning eller nasjonal rett ikke bestemmer noe annet. Personvernretten angis som et eksempel på annen relevant EU-lovgivning. Særskilte krav gjelder hvis leverandøren er en finansinstitusjon.

Det kan oppstå tilfeller hvor et høyrisikosystem som er brakt i omsetning eller satt i drift ikke er i samsvar med kravene i KI-forordningen. I slike tilfeller stiller artikkel 20 krav til leverandører om umiddelbart å iverksette korrigerende tiltak. Slike tiltak kan for eksempel være å avslutte driften, deaktivere systemet eller trekke det tilbake. Videre må leverandører informere distributører og, hvis

det er relevant, idriftsettere, bemyndigede representanter og importører om iverksatte tiltak. Bestemmelsen oppstiller også nærmere krav til tiltak for håndtering av risiko ved høyrisikosystemer dersom risikoen omfattes av artikkel 79 nr. 1 om når et KI-system med risiko anses å være et produkt med risiko etter forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 3 nr. 19.

Artikkel 21 omhandler samarbeidet mellom leverandører av høyrisikosystemer og nasjonale vedkommende myndigheter. Leverandører har en plikt til å gi nasjonale vedkommende myndigheter informasjon, samt tilgang til dokumentasjon og automatisk genererte logger. All informasjon en nasjonal vedkommende myndighet mottar, er underlagt fortrolighet i samsvar med artikkel 78.

Leverandører av høyrisikosystemer skal ha en bemyndiget representant i tråd med artikkel 22. Representanten må være etablert i en av EUs medlemsstater før systemet gjøres tilgjengelig på markedet i unionen. Leverandøren skal sørge for at representanten kan ivareta sitt oppdrag. Oppdraget skal i stor grad inneholde forpliktelser knyttet til dokumentasjon og dialog med nasjonale vedkommende myndigheter. Hvis leverandøren ikke etterlever forordningen, er representanten forpliktet til å avslutte oppdraget og informere markedstilsynsmyndigheten og eventuelt det relevante meldte organet.

Artikkel 23 gjelder krav til importører av høyrisikosystemer. Importører skal sørge for at et høyrisikosystem er i samsvar med kravene i forordningen før systemet bringes i omsetning. Hvis systemet ikke er i samsvar med kravene i forordningen, er forfalsket eller det følger med forfalsket dokumentasjon, kan importøren ikke bringe systemet i omsetning før det er brakt i samsvar med forordningen. Det gjelder særlige krav til importørens informasjonsplikt for systemer som er nevnt i artikkel 79 nr. 1. Importører er underlagt krav til formalia, forsvarlig håndtering av et høyrisikosystem og lagringstid for visse typer dokumentasjon. Importører har også informasjons- og samarbeidsplikt overfor nasjonale vedkommende myndigheter.

Distributører av høyrisikosystemer er underlagt forpliktelser i artikkel 24. Disse pliktene samsvarer i stor grad med artikkel 23 om importører, men er tilpasset rollen som distributør.

Ansvar som gjelder for aktørene i KI-verdikjeden, er særskilt omtalt i artikkel 25. Distributører, importører, idriftsettere og tredjeparter kan bli betraktet som leverandør av et KI-system med høy risiko hvis de oppfyller minst ett av følgende vilkår:

- De bruker sitt navn eller varemerke på et høyrisikosystem som er bragt i omsetning eller satt i drift.
- De gjør vesentlige endringer i et høyrisikosystem som er bragt i omsetning eller satt i drift.
- De endrer KI-systemets tilsiktede formål slik at risikonivået blir høyt.

I slike tilfeller gjelder kravene til leverandører i artikkel 16.

Den opprinnelige leverandøren vil ikke lenger anses som leverandør av systemet, men har likevel noen forpliktelser med hensyn til samarbeid, informasjon, teknisk tilgang og annen bistand i henhold til forordningen. Det er imidlertid unntak når den opprinnelige leverandøren har tatt et klart forbehold om at det aktuelle KI-systemet ikke skal gjøres om til et system med høy risiko.

Videre gjelder særlige krav for høyrisikosystemer som er sikkerhetskomponenter i produkter nevnt i vedlegg I del A. Produsenten av slike produkter anses som leverandør av høyrisikosystemet hvis systemet bringes i omsetning sammen med produktet, eller høyrisikosystemet settes i drift etter at produktet har blitt bragt i omsetning, og dette skjer under produsentens navn eller varemerke. Plikten til å etterleve regler om beskyttelse av immaterielle rettigheter og forretningshemmeligheter som følger av EU-rett eller nasjonal rett, påvirkes ikke.

Ansvarsforholdet mellom en leverandør av et høyrisikosystem og en tredjepart som leverer komponenter, verktøy, tjenester, prosesser eller et KI-system for bruk eller integrasjon i et høyrisikosystem, skal reguleres i en skriftlig avtale mellom partene. Informasjonen i avtalen skal gjøre det mulig for leverandører av høyrisikosystemet å få en fullstendig forståelse av forpliktelsene i forordningen. Det er imidlertid et unntak for tredjeparter for leveranser som ikke gjelder KI-modeller for allmenne formål, forutsatt at leveransen er underlagt en lisens med fri og åpen kildekode. KI-kontoret kan utarbeide og anbefale standardavtaler for frivillig bruk. Standardavtaler kan gjøre det enklere for leverandører og tredjeparter å etterleve vilkårene om avtalens innhold.

Artikkel 26 angir forpliktelser for idriftsettere av høyrisikosystemer. Idriftsettere skal iverksette organisatoriske og tekniske tiltak for å sikre at bruken av høyrisikosystemer følger systemenes bruksanvisning. Menneskelig tilsyn skal gjøres av personer som har tilstrekkelig opplæring, kompetanse, myndighet og nødvendig støtte. Disse kravene påvirker ikke andre forpliktelser idriftsettere har etter nasjonal lovgivning eller EU-retten, eller friheten idriftsettere har til å gjøre organisatoriske tilpasninger for å kunne gjennomføre menneskelig tilsyn. Hvis idriftsetteren har kontroll over inndata til høyrisikosystemet, skal den sikre at disse dataene er relevante og i tilstrekkelig grad representative for systemets tilsktede formål.

Idriftsettere av et høyrisikosystem er underlagt krav om overvåking av systemet. Når det er relevant, må idriftsettere informere leverandører som beskrevet i artikkel 72, som regulerer leverandørers overvåking av systemer på markedet og plan for overvåking av høyrisikosystemer på markedet. Videre er idriftsettere underlagt krav til rapportering om bruk av høyrisikosystemer som kan omfattes av artikkel 79 nr. 1, og stans av slik bruk. Det er enkelte unntak fra informasjonsplikten for rettshåndhevende myndigheter og finansielle institusjoner.

Idriftsettere plikter å følge krav om oppbevaring av automatisk genererte logger. Det gjelder særlige krav for oppbevaring av logg hos finansinstitusjoner underlagt EUs finansregulering. Oppbevaringsplikten samsvarer i hovedsak med artikkel 19 som omhandler krav til logging for leverandører av høyrisikosystemer. Videre er det fastsatt regler som gjelder informasjon om bruk av høyrisikosystemer på arbeidsplassen, plikt til registrering for offentlige myndigheters og EU-institusjoners idriftsetting av høyrisikosystemer samt gjennomføring av personvernkonsekvensvurderinger. Særskilte krav gjelder for justissektorens bruk av systemer for etterfølgende biometrisk fjernidentifikasjon, se nærmere om dette i kapittel 4. Medlemsstater kan, såfremt det er i samsvar med EU-retten, fastsette strengere begrensninger for bruk av slike systemer. Idriftsettere av høyrisikosystemer som er omtalt i KI-forordningen vedlegg III, har en særskilt informasjonsplikt i tilfeller hvor systemet fatter avgjørelser eller inngår som beslutningsstøtte for avgjørelser som angår fysiske personer. Når det gjelder bruk av høyrisikosystemer til rettshåndhevelsesformål, viser bestemmelsen også til den særskilte informasjonsplikten som følger av LED-direktivet artikkel 13. Idriftsettere er forpliktet til å samarbeide med nasjonale vedkommende myndigheter i deres arbeid med å håndheve forordningen.

Artikkel 27 regulerer plikten til å gjennomføre en vurdering av konsekvenser for grunnleggende rettigheter ved bruk av høyrisikosystemer. Denne plikten har flere likhetstrekk med krav til vurdering av personvernkonsekvenser i personvernforordningen artikkel 35. Offentlige myndigheter og private aktører som leverer offentlige tjenester, skal vurdere konsekvenser for grunnleggende rettigheter før et høyrisikosystem som omfattes av KI-forordningen artikkel 6 nr. 2 tas i bruk. Det er gjort unntak for systemer som er tenkt brukt på områder som er beskrevet i vedlegg III nr. 2. Idriftsettere av høyrisikosystemer som nevnt i vedlegg III nr. 5 bokstav b og c må også gjennomføre konsekvensvurdering. Plikten til å foreta en konsekvensvurdering gjelder første gang systemet skal

brukes. I like tilfeller kan idriftsetteren gjenbruke tidligere gjennomførte eller eksisterende vurderinger. Hvis det skjer endringer som medfører at informasjonen i konsekvensvurderingen ikke lenger er korrekt, skal idriftsetteren sørge for oppdatering av informasjonen. Når en konsekvensvurdering er gjennomført, skal idriftsetteren informere markedstilsynsmyndigheten. Idriftsetteren kan imidlertid være unntatt fra informasjonsplikten i samsvar med artikkel 46 nr. 1, som åpner for unntak i ekstraordinære tilfeller. Arbeidet med konsekvensvurderingen kan forenkles i tilfeller hvor det er gjennomført en personvernkonsekvensvurdering etter personvernforordningen artikkel 35. I slike tilfeller vil vurderingen av konsekvenser for grunnleggende rettigheter utfylle personvernkonsekvensvurderingen.

6.5 Departementets vurdering og forslag

KI-forordningen artikkel 18 nr. 2 åpner for at medlemsstatene kan fastsette nærmere krav til oppbevaring av dokumentasjon om KI-systemer med høy risiko ved konkurs eller annet opphør av virksomhet i oppbevaringsperioden. Med grunnlag i denne bestemmelsen kan Norge fastsette en ordning som skal sikre at relevant dokumentasjon er tilgjengelig for nasjonale vedkommende myndigheter i den foreskrevne tiårsperioden. Departementet vurderer at et eventuelt forslag bør avklares med den nasjonale koordinerende markedstilsynsmyndigheten, herunder om det er nødvendig å gi særskilte regler om dette og eventuelt hvordan dette kan gjøres i samsvar med EØS-avtalen.

Etter departementets vurdering er det på nåværende tidspunkt ikke behov for særskilte regler om dette i Norge. Dette kan imidlertid vurderes igjen når det foreligger mer kunnskap og praksis om forholdet mellom leverandører og markedstilsynsmyndighetene ved opphør av leverandørens virksomhet. Departementet foreslår derfor en forskriftshjemmel som åpner for utfyllende regulering av dokumentasjonsplikten.

7 KI-systemer med begrenset risiko

7.1 Innledning

For leverandører og idriftsettere av KI-systemer med begrenset risiko oppstiller KI-forordningen kun forpliktelser om åpenhet, se forordningen artikkel 50.

7.2 Hvilke KI-systemer som innebærer begrenset risiko

Hvis et KI-system er utviklet for å samhandle direkte med mennesker, må leverandøren sørge for at brukeren blir informert om at de interagerer med et KI-system. Unntak fra denne åpenhetsforpliktelsen gjelder hvis det er åpenbart for en observant og aktsom bruker, basert på omstendigheter og kontekst, at vedkommende kommuniserer med et KI-system. Fortalepunkt 132 utdyper hvilke hensyn som er relevante ved vurdering av åpenhetsforpliktelsen. Punktet angir blant annet at det ved utforming av informasjon skal tas hensyn til grupper som grunnet alder eller funksjonsnedsettelse, anses særskilt sårbare dersom KI-systemet er ment for disse gruppene. Videre skal det gis informasjon til personer som får sine biometriske data behandlet på måter som kan identifisere eller utlede deres følelser eller intensjoner, eller når KI-systemet kan plassere personene i bestemte kategorier. Åpenhetsforpliktelsen gjelder, under visse vilkår, ikke for KI-systemer for bruk til rettshåndhevelse i justissektoren, forutsatt at slik bruk er hjemlet i lov. Departementet minner her om det som står om rettshåndhevende myndigheters bruk av KI-systemer i kapittel 4.

Leverandører av KI-systemer, inkludert systemer for allmenne formål, som skaper syntetisk innhold i form av tekst, lyd, bilder eller video er underlagt egne krav til åpenhet. Leverandører av slike systemer skal sørge for merking av utdataene i et maskinlesbart format som gjør det mulig å vite om innholdet er manipulert eller generert av kunstig intelligens. Kravet om merking gjelder likevel ikke

for KI-systemer som er hjelpeverktøy for vanlig redigering, systemer som ikke i vesentlig grad endrer brukerens inndata eller dens semantikk eller systemer som ved lov er godkjent til bruk for visse formål innenfor rettshåndhevelse.

Hvis et KI-system kan gjenkjenne følelser eller kategorisere personer på bakgrunn av biometri, skal idriftsetteren av systemet informere personer som blir eksponert for systemet. Idriftsettere må behandle personopplysninger i overensstemmelse med relevante regelverk om personvern.²⁶ Det er imidlertid unntak for bruk av slike KI-systemer til visse rettshåndhevelsesformål.

Idriftsettere av KI-systemer som kan brukes til dypforfalskning (deep fake), må overholde særskilte informasjonsforpliktelser. Idriftsetteren skal opplyse om at innholdet er generert eller manipulert ved bruk av kunstig intelligens. Dette gjelder likevel ikke når KI-systemet brukes til visse rettshåndhevelsesformål. Videre er det unntak dersom innholdet inngår i et verk eller program som åpenbart er kreativt, kunstnerisk, fiktivt, satirisk eller lignende. I slike tilfeller er åpenhetsforpliknelsen begrenset til å informere om forekomsten av innhold som er generert eller manipulert. Informasjonen skal gis på en hensiktsmessig måte som ikke er til hinder for visning eller nytelse av verket.

Åpenhetsforpliknelsen gjelder også for KI-systemer som kan manipulere eller produsere tekst som publiseres for å informere offentligheten om innhold av allmenn interesse. Det er unntak for enkelte rettshåndhevelsesformål og tekstmateriale som publiseres av noen med redaksjonelt ansvar.

Det er krav til form, innhold og tidspunkt for oppfyllelse av åpenhetsforpliktelsene. Fysiske personer skal motta opplysningene på en klar og tydelig måte, i samsvar med gjeldende krav til universell utforming, senest når personer interagerer eller eksponeres for KI-systemet for første gang.

Åpenhetsforpliktelsene påvirker ikke krav og forpliktelser for idriftsettere av KI-systemer i KI-forordningen kapittel III om høyrisikosystemer, eller krav til transparens i annen EU-lovgivning eller nasjonal rett.

KI-kontoret har en særlig rolle når det gjelder forståelsen av krav til åpenhet. Kontoret skal oppmuntre og bidra til utarbeidelsen av regler for god praksis om merking av KI-generert innhold i EU. Europakommisjonen har adgang til å fastsette gjennomføringsrettsakter om felles forståelse av slike regler for god praksis hvis de ikke etterleves.

7.3 Departementets vurdering og forslag

De fleste KI-systemer vil utgjøre begrenset eller minimal risiko for personers helse, sikkerhet og grunnleggende rettigheter. KI-forordningen inneholder, som nevnt i kapittel 1.4, ingen særskilte krav til KI-systemer med minimal risiko. For KI-systemer med begrenset risiko, vil åpenhetsforpliktelsene være et viktig virkemiddel for å ivareta samfunnets tillit til kunstig intelligens og bruken av denne teknologien. Risiko for valgpåvirkning og innblanding i demokratiske prosesser er eksempler som kan rukke ved denne tilliten. Videre kan også tillit til nyheter og annen informasjon påvirkes negativt av innhold som er generert eller manipulert av kunstig intelligens, særlig på grunn av utfordringer med å skille mellom menneskeskapt innhold og innhold fra kunstig intelligens.

Enkelte bestemmelser i KI-forordningen artikkel 50 gjør unntak fra åpenhetsforpliktelser for KI-systemer som brukes til rettshåndhevelse. Departementet viser til høringsnotatet kapittel 4 for en nærmere omtale av forordningens regulering på dette området.

²⁶ Forordningene (EU) 2016/679 og 2018/1725, samt direktiv (EU) 2016/680.

KI-forordningen åpner for øvrig ikke for nasjonale tilpasninger for så vidt gjelder åpenhetsforpliktelsene i forordningen artikkel 50.

8 KI-modeller for allmenne formål

8.1 KI-modeller for allmenne formål med og uten systemrisiko

KI-forordningen kapittel V regulerer KI-modeller for allmenne formål, og skiller mellom modeller med og uten systemrisiko. KI-modeller for allmenne formål er store generative KI-modeller som kan benyttes for en rekke ulike formål, for eksempel, generering av lyd, bilder og video, mønstergjenkjenning og lignende. Disse KI-modellene tilbys ofte som underliggende teknologi i ulike KI-systemer.

KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko kjennetegnes ved at de kan ha betydelig innvirkning på helse, sikkerhet, grunnleggende rettigheter eller samfunnet som helhet, som følge av deres rekkevidde, kapasitet eller bruksområde.

En KI-modell til allmenne formål anses å innebære systemrisiko hvis den faller inn under minst en av to kategorier som går fram av artikkel 51.

Den ene kategorien er modeller som, på grunnlag av en vurdering ved hjelp av egnede tekniske verktøy og metoder som indikatorer og referanseverdier, anses å ha kapabiliteter med høy påvirkningsgrad. Kapabiliteter med høy påvirkningsgrad er definert i artikkel 3 nr. 64 som «kapabiliteter som svarer til eller overgår de kapabilitetene som er registrert i de mest avanserte KI-modellene for allmenne formål.»

Den andre kategorien er modeller som, i henhold til en avgjørelse fra Europakommisjonen, eller på bakgrunn av en kvalifisert varsling fra vitenskapspanelet, har kapasitet eller innvirkning som tilsvarer den første kategorien av modeller når vurderingsmomentene i KI-forordningen vedlegg XIII tas i betraktning.

Hovedkriteriet for å avgjøre om en KI-modell for allmenne formål har kapabiliteter med høy påvirkningsgrad, er mengden datakraft som ble brukt under treningen. Hvis en KI-modell for allmenne formål benytter regnekraft målt i antall flyttallsoperasjoner som er større enn 10 opphøyd i 25, skal det legges til grunn at modellen har kapabilitet med høy påvirkningsgrad. Denne uttrykkelige terskelen bidrar til å forenkle vurderingen av når en KI-modell innebærer systemrisiko. Europakommisjonen skal fastsette delegerte rettsakter for slike vurderinger for å sikre at vilkårene er oppdaterte i samsvar med den teknologiske utviklingen.

Prosessuelle krav fremgår av KI-forordningen artikkel 52. Hvis en KI-modell for allmenne formål etter en vurdering anses å ha kapabiliteter med høy påvirkningsgrad, har leverandøren en opplysningsplikt overfor Europakommisjonen. Videre har Kommisjonen myndighet, i tilfeller hvor opplysningsplikten ikke er overholdt, til å beslutte at en KI-modell for allmenne formål har systemrisiko. Hvis en KI-modell til allmenne formål anses å ha kapabiliteter med høy påvirkningsgrad kan leverandøren imidlertid argumentere for at den likevel ikke utgjør en systemrisiko. Kommisjonen kan avvise argumentene hvis den mener leverandøren ikke har klart å vise at modellen ikke medfører en systemrisiko.

Kommisjonen kan klassifisere en KI-modell for allmenne formål som en modell med systemrisiko på eget initiativ, eller som følge av et kvalifisert varsel fra vitenskapspanelet. Kommisjonen kan også fastsette delegerte rettsakter for å endre vurderingskriteriene som fremgår av KI-forordningen vedlegg XIII.

En leverandør som har fått en KI-modell klassifisert som en modell for allmenne formål med systemrisiko, kan sende en begrunnet anmodning om endring av slik klassifisering til Europakommisjonen. Kommisjonen må vurdere anmodningen, og kan beslutte å gjøre en ny vurdering av klassifiseringen.

Europakommisjonen skal sørge for at det offentliggjøres en liste med oversikt over KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko. Listen skal oppdateres løpende, og ivareta hensynet til beskyttelse av forretningshemmeligheter, fortrolig forretningsinformasjon og immaterielle rettigheter i samsvar med nasjonal rett eller EU-lovgivning.

8.2 Krav til leverandører av KI-modeller for allmenne formål

Leverandører av KI-modeller for allmenne formål må etterleve en rekke forpliktelser som fremgår av KI-forordningen artikkel 53. De skal utarbeide, og løpende ajourføre, modellens tekniske dokumentasjon. Videre må leverandørene utarbeide og løpende oppdatere dokumentasjon og informasjon som skal være tilgjengelig for leverandører av KI-systemer som skal integrere en modell for allmenne formål i sine KI-systemer.

Regler om beskyttelse av forretningshemmeligheter, fortrolig forretningsinformasjon og immaterielle rettigheter i nasjonal lovgivning eller EU-retten, påvirkes ikke av dokumentasjonskravet. Leverandører av KI-modeller for allmenne formål skal utarbeide en policy for etterlevelse av EU-regelverk om opphavsrett og nærstående rettigheter. En oppsummering av innholdet brukt for å trene KI-modellen skal offentliggjøres. Enkelte begrensninger i kravene til dokumentasjon og informasjon gjelder for leverandører av KI-modeller med lisens for åpen og fri kildekode, under visse vilkår, forutsatt at KI-modellen ikke innebærer en systemrisiko.

Leverandører av KI-modeller for allmenne formål er, ved behov, forpliktet til å samarbeide med nasjonale vedkommende myndigheter og Europakommisjonen når disse utøver sin kompetanse og myndighet etter KI-forordningen.

Frem til det finnes en harmonisert standard som kan benyttes til å dokumentere etterlevelse av forordningens krav til dokumentasjon, informasjon, policy og sammendrag, kan leverandører følge regler for god praksis som er omtalt i KI-forordningen artikkel 56. Dersom leverandøren etterlever harmoniserte europeiske standarder som omfatter de aktuelle forpliktelsene, kan det legges til grunn at kravene overholdes. Leverandører som verken følger regler for god praksis eller en europeisk harmonisert standard, må påvise overfor Europakommisjonen at de har andre egnede midler til å dokumentere etterlevelse.

For å understøtte etterlevelsen er Europakommisjonen gitt kompetanse til å fastsette delegerte rettsakter om KI-forordningen vedlegg XI om teknisk dokumentasjon som omtalt artikkel 53 nr. 1 bokstav a og vedlegg XII om krav til transparens som nevnt i artikkel 53 nr. 1 bokstav b.

Taushetsplikten etter artikkel 78 gjelder for all dokumentasjon og informasjon som innhentes i samsvar med artikkel 53.

Artikkel 54 inneholder krav til bemyndigede representanter for leverandører av KI-modeller for allmenne formål som er etablert i tredjeland. Leverandører må velge en bemyndiget representant som er etablert i EU før en modell bringes i omsetning, og inngå en skriftlig fullmakt med representanten. Leverandøren skal legge til rette for at representanten kan gjøre oppgavene i fullmakten. Representanten er forpliktet til å utføre en rekke oppgaver i tråd med fullmakten, og er kontaktledd for KI-kontoret og nasjonale vedkommende myndigheter. Videre kan representanten

etter nærmere vilkår avslutte oppdraget hvis leverandøren misligholder sine forpliktelser etter forordningen.

Med unntak av modeller som utgjør en systemrisiko, gjelder forpliktelsene i artikkel 54, på visse vilkår, ikke for leverandører av KI-modeller for allmenne formål som utgis under en lisens med fri og åpen kildekode.

8.3 Krav til leverandører av KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko

KI-forordningen artikkel 55 inneholder krav til leverandører av KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko. Disse forpliktelsene kommer i tillegg til forpliktelsene i artikkel 53 og 54, og skal bidra til å redusere risikonivået. Forpliktelsene omfatter krav til evaluering av modellen, vurdering og håndtering av systemrisiko som kan oppstå på EU-nivå, rapporteringsplikt om alvorlige hendelser og cybersikkerhet.

Frem til en harmonisert standard for å dokumentere etterlevelse er publisert, kan leverandører følge regler for god praksis som nevnt i KI-forordningen artikkel 56. Videre vil etterlevelse av harmoniserte standarder være en indikasjon på etterlevelse, såfremt standardene dekker forpliktelsene.

Leverandører som ikke følger regler for god praksis eller europeiske harmoniserte standarder, må vise tilstrekkelige alternativer for etterlevelse overfor Europakommisjonen.

All informasjon og dokumentasjon som blir innhentet etter artikkel 55 er underlagt taushetsplikt i samsvar med KI-forordningen artikkel 78.

8.4 Departementets vurdering

Reglene om KI-modeller for allmenne formål med og uten systemrisiko er i hovedsak rettet mot store globale teknologiselskaper som tilbyr slik teknologi. Det kan imidlertid ikke utelukkes at også mindre aktører, herunder norske, vil kunne omfattes av reglene. Forordningen åpner ikke for nasjonale tilpasninger for så vidt gjelder KI-modeller for allmenne formål, og departementet foreslår derfor heller ingen slike bestemmelser.

Europakommisjonen og KI-kontoret får myndighet etter flere av bestemmelsene som gjelder KI-modeller for allmenne formål. Hvem som skal håndheve reglene overfor norske leverandører av slike KI-modeller vil bli avgjort i forbindelse med innlemmingen av forordningen i EØS-avtalen.

9 Meldermyndigheter og samsvarsvurderingsorganer

9.1 Innledning

KI-forordningen kapittel III del 4 fastsetter krav til samsvarsvurderingsorganer (meldte organer) som skal kontrollere at kravene til høyrisikosystemer i kapittel III er oppfylt. I tillegg inneholder del 4 krav til meldermyndigheter som utpeker samsvarsvurderingsorganer.

9.2 Meldermyndigheter

I henhold til KI-forordningen artikkel 28 skal medlemsstatene ha minst én meldermyndighet som skal være ansvarlig for å etablere og gjennomføre prosedyrer for vurdering, utpeking, innmelding og oppfølging av samsvarsvurderingsorganer. Vurdering og oppfølging av samsvarsvurderingsorganene kan gjennomføres av et nasjonalt akkrediteringsorgan, mens utpeking og innmelding av organene skal gjennomføres av meldermyndigheten. Meldermyndigheter må overholde krav om objektivitet, upartiskhet og fortrolighet. Videre skal myndighetene ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å gjennomføre oppgavene.

Meldermyndighetenes utpeking og innmelding av samsvarsvurderingsorganer til Europakommisjonen skal følge en bestemt prosedyre og krav til dokumentasjon. En forutsetning for at samsvarsvurderingsorganet skal kunne utføre sine oppgaver, er at det ikke fremsettes innsigelser fra Kommisjonen eller andre medlemsstater innenfor nærmere angitte frister. Ved innsigelse skal Kommisjonen følge en prosess for konsultasjon med relevante medlemsstater.

KI-forordningen artikkel 36 regulerer endring av meldinger. I slike tilfeller skal Kommisjonen og andre medlemsstater orienteres om alle relevante endringer. Dersom et samsvarsvurderingsorgan ønsker å utvide sitt virkeområde, gjelder de opprinnelige søknads- og innmeldingsprosedyrene i artikkel 29 og 30. Ved andre endringer, som frivillig avslutning av aktivitetene eller at meldermyndigheten beslutter å sette begrensninger, suspendere eller trekke tilbake utpekingen, gjelder prosedyrene som er detaljert beskrevet i artikkel 36 nr. 3 til 9.

I henhold til artikkel 37 har Europakommisjonen myndighet til, ved berettiget mistanke, å undersøke om et meldt organ oppfyller kravene i artikkel 31. Meldermyndigheten skal på forespørsel dele nødvendig informasjon med Kommisjonen. Hvis Kommisjonen finner at det meldte organet ikke tilfredsstiller kravene, kan den be medlemsstaten om å iverksette nødvendige tiltak som for eksempel å avslutte eller trekke tilbake utpekingen. Hvis medlemsstaten ikke etterkommer en slik forespørsel, kan Kommisjonen fastsette gjennomføringsrettsakter for å sette begrensninger, suspendere eller trekke tilbake utpekingen av samsvarsvurderingsorganet.

9.3 Samsvarsvurderingsorganer

Samsvarsvurderingsorganer må oppfylle kravene i KI-forordningen artikkel 29 for å kunne bli utpekt og innmeldt til Europakommisjonen. Søknad om utpeking skal sendes til meldermyndigheten i landet organet er etablert. Den skal inneholde en beskrivelse av samsvarsvurderingsaktivitetene, relevante samsvarsvurderingsmoduler og hvilke KI-systemer som samsvarsvurderingsorganet har kompetanse på. Dersom det finnes, skal også et akkrediteringssertifikat fra et nasjonalt akkrediteringsorgan legges ved. Annen gyldig dokumentasjon som viser at organet oppfyller kravene til samsvarsvurderingsorganer skal også vedlegges. Krav til samsvarsvurderingsorganer er nærmere angitt i artikkel 31. Disse gjelder for eksempel organisering, kvalitetsstyring, cybersikkerhet, kompetanse og erfaring, ansvarsforsikring, samt deltakelse i europeiske koordinerings- og standardiseringsaktiviteter. Dersom samsvarsvurderingsorganet kan vise til samsvar med harmoniserte standarder som dekker kravene i artikkel 31, følger det av artikkel 32 at det også formodes at de er i samsvar med kravene i artikkel 31.

Hvis et samsvarsvurderingsorgan setter ut deler av oppgavene til et datterselskap eller en underleverandør, må dette gjøres i samsvar med kravene i artikkel 33. Samsvarsvurderingsorganet må gjøre en liste med slike aktører offentlig tilgjengelig, informere meldermyndigheten, sikre at kravene i artikkel 31 overholdes, innhente godkjenning fra leverandøren og oppbevare relevant dokumentasjon i minst fem år etter at oppdraget er avsluttet.

Artikkel 34 fastsetter de driftsmessige forpliktelsene til samsvarsvurderingsorganene. Samsvarsvurderingen av høyrisikosystemer skal gjennomføres i samsvar med prosedyrene i artikkel 43. Samsvarsvurderingsorganet skal minimere de administrative byrdene til leverandørene ved å ta hensyn til deres størrelse, hvilken sektor den opererer i og KI-systemets kompleksitet. Videre skal samsvarsvurderingsorganet på forespørsel fra meldermyndigheten fremlegge nødvendig dokumentasjon for at meldermyndigheten skal kunne gjennomføre sine oppgaver.

Artikkel 35 pålegger Europakommisjonen å tildele identifikasjonsnummer til det enkelte meldte organ. Kommisjonen skal offentliggjøre en liste over organene med identifikasjonsnummer og

aktivitetene de er meldt inn for å gjennomføre. Kommisjonen skal sikre tilstrekkelig koordinering av samsvarsvurderingsorganer i tråd med artikkel 38. Dette skal gjøres gjennom koordinering og samarbeid mellom samsvarsvurderingsorganer innenfor ulike sektorer for å utveksle kunnskap og beste praksis. Meldermyndigheter er forpliktet til å sikre at samsvarsvurderingsorganene deltar i slike grupper.

I henhold til artikkel 39 kan samsvarsvurderingsorganer i tredjeland gjennomføre samsvarsvurdering etter KI-forordningen, dersom dette er regulert gjennom en avtale mellom EU og det aktuelle tredjelandet.

KI-forordningen artikkel 45 fastsetter krav til samsvarsvurderingsorganers opplysningsplikt overfor meldermyndigheten og andre meldte organer om nærmere angitte viktige forhold som påvirker samsvarsvurdering og sertifisering. Samsvarsvurderingsorganene må behandle informasjon de mottar i samsvar med fortrolighetsforpliktelsene i artikkel 78.

9.4 Departementets vurdering og forslag

KI-forordningens regler om samsvarsvurderingsorganer fastsetter rammer for hvordan Norge kan regulere og kontrollere kunstig intelligens på nasjonalt nivå. Kravene til samsvarsvurdering, meldermyndigheter og informasjonsdeling er detaljert regulert i forordningen og gir lite nasjonalt handlingsrom. Dette sikrer at de samme prosedyrene for utpeking og oppfølging av samsvarsvurderingsorganer gjelder i alle EUs medlemsstater, og i EØS-området når forordningen er innlemmet i EØS-avtalen. Dette sikrer et harmonisert regelverk, og departementet vurderer at det vil bidra til økt tillit til norske KI-systemer i det europeiske markedet.

KI-forordningen artikkel 28 gir det enkelte land et visst handlingsrom for organisering av meldermyndighet og akkrediteringsmyndighet. Det ene alternativet er at alle de fire oppgavene samles i ett sentralt myndighetsorgan, eller fordeles sektorvis på flere meldermyndigheter. Det andre alternativet er at rollen deles mellom et nasjonalt akkrediteringsorgan, og en eller flere meldermyndigheter.

Regjeringen har besluttet at Norsk akkreditering, som er det norske akkrediteringsorganet i henhold til forordningen om akkreditering og markedstilsyn for markedsføring av produkter,²⁷ skal ha ansvaret for vurdering og oppfølging av samsvarsvurderingsorganer etter KI-forordningen i Norge. Departementet foreslår derfor en bestemmelse som utpeker det norske akkrediteringsorganet i utkastet til ny KI-lov § 4.

Utpeking og innmelding av samsvarsvurderingsorganer til Europakommisjonen skal foretas sektorvis av relevante fagmyndigheter. Dette er i tråd med den etablerte strukturen for produktsikkerhetslovgivning i EU og i Norge. Der det ikke finnes en relevant sektormyndighet som kan utpeke og melde samsvarsvurderingsorganer til Kommisjonen, skal dette gjøres av Nkom, som nasjonal koordinerende markedstilsynsmyndighet.

10 Standarder, samsvarsvurdering, sertifikater og registrering

10.1 Produktsikkerhetsregulering og *New Legislative Framework*

KI-forordningen faller inn under det rettslige rammeverket *New Legislative Framework* som ble vedtatt av EU i 2008 for å etablere en enhetlig struktur og tilnærming til produktsikkerhetsregulering

²⁷ Forordning (EC) 765/2008.

i det indre markedet.²⁸ Rammeverket består av EU-lovgivning og prinsipper som fremhever bruk av harmoniserte standarder, akkrediteringer, samsvarsvurderinger, CE-merking og markedstilsyn.

Standardisering er viktig for å gjøre det enklere å etterleve forpliktelsene i KI-forordningen. På oppdrag fra Europakommisjonen kan den europeiske standardiseringsorganisasjonen (CEN), den europeiske komitéen for standardisering på det elektrotekniske området (CENELEC) eller den europeiske standardiseringsinstitusjonen for telekommunikasjonssystemer (ETSI) utarbeide tekniske spesifikasjoner i form av harmoniserte standarder. Disse blir deretter formelt vedtatt av Kommisjonen og publisert i EU-tidende. Fordelen med å følge harmoniserte standarder er at dette gir en presumpsjon for samsvar med forpliktelsene som standarden er ment å dekke.

Standarder, samsvarsvurdering, sertifikater og registrering er nærmere regulert i KI-forordningen kapittel III del 5.

10.2 Harmoniserte standarder

KI-forordningen artikkel 40 regulerer harmoniserte standarder. Hvis høyrisikosystemer eller KI-modeller for allmenne formål er i samsvar med gjeldende harmoniserte standarder, legges det til grunn at systemene og modellene også overholder kravene til høyrisikosystemer i KI-forordningen kapittel III del 2, forpliktelser for leverandører av KI-modeller for allmenne formål i kapittel V del 2 og forpliktelser for KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko i del 3, i den grad standardene dekker disse kravene eller forpliktelsene.

Forordningen pålegger Europakommisjonen å, uten ugrunnet opphold, anmode de europeiske standardiseringsorganisasjonene om å starte arbeidet med å utvikle standarder som skal dekke forpliktelsene i kapittel V del 2 og 3. Den 22. mai 2023 sendte Kommisjonen en anmodning til CEN og CENELEC om å utarbeide harmoniserte standarder.²⁹ Ved utarbeidelse av anmodningen skal Kommisjonen konsultere både KI-rådet, det rådgivende forumet og andre interessenter. Anmodningen skal blant annet omfatte krav til prosesser for rapportering og dokumentasjon, med mål om å forbedre ressursbruken i KI-systemer. Dette innebærer tiltak for å redusere energiforbruket og bruk av andre ressurser gjennom hele livssyklusen til høyrisikosystemer. I tillegg skal anmodningen adressere energieffektiv utvikling av KI-modeller for allmenne formål.

Anmodningen skal spesifisere at standardene må være klare og konsekvente, og passe sammen med øvrige standarder som allerede er utarbeidet i de ulike sektorene for produkter som omfattes av eksisterende harmoniseringsregelverk i KI-forordningen vedlegg I.

10.3 Felles spesifikasjoner

KI-forordningen artikkel 41 gjelder Europakommisjonens myndighet til å utarbeide felles spesifikasjoner. Hvis det ikke finnes relevante harmoniserte standarder, og det heller ikke er forventet at slike standarder vil bli publisert innen rimelig tid, kan Kommisjonen under visse vilkår fastsette gjennomføringsrettsakter om felles spesifikasjoner for kravene i KI-forordningen kapittel III del 2 og kapittel V del 2 og 3. Dette gir Kommisjonen mulighet til å fastsette tekniske eller metodiske krav for å sikre etterlevelse når standardiseringsprosessen ikke er tilstrekkelig.

På samme måte som for harmoniserte standarder, kan det legges til grunn at høyrisikosystemer og KI-modeller for allmenne formål som er i samsvar med felles spesifikasjoner overholder forpliktelsene i KI-forordningen. Dersom en leverandør unnlater å følge vedtatte felles spesifikasjoner, må den gi en godt underbygget begrunnelse som viser at den valgte løsningen

²⁸ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/goods/new-legislative-framework_en.

²⁹ C(2023)3215 (forespørsel M/593).

oppfyller kravene eller forpliktelsene på tilsvarende eller høyere risikonivå enn det som er spesifisert.

En forutsetning for å fastsette gjennomføringsrettsakter om felles spesifikasjoner er at Kommisjonen har bedt én eller flere europeiske standardiseringsorganisasjoner om å utarbeide en harmonisert standard for de aktuelle kravene eller forpliktelsene. Kommisjonen kan fastsette felles spesifikasjoner dersom en slik forespørsel ikke blir akseptert, hvis de etterspurte harmoniserte standardene ikke leveres innen fristen, hvis standardene ikke i tilstrekkelig grad ivaretar grunnleggende rettigheter eller hvis de ikke oppfyller kravene i forespørselen. I tillegg må det ikke være offentliggjort noen henvisninger til harmoniserte standarder, og heller ikke forventes å bli offentliggjort noen slike henvisninger, i EU-tidende innen rimelig tid.

I arbeidet med å utarbeide felles spesifikasjoner skal Kommisjonen rådføre seg med det rådgivende forumet nevnt i KI-forordningen artikkel 67. Gjennomføringsrettsaktene som fastsettes i henhold til KI-forordningen artikkel 41 skal følge undersøkelsesprosedyren beskrevet i artikkel 98 nr. 2.

10.4 Samsvarsvurdering

Samsvarsvurdering er regulert i KI-forordningen artikkel 43. Prosessen innebærer at leverandører av høyrisikosystemer må dokumentere at deres systemer oppfyller kravene i KI-forordningen.

For to spesifikke høyrisikosystemer fastsetter artikkel 42 en presumpsjon for samsvar med visse krav. For det første antas det at høyrisikosystemer som er trent og testet på data som avspeiler de særskilte geografiske, kontekstuelle, atferdsmessige eller funksjonelle omgivelsene der de er ment å brukes, er i samsvar med kravene til data og datastyring i artikkel 10 nr. 4. For det andre antas det at høyrisikosystemer som allerede er sertifisert eller har fått en samsvarserklæring i henhold til en sertifiseringsordning etter cybersikkerhetsforordningen³⁰ samsvarer med kravene til robusthet, sikkerhet og nøyaktighet i KI-forordningen artikkel 15, såfremt sertifiseringen eller erklæringen omfatter disse forpliktelsene.

Den alminnelige reguleringen av samsvarsvurderinger i KI-forordningen fremgår av artikkel 43. Det er to ulike metoder for å gjennomføre samsvarsvurderinger. Den enkleste metoden er basert på internkontroll, som er beskrevet i vedlegg VI. Den andre metoden er at et samsvarsvurderingsorgan gjennomfører samsvarsvurderingen, som beskrevet i vedlegg VII. Kravene som gjelder for selve samsvarsvurderingsorganet, fremgår av kapittel III del 4.

KI-forordningen skiller mellom ulike høyrisikosystemer når det gjelder hvilken metode som kan brukes for å gjennomføre samsvarsvurderinger for kravene i kapittel III del 2. For høyrisikosystemer innen biometri nevnt i vedlegg III nr. 1, kan samsvarsvurderingen enten gjennomføres ved internkontroll eller ved bruk av et samsvarsvurderingsorgan. Bruk av et samsvarsvurderingsorgan er likevel obligatorisk dersom det ikke finnes harmoniserte standarder etter KI-forordningen artikkel 40 eller felles spesifikasjoner etter artikkel 41, eller der slike standarder eller spesifikasjoner ikke er fulgt av leverandøren.

For høyrisikosystemer innen biometri, kan leverandøren fritt velge hvilket meldt organ den vil bruke som samsvarsvurderingsorgan. Denne valgfriheten gjelder imidlertid ikke dersom systemet skal brukes til rettshåndhevelse eller av EU-institusjoner. For de nasjonale myndighetene skal samsvarsvurderingsorganet være det nasjonale datatilsynet eller en annen myndighet som er utpekt i henhold til kravene i LED-direktivet artikkel 41 til 44, jf. KI-forordningen artikkel 74 nr. 8. For EU-

³⁰ Forordning (EU) 2019/881.

forvaltningen skal samsvarsvurderingsorganet i disse tilfellene være EUs datatilsyn (European Data Protection Supervisor), jf. artikkel 70 nr. 9.

For høyrisikosystemer nevnt i vedlegg III nr. 2 til 8, med andre ord alle områdene bortsett fra biometri, skal samsvarsvurderingen gjennomføres ved internkontroll. Dette omfatter områder som kritisk infrastruktur, utdanning og yrkesrettet opplæring, arbeidsliv, vesentlige offentlige tjenester og ytelser og vesentlige private tjenester, rettshåndhevelse, rettspleie og demokratiske prosesser.

For høyrisikosystemer som faller inn under EU-harmoniserte produktregelverk som er listet opp i vedlegg I avsnitt A, skal leverandøren følge metodikken for samsvarsvurderinger som er spesifisert i regelverkene som fremgår av vedlegget. Samsvarsvurderingene kan gjennomføres av samsvarsvurderingsorganer som er utpekt og meldt inn etter disse produktregelverkene, forutsatt at organet tilfredsstiller visse krav i KI-forordningen artikkel 31 om meldte organer. Noen av regelverkene i vedlegg I avsnitt A tillater samsvarsvurdering ved bruk av internkontroll. For høyrisikosystemer gjelder dette likevel kun dersom produsenten har fulgt relevante harmoniserte standarder eller felles spesifikasjoner etter KI-forordningen.

Høyrisikosystemer som allerede har gjennomgått en samsvarsvurdering, må gjennom en ny samsvarsvurdering hvis det gjøres vesentlige endringer i KI-systemet. Dette gjelder uavhengig av om systemet skal distribueres videre eller fortsatt brukes av den nåværende idriftsetteren.

Kommisjonen kan fastsette gjennomføringsrettsakter for å gjøre visse endringer i kravene til samsvarsvurdering, blant annet for å sikre effektiviteten i disse prosessene. Det er også fastsatt en unntaksordning i KI-forordningen artikkel 46, som åpner for at markedstilsynsmyndigheten i visse ekstraordinære situasjoner kan gi en midlertidig tillatelse til et høyrisikosystem før samsvarsvurderingen er fullført. Det er også åpnet for noen unntak for rettshåndhevende myndigheter og sivilbeskyttelsesmyndigheter i ekstraordinære tilfeller. De prosessuelle kravene som gjelder i unntakstilfellene, er strenge.

10.5 Sertifikater, samsvarserklæring, CE-merking og registrering

Sertifikater utstedt av samsvarsvurderingsorganer er regulert i KI-forordningen artikkel 44, som fastsetter krav til språk, gyldighet, forlengelse og tilbakekalling. Sertifikater har en begrenset gyldighet på inntil fem år for systemer nevnt i vedlegg I, og inntil fire år for systemer listet opp i vedlegg III, med mulighet for forlengelse etter ny vurdering. Hvis et KI-system ikke lenger oppfyller kravene, kan sertifikatet suspenderes, tilbakekalles eller få restriksjoner. Leverandøren skal gis anledning til å rette mangelen innen en frist fastsatt av samsvarsvurderingsorganet. Leverandøren skal ha mulighet til å påklage samsvarsvurderingsorganets beslutning.

KI-forordningen artikkel 47 inneholder krav til EU-samsvarserklæring for produkter som omfattes av EUs harmoniserte produktsikkerhetsregelverk. Leverandøren skal utarbeide en slik samsvarserklæring for hvert enkelt høyrisikosystem. Erklæringen skal dokumentere at systemet er i samsvar med kravene i KI-forordningen kapittel III del 2, og oppbevares i ti år etter at systemet ble bragt i omsetning. Erklæringen skal, på forespørsel, sendes til nasjonale vedkommende myndigheter.

Det europeiske CE-merket er en bekreftelse på at leverandøren anser at produktet er i overenstemmelse med relevant EU-regelverk. Krav til slik merking av høyrisikosystemer fremgår av KI-forordningen artikkel 48. Merkingen skal følge prinsippene i forordningen om akkreditering og markedstilsyn for markedsføring av produkter, og KI-forordningen artikkel 48 inneholder nærmere krav til merkingen.

Artikkel 49 fastsetter krav, med noen unntak i særlige tilfeller, om registrering i EUs database for høyrisikosystemer etter artikkel 71.

10.6 Departementets vurdering

KI-forordningen legger opp til bruk av harmoniserte standarder og felles spesifikasjoner som en sentral del av håndhevelsen. Europakommisjonen har gitt CEN og CENELEC et oppdrag om å utarbeide europeiske harmoniserte standarder for kunstig intelligens. Norge vil være forpliktet til å fastsette de harmoniserte standardene som norske standarder. Dette innebærer at norske aktører må forholde seg til felleseuropeiske standarder for å overholde KI-forordningens krav. Etterlevelse av disse kravene sikrer at norske KI-systemer tilfredsstiller kravene som gjelder i andre EØS-stater og kan tilbys der. Dette er viktig for norske aktørers adgang til det europeiske markedet. Det gjør også at KI-systemer godkjent i andre europeiske land samsvarer med de kravene som gjelder i Norge, og dermed kan tas i bruk her uten ytterligere samsvarsvurdering. Dette forenkler etter departementets vurdering tilgangen til KI-systemer for aktører som bruker eller ønsker å bruke slike systemer i sine produkter og tjenester, og gir samtidig en forutsigbar ramme for KI-utvikling og innovasjon.

Forordningens bestemmelser om standarder, samsvarsvurderinger, sertifikater og registrering åpner ikke for nasjonale tilpasninger og departementet foreslår følgelig ingen nasjonale bestemmelser på dette området.

11 Regler for god praksis

11.1 Innledning

KI-forordningen artikkel 56 omhandler regler for god praksis. KI-kontoret skal oppfordre til og legge til rette for at det på EU-nivå blir utarbeidet slike regler for å bidra til etterlevelse av forordningen. Reglene for god praksis skal bygge på internasjonale tilnærmingmåter. KI-kontoret og KI-rådet skal ta sikte på at reglene som et minimum dekker forpliktelsene til leverandører av KI-modeller for allmenne formål og leverandører av KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko i henholdsvis artikkel 53 og 55. Reglene kan også gjelde andre forpliktelser, for eksempel sporing og merking av kunstig generert eller manipulert innhold etter artikkel 50 nr. 7.

KI-kontoret kan invitere alle leverandører av KI-modeller for allmenne formål og relevante vedkommende myndigheter til å delta i arbeidet med å utarbeide regler for god praksis. Andre nærmere angitte interessenter kan også bistå i arbeidet.

KI-kontoret og KI-rådet skal bidra til å sikre at reglene for god praksis har klart definerte mål, og at de inneholder forpliktelser eller tiltak for å oppnå disse målene. Videre skal KI-kontoret bidra til å sørge for at brukerne av reglene for god praksis jevnlig rapporterer til KI-kontoret om gjennomføring av forpliktelser og tiltak, og hva utfallet ble. KI-kontoret og KI-rådet er forpliktet til jevnlig overvåking og evaluering av brukernes overholdelse av reglene for god praksis, og deres bidrag til riktig etterlevelse av KI-forordningen. KI-kontoret og KI-rådet har ansvaret for å overvåke og evaluere reglenes effektivitet og oppnåelsen av de fastsatte målene. Denne overvåkingen skal være regelmessig, og både resultatene og fremdriften skal vurderes for å sikre at reglene faktisk bidrar til riktig gjennomføring av forordningen. I tillegg skal KI-kontoret og KI-rådet offentliggjøre resultatene av disse vurderingene. Denne vurderingen bidrar til å sikre åpenhet og ansvarlighet i implementeringen.

Reglene for god praksis kan få redusert nytteverdi hvis de ikke tilpasses relevante endringer. KI-kontoret skal derfor ved behov legge til rette for og oppfordre til revisjon og tilpasninger. Dette gjelder særlig på bakgrunn av nye standarder.

KI-kontoret skal sikre at reglene for god praksis blir utarbeidet innen 2. mai 2025. Dersom slike regler ikke er på plass innen 2. august 2025, har Europakommisjonen adgang til å fastsette gjennomføringsrettsakter for å sikre etterlevelse av kravene i KI-forordningen artikkel 53 og 55.

11.2 Departementets vurdering

Reglene for god praksis etter KI-forordningen artikkel 56 er formelt sett ikke juridisk bindende. Ettersom formålet er å bidra til harmonisert tolkning og praktisering, vil de likevel ha stor betydning for anvendelsen av KI-forordningen. Hovedmålgruppen for reglene for god praksis er tilbydere av KI-modeller for allmenne formål. Tilbydere av slike KI-modeller skal kunne bruke reglene for god praksis for å vise at de oppfyller kravene i KI-forordningen frem til harmoniserte standarder trer i kraft.

Norske aktører kan delta i utformingen av regler for god praksis, og dermed bidra til at norske interesser blir ivarettatt. Departementet mener det er positivt om norske aktører deltar i dette arbeidet. Reglene er under utarbeidelse, se mer informasjon på <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice>.

Departementet kan ikke se at det er behov for nasjonale regler om god praksis. Forordningen åpner for øvrig heller ikke for nasjonale tilpasninger på dette området.

12 Tiltak til støtte for innovasjon

12.1 Regulatoriske sandkasser

Regulatoriske sandkasser for KI er regulert i KI-forordningen kapittel VI om tiltak for å støtte innovasjon. Artikkel 57 inneholder generelle krav til slike sandkasser. Formålet er å ivareta rettssikkerhet ved å bidra til regeletterlevelse, tilrettelegge for at myndigheter som drifter sandkassen kan dele beste praksiser, fremme innovasjon, konkurranseevne og utvikling av et KI-økosystem, bidra til kunnskapsbasert regelverksutvikling og lette tilgang til EU-markedet, særlig for små og mellomstore bedrifter samt oppstartsbedrifter.

Sandkassene skal være et kontrollert rammeverk som er organisert og driftet av en eller flere nasjonale myndigheter. De skal gi relevante aktører muligheten til å utvikle, teste, trene og validere et innovativt KI-system før det bringes i omsetning eller settes i drift (omtales i det videre som et sandkasseprosjekt).

12.2 Generelle krav til sandkasser og annen tilrettelegging for innovasjon

Hver medlemsstat skal etablere minst én regulatorisk sandkasse for KI som skal være i drift innen 2. august 2026. Sandkassen kan utvikles i samarbeid med andre medlemsstater. Flere sandkasser kan etableres på regionalt og lokalt nivå. EUs datatilsyn (European Data Protection Supervisor) kan etablere en egen sandkasse for EU-institusjonene. Medlemsstatene skal sette av tilstrekkelige ressurser til at den nasjonale sandkassen effektivt kan møte etterspørselen. Det skal videre legges til rette for samarbeid med andre myndigheter og aktører innenfor KI-økosystemet, og ved behov, myndigheter som forvalter regulatoriske sandkasser etter annet regelverk.

Sandkasseprosjektene skal gjennomføres i en tidsavgrenset periode, og i henhold til en sandkasseplan som er avtalt mellom leverandøren og myndigheten. Prosjektene kan innebære testing under virkelige forhold under tilsyn. Vedkommende myndigheter som drifter sandkassen skal i disse tilfellene avtale spesifikke vilkår for å sikre liv, helse og grunnleggende rettigheter.

Videre skal myndighetene veilede leverandørene om hvordan de skal oppfylle kravene og forpliktelsene fastsatt i forordningen., og bidra med å identifisere risiko og reduserende tiltak. Når sandkasseprosjektene er gjennomført, skal myndighetene utarbeide sluttrapporter, og eventuelt

utstede skriftlig bevis, som leverandøren senere kan bruke som dokumentasjon i samsvarsvurderingsprosessen eller ved tilsyn. Markedstilsynsmyndigheten skal ta hensyn til slik dokumentasjon for å effektivisere samsvarsvurderingsprosessen. På nærmere bestemte vilkår skal sluttrapportene også kunne deles med Europakommisjonen og KI-rådet, og eventuelt også kunne offentliggjøres.

Dersom sandkasseprosjektene involverer behandling av personopplysninger, må personvernmyndigheten (Datatilsynet i Norge) involveres. Dette gjelder også for andre myndigheter, hvis prosjektene involverer behandling av opplysninger som faller inn under disse myndighetenes ansvarsområde. Sandkasseprosjektene skal ikke begrense myndighetenes utøvelse av myndighet innenfor deres respektive områder. Myndighetene skal for eksempel ha rett til å stoppe prosjektet dersom det innebærer betydelig risiko for sikkerhet, helse eller grunnleggende rettigheter. De involverte myndighetene kan ikke illegge administrative gebyrer for brudd på KI-forordningen eller annet relevant regelverk når aktiviteter skjer i henhold til avtalt sandkasseplan. Leverandørene vil likevel, etter erstatningsretten, kunne være ansvarlige for skade påført tredjeparter.

Nasjonale vedkommende myndigheter er forpliktet til samhandling med KI-kontoret og KI-rådet om de regulatoriske sandkassene. Nasjonale myndigheter skal blant annet årlig rapportere om sandkasseaktivitetene, og også offentliggjøre disse rapportene eller sammendrag av dem på internett.

Kommisjonen skal fastsette gjennomføringsrettsakter som beskriver nærmere hvordan sandkassene skal etableres, implementeres, driftes, utvikles og overvåkes, herunder om utvelgelseskriterier for deltakelse, søknadsprosedyrer og vilkår for deltakelse. Myndighetene skal tilrettelegge for at fremtidige leverandører, og spesielt små- og mellomstore bedrifter og oppstartsselskaper, også skal få tilgang til verdiøkende tjenester, som bistand knyttet til blant annet standardisering og sertifisering, tilgang til testfasiliteter, *European Digital Innovation Hubs (EDIH)* med videre.

Artikkel 62 stiller ytterligere krav til medlemsstatene og til KI-kontoret om særlig tilrettelegging for små- og mellomstore bedrifter og oppstartsselskaper. Medlemsstatene skal sikre at slike virksomheter med kontor i unionen får prioritert tilgang til de regulatoriske sandkassene, tilpassede opplærings- og informasjonsaktiviteter og mulighet til å delta i standardiseringsarbeid. Videre skal det sikres at avgifter for samsvarsvurderinger blant annet tilpasses leverandørens størrelse. KI-kontoret skal utvikle og tilby standardmaler, en enhetlig informasjonsplattform, organisere kommunikasjons- og opplæringskampanjer og fremme beste praksis for offentlige anskaffelser av KI-systemer. Aktører som faller inn under definisjonen av svært små virksomheter etter Europakommisjonenes definisjon,³¹ skal kunne innfri kravene til kvalitetssystem etter KI-forordningen artikkel 17 på en forenklet måte. Kommisjonen skal gi nærmere retningslinjer om dette.

12.3 Behandling av personopplysninger for utvikling av visse KI-systemer i allmennhetens interesse

KI-forordningen artikkel 59 åpner for å behandle personopplysninger i den regulatoriske sandkassen for å utvikle, teste og trene visse KI-systemer i allmennhetens interesse, til tross for at opplysningene opprinnelig ble samlet inn for et annet formål. De allmenne interessene er uttømmende regulert og spenner fra liv, helse, miljø og sikkerhet til effektivitet og kvalitet i offentlig sektor. Det gjelder særlige krav til personopplysningssikkerhet og vurdering av personvernet.

³¹ Rekommandasjon 2003/361/EC.

Dersom den regulatoriske sandkassen skal brukes til å teste systemer ment for rettsåndhevelsesformål, er det i tillegg krav om rettslig grunnlag i nasjonal lov eller EU-regelverk, for å kunne behandle personopplysninger til nye formål.

12.4 Testing av høyrisikosystemer under reelle forhold utenfor regulatoriske sandkasser

KI-forordningen artikkel 60 regulerer testing av høyrisikosystemer under reelle forhold utenfor regulatoriske sandkasser. Høyrisikosystemer nevnt i vedlegg III kan gjennomgå slik testing, forutsatt at testingen ikke bryter med artikkel 5 om forbudte KI-praksiser, produktsikkerhetsregelverk listet opp i vedlegg I eller etiske vurderinger som følger av annet regelverk. Kommisjonen skal fastsette gjennomføringsrettsakter som spesifiserer nærmere hva en testplan for reelle forhold skal inneholde. Videre må leverandøren oppfylle en rekke kumulative vilkår for å kunne gjennomføre slik testing. Dette inkluderer blant annet en godkjent testplan, at testen er registrert hos myndighetene, krav når det gjelder dataoverføring til tredjeland, beskyttelse av sårbare grupper og samtykke fra testsubjekter. Det stilles krav om at testsubjekter når som helst, og uten å oppgi noen grunn, skal kunne trekke seg og kreve at personopplysninger slettes. Markedstilsynsmyndighetene gis fullmakt til å innhente informasjon og føre tilsyn med testingen av høyrisikosystemer under reelle forhold. Leverandøren skal ha rutiner for umiddelbare forebyggende tiltak, herunder å avslutte testingen om nødvendig og varsle markedstilsynsmyndigheten dersom det skjer alvorlige hendelser under testingen. Leverandøren kan bli erstatningsansvarlig for skader som følge av testing under reelle forhold.

Artikkel 61 presiserer kravet til frivillig og informert samtykke fra testpersoner. Samtykket må dokumenteres og være basert på tydelig informasjon om blant annet testens formål og mulige ulemper, varighet og testsubjektenes rettigheter, herunder retten til å trekke seg uten å oppgi grunn og mulighet til å be om tilsidesettelse av KI-systemets beslutninger.

12.5 Departementets vurdering

I Norge finnes det allerede regulatoriske sandkasser på nasjonalt nivå, blant annet i regi av Finanstilsynet og Datatilsynet.

I motsetning til hva som er tilfellet for de eksisterende nasjonale sandkassene, vil KI-forordningen og kommende gjennomføringsrettsakter fra Europakommisjonen innebære detaljerte bestemmelser om hvordan KI-sandkassene skal fungere. Hvilket nasjonalt handlingsrom som eventuelt gjenstår, vil bli klart når gjennomføringsrettsaktene fra Kommisjonen blir publisert.

For å tilfredsstille kravet i KI-forordningen artikkel 57 nr. 1 har regjeringen besluttet at det skal opprettes en regulatorisk KI-sandkasse. Den regulatoriske sandkassen for KI skal være et samarbeid mellom Digitaliseringsdirektoratet (Digdir), Nkom og Datatilsynet. Sandkassen skal plasseres hos Digdir, som allerede har en nasjonal veiledningsrolle for KI. Den regulatoriske sandkassen skal inngå i et nytt KI-senter hos Digdir kalt KI-Norge. Senteret skal være en aktiv pådriver for innovasjon, utvikling og bruk av KI i offentlig og privat sektor. KI-Norge skal også være en viktig samarbeidspartner og et bindeledd mellom sentrale KI-aktører i offentlig sektor, næringslivet, forskningssektoren og akademien.

Departementet forventer at det vil bli betydelig interesse for å delta i den regulatoriske KI-sandkassen. Av særlig interesse fremhever departementet muligheten for å bruke personopplysninger til nye formål og prosjektdokumentasjonen som kan brukes i samsvarsvurderingsprosessen eller ved tilsyn.

Departementet foreslår i lovutkastet § 7 en forskriftshjemmel for nærmere regulering av regulatoriske sandkasser i henhold til forordningen artikkel 57 – 61.

13 Forvaltning på EU-nivå

13.1 Innledning

På EU-nivå er det etablert flere organer med formål om å sikre en enhetlig håndheving og etterlevelse av KI-forordningen. Disse inkluderer KI-kontoret, KI-rådet, et rådgivende forum samt et vitenskapelig panel bestående av uavhengige eksperter.

13.2 KI-kontoret og KI-rådet

KI-kontoret er opprettet i henhold til KI-forordningen artikkel 64. Kontoret er Europakommisjonens enhet for utvikling av ekspertise og kapasitet på KI-området. EUs medlemsstater er forpliktet til å legge til rette for at KI-kontoret skal kunne ivareta sine oppgaver etter forordningen.

KI-rådet er opprettet i samsvar med artikkel 65, og rådets oppgaver er nærmere regulert i artikkel 66. Rådets overordnede rolle er å bistå og rådggi Europakommisjonen og medlemsstatene på måter som legger til rette for effektiv og konsistent anvendelse av forordningen. For å ivareta denne oppgaven, kan rådet særlig samarbeide med nasjonale vedkommende myndigheter, motta innspill og formidle kunnskap, ekspertise og god praksis. Rådet kan også samarbeide med relevante aktører, bidra til harmonisert administrativ praksis og gi råd om hvordan regelverket skal anvendes. Videre kan rådet bistå Europakommisjonen og KI-kontoret på nærmere angitte områder.

Medlemsstatene skal ha én representant hver i rådet. EUs datatilsyn skal være observatør, og KI-kontoret skal delta på møtene uten stemmerett. Videre kan rådet også invitere andre myndigheter, organer og eksperter på nasjonalt og EU-nivå når dette er relevant for de sakene som skal diskuteres. Medlemmene i KI-rådet oppnevnes for en periode på tre år, og kan gjenoppnevnes én gang. Særskilte krav gjelder for medlemmenes kompetanse og rådets vedtekter.

For å drøfte ulike KI-relaterte spørsmål, har KI-rådet adgang til å opprette undergrupper. Rådet skal etablere to faste undergrupper for håndtering av spørsmål om henholdsvis markedstilsyn og meldte organer. Videre kan rådet opprette andre faste eller midlertidige undergrupper etter behov.

KI-rådet skal være objektiv og upartisk, og skal organiseres og driftes i samsvar med disse kravene. Én av rådets representanter skal fungere som leder. KI-kontoret er rådets sekretariat.

13.3 Rådgivende forum

Det rådgivende forumet skal opprettes i samsvar med KI-forordningen artikkel 67. Forumet skal tilby teknisk ekspertise og gi råd til Europakommisjonen og KI-rådet, og på den måten bidra til at de kan ivareta sine forpliktelser etter forordningen. Medlemmene i det rådgivende forumet skal utgjøre et balansert utvalg av interessenter, herunder representanter fra næringslivet, oppstartsbedrifter, små og mellomstore bedrifter, sivilsamfunnet og akademia. Sammensetningen av medlemmer med ulik bakgrunn skal ivareta en balanse mellom kommersielle og ikke-kommersielle interesser, og innenfor de kommersielle interessene skal det være en rimelig fordeling mellom små og mellomstore bedrifter og øvrige virksomheter. Europakommisjonen utnevner medlemmene, som må ha anerkjent KI-ekspertise. Hovedregelen er at medlemmene oppnevnes for to år med mulighet for en gjenoppnevning. Noen utvalgte aktører innenfor menneskerettigheter og standardisering skal være faste medlemmer av forumet.

Forumet utarbeider sine vedtekter på egen hånd. Forumet skal velge to medledere for en tidsperiode på to år med mulighet for ett gjenvalg. Hvert år skal forumet gjennomføre minst to

møter. Det kan invitere interessenter og eksperter til å delta i møtene. Europakommisjonen eller KI-rådet kan be forumet om å utarbeide uttalelser, anbefalinger og skriftlige bidrag. Videre kan forumet etablere permanente eller midlertidige undergrupper. Forumet skal utarbeide og publisere en årlig rapport om sine aktiviteter.

13.4 Vitenskapspanel med uavhengige eksperter

Et vitenskapspanel med uavhengige eksperter skal etableres i samsvar med KI-forordningen artikkel 68. Vitenskapspanelet skal rådgi og bistå KI-kontoret i utførelsen av deres oppgaver. Ekspertene skal være objektive og upartiske, og skal være underlagt taushetsplikt. Europakommisjonen utnevner ekspertene på bakgrunn av oppdatert teknisk eller vitenskapelig KI-kompetanse som gjør dem egnet til å utføre arbeidsoppgavene. Kommisjonen skal, i samråd med KI-rådet, bestemme hvor mange eksperter som skal delta i panelet. KI-kontoret skal etablere prosedyrer og rutiner som aktivt forebygger og håndterer mulige interessekonflikter.

KI-forordningen artikkel 69 omhandler medlemsstatenes adgang til å kontakte vitenskapspanelet. Statene kan kontakte panelet for å be om støtte i sitt arbeid med å håndheve forordningen. Vitenskapspanelet kan kreve betaling i samsvar med fastsatte satser for slike tjenester. Videre skal Europakommisjonen legge til rette for at medlemsstatene får rettidig tilgang til ekspertise ved behov, og sikre at samspillet mellom støttetiltak gjennom EUs struktur for KI-teststøtte etter artikkel 84 og vitenskapspanelet, organiseres på en effektiv måte og gir best mulig merverdi. Kommisjonen publiserte i mars 2025 en gjennomføringsretsakt om vitenskapspanelet.³²

13.5 Departementets vurdering

Departementet vurderer at de ulike forvaltningsorganene etablert på EU-nivå har viktige funksjoner for å sikre harmonisert håndheving og etterlevelse av forordningen. Flere av KI-rådets oppgaver vil innebære positive effekter for landene i EØS-området, særlig når det gjelder å kunne etterleve KI-forordningen på en ensartet, forsvarlig og effektiv måte. Samarbeidet mellom KI-rådet og det rådgivende forumet, og muligheten til å kontakte vitenskapspanelet, er også viktige bidrag i denne sammenhengen. Derfor er det viktig å sikre Norge varig representasjon i de ulike organene. Norge deltar i dag i KI-rådet og dets undergrupper som observatør med talerett, men uten stemmerett, i samsvar med etablert praksis.

KI-forordningens regulering av forvaltning på EU-nivå gir ikke noe nasjonalt handlingsrom, og utløser ikke behov for nasjonale regler. Varig norsk deltakelse i de ulike organene etablert på EU-nivå vil bli håndtert i forbindelse med innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen.

14 Nasjonale vedkommende myndigheter

14.1 Markedstilsynsmyndigheter og meldermyndigheter

KI-forordningen artikkel 70 regulerer utpeking av nasjonale vedkommende myndigheter og kontaktpunkt overfor EU. Hver medlemsstat skal utpeke minst én markedstilsynsmyndighet og minst én meldermyndighet som nasjonale vedkommende myndigheter. De nasjonale vedkommende myndighetene skal utøve sin myndighet på en uavhengig og upartisk måte uten forutinntatthet.

Medlemsstatene skal sørge for at Europakommisjonen til enhver tid har oppdatert oversikt over alle nasjonale markedstilsynsmyndigheter og meldermyndigheter, og informasjon om deres ansvarsoppgaver. For å sikre en effektiv koordinering overfor allmennheten, andre medlemsland og EU-forvaltningen, skal medlemsstatene utpeke én markedstilsynsmyndighet som skal være nasjonalt

³² Forordning (EU) 2025/454.

kontaktpunkt for KI-forordningen. Medlemsstatene skal offentliggjøre informasjon om hvordan kontaktpunktet og de øvrige nasjonale vedkommende myndighetene kan kontaktes via elektroniske kommunikasjonsmidler. Kommisjonen skal offentliggjøre en liste over alle innmeldte nasjonale kontaktpunkter.

Medlemsstatene har ansvaret for at deres nasjonale vedkommende myndigheter har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å utføre sine oppgaver etter KI-forordningen på en effektiv måte. Dette omfatter både tekniske, økonomiske og menneskelige ressurser, i tillegg til å ha på plass nødvendig infrastruktur. De vedkommende myndighetene skal ha et tilstrekkelig antall fast ansatte medarbeidere med kompetanse og ekspertise på KI-teknologier, data og databehandling, personvern, cybersikkerhet, grunnleggende rettigheter, HMS, samt kjennskap til eksisterende standarder og regelverk.

De nasjonale vedkommende myndighetene skal iverksette egnede tiltak for å sikre et forsvarlig nivå av cybersikkerhet og ivareta kravene til fortrolighet etter KI-forordningen artikkel 78. Videre skal medlemsstatene innen 2. august 2025, og deretter annet hvert år, rapportere til Europakommisjonen om status på de nasjonale vedkommende myndighetenes personellmessige og økonomiske ressursituasjon. Rapporten skal inneholde en vurdering av om ressursene er egnede og tilstrekkelige. Kommisjonen skal legge til rette for erfaringsutveksling mellom myndighetene i de ulike medlemsstatene.

Nasjonale vedkommende myndigheter kan gi veiledning og råd om KI-forordningen, særlig til små og mellomstore bedrifter og oppstartsbedrifter. I veiledningen skal de ta hensyn til veiledning fra KI-rådet og Kommisjonen når det er relevant. Dersom veiledningen gjelder et KI-system som også faller inn under annen europeisk lovgivning, skal de nasjonale vedkommende myndighetene med ansvar for denne lovgivningen konsulteres ved behov.

EUs datatilsyn er tilsynsmyndighet når EU-institusjonene er pliktsubjekter etter KI-forordningen.

14.2 Departementets vurdering og forslag

Norge er bundet av kravet i KI-forordningen om at hver medlemsstat skal utpeke minst én markedstilsynsmyndighet og minst én meldermyndighet som nasjonale vedkommende myndigheter. Så lenge Norge sikrer at myndighetsutøvelsen er uavhengig, upartisk og objektiv, og at de nasjonale vedkommende myndighetene har ressursene og kompetansen som kreves, gir forordningen et nasjonalt handlingsrom for å organisere forvaltningsstrukturen tilpasset norske forhold.

Regjeringen foreslår at Nkom skal være nasjonal koordinerende markedstilsynsmyndighet i Norge. Dette innebærer å være nasjonalt kontaktpunkt overfor offentligheten, andre medlemsland og EU-, samt å sikre enhetlig tilsyn med KI-forordningen på tvers av sektorer.

Departementet har vurdert om kravet til uavhengighet i KI-forordningen artikkel 70 nr. 1 for de nasjonale vedkommende myndighetene skal presiseres i lovs form. En slik presisering vil på den ene siden kunne være klargjørende. En eventuell lovbestemmelse vil kunne beskrive at andre statlige organer er avskåret fra å instruere de nasjonale vedkommende myndighetene. Instruksjonsforbudet er sentralt for det EU-rettslige uavhengighetskravet og kravet til uavhengighet i norsk forvaltningsrett.³³

På den andre siden er det vanskelig å fastsette i lov hvor langt kravet til uavhengighet på KI-området går. Til sammenligning krever KI-forordningen artikkel 74 nr. 8 at bestemte typer høyrisikosystemer

³³ Se også Prop. 79 L (2024–2025) om ny forvaltningslov kapittel 3.2.

skal håndheves av myndigheter med full uavhengighet, slik som Datatilsynet. Departementet legger til grunn at uavhengighetskravet i artikkel 70 nr. 1 ikke skal tolkes like strengt. Departementet har vært i kontakt med Digitaliseringsstyrelsen i Danmark, som har den samme oppfatningen. Etter departementets vurdering vil yttergrensene for hvordan et departement kan instruere tilsynsmyndigheter under KI-forordningen bli nærmere fastlagt gjennom praksis. For å sikre tilstrekkelig uavhengighet, legger departementet likevel til grunn at et departement ikke bør være klageinstans for vedtak fattet av tilsynsmyndigheter etter KI-forordningen.

Departementet vurderer at gjennomføring av KI-forordningen i lovs form oppfyller Grunnlovens krav om at uavhengighet skal fastsettes i lov.³⁴

I KI-forordningen artikkel 99 nr. 10 er det en generell henvisning til at sanksjoner etter forordningen skal være underlagt passende saksbehandlingsgarantier i samsvar med unionsretten og nasjonal rett, inkludert effektive rettsmidler og rettferdig rettergang. Utover dette er det ikke regulert om, eller hvordan, man kan få omgjort tilsynets vedtak ved for eksempel klage. Forordningen gir dermed ikke konkret anvisning på hvordan en effektiv klagebehandling av tilsynsmyndighetens vedtak skal håndteres, eller om det er et krav om en administrativ klagebehandling av tilsynets vedtak. Det vil derfor være opp til medlemslandene å fastsette en eventuell klageadgang på tilsynsmyndighetens vedtak mot pliktsubjektet.

Etter departementets vurdering tilsier uavhengighetskravet at klager ikke skal behandles av departementet som overordnet organ i tråd med alminnelig forvaltningsrett. Departementet vil vurdere nærmere hvordan klageordningen kan organiseres, og foreslår i lovutkastet en forskriftshjemmel som åpner for nærmere regulering av hvilket organ som skal behandle klager over tilsynsmyndighetens vedtak. Departementet vil vurdere utpeking av klageinstans i det videre arbeidet med nasjonal gjennomføring av KI-forordningen, og legger opp til å omtale dette i proposisjonen om ny KI-lov. Departementet vil blant annet vurdere om det er hensiktsmessig å legge klagebehandlingen til den kommende klagenemnda for elektronisk kommunikasjon etter lov om elektronisk kommunikasjon 13. desember 2024 nr. 76 (ekomloven) § 16-6.

De økonomiske og administrative konsekvensene for etablering av den nasjonale forvaltningsstrukturen er omtalt i høringsnotatet kapittel 17.

15 Overvåking etter omsetning, rapportering av alvorlige hendelser og håndhevelse

15.1 Overvåking av høyrisikosystemer etter omsetning

KI-forordningen artikkel 72 omhandler krav til overvåking av høyrisikosystemer etter omsetning. Leverandører av høyrisikosystemer er forpliktet til å etablere og dokumentere et system for overvåking etter omsetning. Dette systemet skal være tilpasset typen KI-teknologi og risikoen høyrisikosystemet representerer. Overvåkingssystemet skal samle inn, dokumentere og analysere relevante data aktivt og systematisk. Dataene kan innhentes fra idriftsetteren eller fra andre kilder.

Formålet er å undersøke hvordan høyrisikosystemer fungerer i sin levetid, og gjøre det mulig for leverandøren å vurdere etterlevelse av kravene i forordningen kapittel III del 2. Når det er relevant, skal overvåkingen også omfatte en analyse av høyrisikosystemets samhandling med andre KI-systemer. Krav om en slik analyse gjelder imidlertid ikke for sensitive operasjonelle data hos retts håndhevende myndigheter.

³⁴ Ibid.

Videre skal overvåkingssystemet være basert på en plan for overvåking etter omsetning. Europakommisjonen skal vedta en gjennomføringsrettsakt med nærmere krav til og mal for slike planer innen 2. februar 2026. Visse høyrisikosystemer er underlagt lempeligere krav til overvåkingsplan. Dette gjelder, etter nærmere fastsatte vilkår, for systemer som er nevnt i KI-forordningen vedlegg I del A. Det samme gjelder, såfremt fastsatte vilkår er oppfylt, for systemer nevnt i vedlegg III nr. 5 når systemet er brakt i omsetning eller tatt i bruk av finansinstitusjoner.

15.2 Rapportering av alvorlige hendelser

KI-forordningen artikkel 73 stiller krav til rapportering av alvorlige hendelser. Leverandører av høyrisikosystemer er forpliktet til å rapportere enhver alvorlig hendelse til markedstilsynsmyndigheten i medlemsstaten hvor hendelsen fant sted. Rapporten skal utarbeides umiddelbart etter at leverandøren har fastslått at KI-systemet er årsaken til hendelsen, eller at det foreligger en rimelig sannsynlighet for årsakssammenheng. Rapportering skal skje senest 15 dager etter at leverandøren, eller i tilfeller det er relevant, idriftsetteren fikk kunnskap om hendelsen. Alvorlighetsgraden skal vektlegges ved vurdering av når rapporteringen skal skje.

Hvis overtredelsen er omfattende, eller er en alvorlig hendelse som definert i forordningen artikkel 3 nr. 49 bokstav b om kritisk infrastruktur, skal rapporteringen gjøres umiddelbart og senest to dager etter at leverandøren eller, når det er relevant, idriftsetteren har fått kjennskap til hendelsen.

Hvis hendelsen fører til dødsfall, skal rapporteringen skje umiddelbart etter at leverandøren eller idriftsetteren er blitt kjent med, eller når de mistenker, at det er en årsakssammenheng mellom KI-systemet og hendelsen. Videre er den absolutte fristen for å rapportere hendelsen ti dager etter at leverandøren, eller når det er relevant, idriftsetteren er blitt kjent med hendelsen. For å sikre overholdelse av rapporteringsfristen, kan en foreløpig og uferdig rapport sendes før den fullstendige rapporten er klar.

Etter rapporteringen av en alvorlig hendelse, skal leverandøren uten opphold gjennomføre nødvendige undersøkelser. Undersøkelsene skal omfatte en risikovurdering av hendelsen og korrigerende tiltak. Videre skal leverandøren samarbeide med nasjonale vedkommende myndigheter og, når det er relevant, med det relevante samsvarsvurderingsorganet. Hvis den relevante markedstilsynsmyndigheten mottar en rapport om en alvorlig hendelse, skal tilsynsmyndigheten informere de nasjonale offentlige myndighetene eller organene omtalt i artikkel 77 nr. 1, som beskytter grunnleggende rettigheter.

Markedstilsynsmyndigheten skal iverksette egnede tiltak senest syv dager etter at myndigheten mottok rapporten om den alvorlige hendelsen. Nasjonale vedkommende myndigheter skal også umiddelbart rapportere til Europakommisjonen etter hver alvorlige hendelse. Dette gjelder uavhengig av om myndighetene har iverksatt tiltak eller ikke. Visse høyrisikosystemer er underlagt noe lempeligere krav til rapportering. Europakommisjonen skal innen 2. august 2025 utarbeide veiledning om rapporteringsplikten.

15.3 Markedstilsyn og håndheving

15.3.1 Markedstilsynsmyndigheter, rapportering og koordinering

Håndhevelse av reglene i KI-forordningen er regulert i artikkel 74 til 84.

Generelle regler om markedstilsyn og kontroll av KI-systemer fremgår av artikkel 74. Forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar gjelder for KI-systemer som er omfattet av KI-forordningen. Markedstilsynsmyndighetene har rapporteringsplikt til Europakommisjonen og relevante nasjonale konkurransemyndigheter. For høyrisikosystemer knyttet til produkter som omfattes av harmonisert

EU-regelverk nevnt i KI-forordningen vedlegg I del A, er hovedregelen at markedstilsynsmyndigheten skal være den sektormyndigheten som allerede er ansvarlig for produkttilsynet etter de aktuelle regelverkene. Medlemsstatene kan unntaksvis utpeke en annen relevant myndighet til å fungere som markedstilsynsmyndighet i disse tilfellene, forutsatt at de sikrer samordning med den relevante sektormyndigheten som er ansvarlig for produktene etter EU-lovgivningen.

Prosedyrene som er beskrevet i KI-forordningen artikkel 79 til 83 gjelder ikke for KI-systemer som er knyttet til produkter omfattet av harmonisert EU-regelverk listet opp i KI-forordningen vedlegg I del A, forutsatt at rettsaktene har samme formål og gir et tilsvarende beskyttelsesnivå som KI-forordningen. I slike tilfeller skal de relevante sektorspesifikke prosedyrene anvendes i stedet.

For høyrisikosystemer som bringes i omsetning, tas i bruk eller brukes av finansinstitusjoner regulert av unionslovgivning om finansielle tjenester, skal markedstilsynsmyndigheten være det nasjonale finanstillsynet i den utstrekning høyrisikosystemet brukes i direkte forbindelse med leveringen av disse finansielle tjenestene. På tilsvarende måte som for produktene i KI-forordningen vedlegg I del A, kan det imidlertid utpekes en annen relevant myndighet så lenge man sikrer samordning.

For høyrisikosystemer nevnt i KI-forordningen vedlegg III nr. 1 om biometri, men kun i de tilfellene systemene brukes til rettshåndhevelsesformål, grenseforvaltning, rettspleie og demokratiske prosesser, og vedlegg III nr. 6, 7 og 8, skal medlemsstatene utpeke enten de vedkommende tilsynsmyndighetene for personvern i henhold til personvernforordningen (Datatilsynet i Norge) eller LED-direktivet, eller enhver annen myndighet som er utpekt i henhold til de samme vilkårene fastsatt i artikkel 41 til 44 i LED-direktivet, som markedstilsynsmyndighet etter KI-forordningen.

Medlemsstatene plikter å legge til rette for koordinering mellom markedstilsynsmyndigheter etter KI-forordningen og andre relevante nasjonale myndigheter eller organer som har en tilsynsrolle i EU-regulering nevnt i vedlegg I, eller annen EU-regulering som kan være relevant for høyrisikosystemer i vedlegg III.

Hvis særskilte kategorier av høyrisikosystemer anses å innebære en alvorlig risiko i minst to medlemsstater etter forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 9, har Europakommisjonen og markedstilsynsmyndigheter adgang til å foreslå felles aktiviteter. Videre skal KI-kontoret bistå i koordineringen hvis aktiviteten innebærer felles undersøkelser.

KI-forordningen artikkel 75 regulerer markedstilsyn, samarbeid og kontroll med hensyn til KI-systemer for generelle formål. KI-kontoret har myndighet til å opptre som markedstilsynsmyndighet hvis et KI-system er basert på en KI-modell for allmenne formål, og både systemet og modellen er utviklet av samme leverandør. Markedstilsynsmyndigheten er forpliktet til å samarbeide med KI-kontoret og informere KI-rådet og andre markedstilsynsmyndigheter hvis den har tilstrekkelig grunn til å tro at KI-systemer for allmenne formål kan anvendes direkte av idriftsettere til minst ett formål som innebærer høy risiko, og systemene ikke overholder forordningen. Hvis en markedstilsynsmyndighet har gjennomført alle rimelige tiltak uten å få tilgang til nødvendig informasjon om et høyrisikosystem for å konkludere i sin undersøkelse, kan myndigheten involvere KI-kontoret.

Artikkel 81 fastsetter en sikkerhetsprosedyre på EU-nivå. Hvis det fremsettes innvendinger fra en markedstilsynsmyndighet i en medlemsstat mot et tiltak iverksatt av en annen markedstilsynsmyndighet, skal Kommisjonen innlede konsultasjoner og evaluere tiltaket uten unødig opphold. Dette gjelder hvis innvendingene kommer innen tre måneder etter mottak av varselet nevnt i artikkel 79 nr. 5, eller innen 30 dager ved manglende overholdelse av forbudet mot KI-praksiser nevnt i artikkel 5, eller dersom Kommisjonen anser tiltaket for å være i strid med

unionsretten. Europakommisjonen må fatte sin beslutning innenfor visse frister, og orientere den relevante markedstilsynsmyndigheten og øvrige markedstilsynsmyndigheter om avgjørelsen. Videre prosess avhenger av om Europakommisjonen mener at tiltaket er forsvarlig eller ikke. En særskilt prosedyre gjelder hvis det nasjonale tiltaket vurderes å være forsvarlig, og den manglende etterlevelsen skyldes mangler i harmoniserte standarder eller felles spesifikasjoner etter henholdsvis KI-forordningen artikkel 40 og 41.

15.3.2 Dokumentasjon- og kompetansekrav

Markedstilsynsmyndigheter skal ha bred tilgang til dokumentasjon fra leverandører hvis dette er relevant og nødvendig for gjennomføring av myndighetenes oppgaver, jf. KI-forordningen artikkel 74 nr. 12. De kan også få tilgang til data brukt til trening, validering og testing i forbindelse med utvikling av høyrisikosystemer. Videre kan de kreve tilgang til høyrisikosystemers kildekode i samsvar med nr. 13. Markedstilsynsmyndighetene skal behandle all informasjon eller dokumentasjon de mottar i arbeidet, jf. nr. 14, fortrolig.

Markedstilsynsmyndigheters rolle ved testing under virkelige forhold er regulert i artikkel 76. Myndighetene skal ha kompetanse og myndighet som gjør det mulig å sikre at testing under reelle forhold er i overensstemmelse med KI-forordningen. De skal kontrollere etterlevelsen av artikkel 60 om testing av KI-systemer under reelle forhold, såfremt systemene er underlagt tilsyn i en regulatorisk sandkasse etter artikkel 58. Hvis en leverandør eller en tredjepart informerer markedstilsynsmyndigheten om en alvorlig hendelse, eller hvis tilsynsmyndigheten av andre grunner mener at artikkel 60 og 61 ikke overholdes, kan tilsynet kreve at treningen midlertidig avbrytes eller avsluttes. Videre kan myndigheten kreve endringer i testingen. Markedstilsynsmyndighetens beslutning om tiltak, eller innsigelser etter artikkel 60 nr. 4 bokstav b om testing under reelle forhold, skal oppfylle nærmere fastsatte krav til innhold, begrunnelse og klageadgang. Hvis en markedstilsynsmyndighet har besluttet tiltak, og KI-systemet har blitt testet i andre medlemsstater, skal myndigheten informere de relevante statenes markedstilsynsmyndigheter om grunnlaget for beslutningen.

Artikkel 77 omhandler situasjoner hvor bruk av høyrisikosystemer nevnt i vedlegg III kan føre til brudd på grunnleggende rettigheter, for eksempel beskyttelse av personopplysninger eller prinsippet om ikke-diskriminering. Nasjonale myndigheter eller organer som er ansvarlige for å håndheve eller føre tilsyn med EU-regler om beskyttelse av grunnleggende rettigheter, kan derfor anmode om og få tilgang til dokumentasjon som utarbeides eller vedlikeholdes i tråd med KI-forordningen. Dette gjelder i de tilfellene det er nødvendig for at de skal kunne utføre sine oppgaver effektivt og føre tilsyn med forpliktelser etter annen lovgivning. Markedstilsynsmyndigheten i den relevante medlemsstaten skal informeres om slike forespørsler om tilgang til dokumentasjon. Hvis dokumentasjonen organet får tilgang til ikke er tilstrekkelig for å vurdere om det har oppstått et brudd på grunnleggende rettigheter, kan myndigheten eller organet sende en begrunnet forespørsel til markedstilsynsmyndigheten for å organisere teknisk testing av høyrisikosystemet. All informasjon eller dokumentasjon som er innhentet er underlagt fortrolighet i samsvar med KI-forordningen artikkel 78.

Etter artikkel 77 nr. 2 skulle EUs medlemsstater innen 2. november 2024 publisere en offentlig liste over myndigheter eller organer som er ansvarlige for å håndheve eller føre tilsyn med EU-regler som beskyttelser av grunnleggende rettigheter.

15.3.3 Fortrolighet

KI-forordningen artikkel 78 fastsetter krav til fortrolighet, og pålegger Europakommisjonen, markedstilsynsmyndigheter, meldte organer og enhver juridisk eller fysisk person som er involvert i

håndhevelsen av KI-forordningen en plikt til å behandle informasjon har fortrolig. Forpliktelsen omfatter informasjon og data disse aktørene mottar i utførelsen av sine aktiviteter og oppgaver. Myndighetene kan bare kreve tilgang til data som er strengt nødvendig for å kunne gjennomføre risikovurderinger og utøve sin myndighet. Myndighetene skal iverksette adekvate og effektive informasjonssikkerhetstiltak. De skal også sørge for sletting av data som ikke lenger er nødvendig for å oppfylle formålet med innhenting.

Fortrolig informasjon som utveksles mellom nasjonale vedkommende myndigheter eller mellom slike myndigheter og Europakommisjonen, er i særskilte tilfeller underlagt strengere krav til fortrolighet. Slike opplysninger skal ikke gjøres tilgjengelig for andre uten rådføring med den opprinnelige nasjonale vedkommende myndigheten og idriftsetteren dersom høyrisikosystemer som nevnt i vedlegg III nr. 1, 6 eller 7 brukes til nærmere angitte formål i justissektoren, og tilgjengeliggjøringen vil medføre fare for samfunnsmessige eller nasjonale sikkerhetsinteresser. Videre skal ikke informasjonsutvekslingen omfatte operasjonelle opplysninger av sensitiv karakter knyttet til de nevnte formålene. Det er også strenge krav til behandling av dokumentasjon omfattet av vedlegg IV om teknisk dokumentasjon når rettshåndhevende myndigheter, immigrasjonsmyndigheter eller asylmyndigheter er leverandører av høyrisikosystemer som beskrevet i vedlegg III nr. 1, 6 eller 7. Plikten til å behandle informasjon fortrolig skal imidlertid ikke påvirke Europakommisjonens, medlemsstatenes, relevante nasjonale myndigheters samt meldte organers rettigheter eller forpliktelser i forbindelse med utveksling av informasjon og utarbeidelse av advarsler. Forpliktelsen skal heller ikke påvirke opplysningsplikt etter nasjonal strafferett og straffeprosess.

15.3.4 Produkter med risiko etter forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar

KI-forordningen artikkel 79 omhandler særlige krav til den nasjonale prosessen for håndtering av KI-systemer som utgjør en risiko etter forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 3 nr. 19. Forutsetningen er at systemene innebærer en risiko for personers sikkerhet, helse eller grunnleggende rettigheter. Hvis en markedstilsynsmyndighet har tilstrekkelig grunnlag for å mene at et KI-system innebærer en slik risiko, er myndigheten forpliktet til å foreta en vurdering av om systemet samsvarer med forordningens krav. Hvis konklusjonen er at systemet ikke overholder forordningen, skal myndigheten uten ugrunnet opphold kreve at operatøren iverksetter tiltak for å sikre samsvar, trekker systemet fra markedet eller tilbakekaller det i en periode. Videre skal markedstilsynsmyndigheten informere det relevante samsvarsvurderingsorganet. Reglene om prosessuelle rettigheter i forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 18 gjelder for tiltakene. Hvis markedstilsynsmyndigheten mener at den manglende etterlevelsen også har konsekvenser utenfor dets territorium, skal Europakommisjonen og de andre medlemsstatene informeres uten ugrunnet opphold.

Operatøren er forpliktet til å sikre at alle passende korrigerende tiltak iverksettes for alle berørte KI-systemer som er gjort tilgjengelige i EU. Hvis operatøren ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak innen fristen, kan markedstilsynsmyndigheten treffe midlertidige tiltak og informere Europakommisjonen og de andre medlemsstatene om dette. Andre markedstilsynsmyndigheter enn myndigheten som startet prosessen, skal uten ugrunnet opphold informere Europakommisjonen og øvrige medlemsstater om eventuelle tilleggsopplysninger og innsigelser. Hvis verken markedstilsynsmyndigheter eller Europakommisjonen fremsetter innsigelse innen tre måneder fra mottakelse av en melding om midlertidige tiltak, skal tiltakene anses å være forsvarlige. Fristen for å reagere reduseres fra tre måneder til 30 dager hvis tilfellet gjelder manglende etterlevelse av KI-forordningen artikkel 5 om forbudt KI-praksis. Markedstilsynsmyndighetene skal sikre at passende

tiltak, for eksempel tilbakekallelse av produktet eller KI-systemet fra markedet, iverksettes uten ugrunnet opphold.

Artikkel 82 omhandler KI-systemer som etterlever forordningen, men likevel innebærer en risiko. Hvis en markedstilsynsmyndighet i en medlemsstat har gjennomført en vurdering etter artikkel 79 av et høyrisikosystem, og konsultert med den relevante nasjonale offentlige myndigheten som beskytter grunnleggende rettigheter, kan markedstilsynsmyndigheten under visse vilkår kreve at operatøren likevel iverksetter tiltak. Forutsetningen er at myndigheten mener at et system som overholder forordningen likevel innebærer risiko for personers sikkerhet, helse, grunnleggende rettigheter eller beskyttelse av andre samfunnsinteresser. Leverandøren eller en annen relevant operatør skal iverksette korrigerende tiltak for alle relevante KI-systemer. Medlemsstatene har en umiddelbar informasjonsplikt overfor Europakommisjonen og øvrige medlemsstater i tilfeller hvor markedstilsynsmyndigheten krever at operatøren iverksetter tiltak. Kommisjonen skal uten ugrunnet opphold konsultere med relevante medlemsstater og operatører, vurdere de nasjonale korrigerende tiltakene og fatte en beslutning om hvorvidt tiltakene er berettigede eller ikke. Relevante medlemsstater, operatører og øvrige medlemsstater skal informeres om beslutningen.

KI-forordningen artikkel 84 fastsetter krav til EUs støttestrukturer for testing. Europakommisjonen skal utpeke en eller flere støttestrukturer for å gjennomføre oppgavene i forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 21 nr. 6 på KI-området. Videre skal støttestrukturene også tilby uavhengige vitenskapelige eller tekniske råd etter forespørsel fra Europakommisjonen, KI-rådet eller markedstilsynsmyndighetene.

15.3.5 Håndtering av feil klassifisering av KI-systemer og formkrav

KI-forordningen artikkel 80 regulerer prosessen i tilfeller hvor leverandører klassifiserer KI-systemer som ikke-høyrisiko på bakgrunn av vedlegg III. Hvis en markedstilsynsmyndighet har rimelig grunn til å anta at et KI-system som leverandøren på bakgrunn av vedlegg III har klassifisert som ikke-høyrisiko, likevel innebærer høy risiko, skal myndigheten gjennomføre en vurdering av klassifiseringen. Hvis markedstilsynsmyndigheten konkluderer med at KI-systemet innebærer høy risiko, skal den uten ugrunnet opphold kreve at leverandøren gjennomfører alle nødvendige tiltak for å sikre etterlevelse av forordningen. Myndigheten kan kreve at korrigerende tiltak iverksettes innen en tidsfrist. Hvis markedstilsynsmyndigheten mener at KI-systemet også brukes utenfor de nasjonale landegrensene, skal øvrige medlemsstater og Europakommisjonen informeres uten ugrunnet opphold.

Leverandøren er forpliktet til å sikre at alle nødvendige tiltak gjennomføres for å overholde forordningens krav. Hvis KI-systemet ikke bringes i samsvar med forordningen innen tidsfristen fastsatt av markedstilsynsmyndigheten, skal leverandøren ilegges gebyr etter artikkel 99. Leverandøren skal sørge for å gjennomføre alle nødvendige korrigerende tiltak for alle relevante KI-systemer leverandøren har gjort tilgjengelig på markedet i EU. I tilfeller hvor leverandøren ikke gjennomfører egnede korrigerende tiltak, gjelder den særskilte prosessen som er beskrevet i artikkel 79 nr. 5 til 9. Leverandøren skal ilegges gebyr i samsvar med artikkel 99 hvis markedstilsynsmyndigheten kommer frem til at leverandøren ikke klassifiserte KI-systemet som et høyrisikosystem i den hensikt å omgå kravene til høyrisikosystemer i kapittel III del 2. Markedstilsynsmyndigheter kan gjennomføre passende kontroller i arbeidet med å håndheve artikkel 80.

15.4 Departementets vurdering

Nkom vil som nasjonal koordinerende markedstilsynsmyndighet ha det overordnede ansvaret for at KI-forordningens regler anvendes enhetlig på tvers av sektorer. Departementets forslag er at Norge

følger hovedregelen etter KI-forordningen artikkel 74 nr. 3. Dette innebærer at for høyrisikosystemer knyttet til produkter som omfattes av harmonisert EU-regelverk som fremgår av vedlegg I avsnitt A, skal markedstilsynsmyndigheten etter KI-forordningen være den sektormyndigheten som allerede er ansvarlig for produkttilsynet i tråd med aktuelle regelverk. Det er ikke foreslått noen nærmere regulering av dette i lovutkastet, ettersom det må anses å være tilstrekkelig fastsatt som følge av gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett.

Tilsyn etter KI-forordningen med høyrisikosystemer som bringes i omsetning, tas i bruk eller brukes av finansinstitusjoner regulert av unionslovgivning om finansielle tjenester, er regulert i KI-forordningen artikkel 74 nr. 6. Det følger av denne bestemmelsen at det er den relevante nasjonale myndigheten med ansvar for det finansielle tilsynet med disse institusjonene i henhold til unionsrettens regulering om finansielle tjenester som skal også være markedstilsyn etter KI-forordningen. Departementet legger til grunn at dette blir tilstrekkelig regulert ved gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett, og at ytterligere nasjonal regulering ikke er nødvendig.

Departementet har vurdert om det er nødvendig med nasjonale regler om markedstilsynsmyndighet etter KI-forordningen for høyrisikosystemer nevnt i vedlegg III nr. 1 når systemene brukes til rettshåndhevelsesformål, grenseforvaltning, rettspleie eller demokratiske prosesser, og høyrisikosystemer listet opp i vedlegg III nr. 6, 7 og 8, i tråd med utgangspunktet i artikkel 74. nr. 8. Departementet vurderer det som usikkert hvorvidt denne bestemmelsen er EØS-relevant, i samsvar med omtalen i kapittel 4. Dette spørsmålet inngår i forhandlingene om den konkrete utformingen av EØS-komiteéns beslutning om innlemming som ikke er gjennomført ennå. Departementet ser det derfor som mest hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å foreslå en hjemmel til å utpeke markedstilsynsmyndigheten i forskrift, se lovutkastet § 3. Som det går fram av kapittel 15.3.1, er Datatilsynet det aktuelle markedstilsynet.

Når det gjelder de øvrige områdene nevnt i KI-forordningen vedlegg III, er utgangspunktet at Nkom fører tilsyn med disse som koordinerende markedstilsynsmyndighet, med mindre noe annet besluttes.

Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om det er behov for å fravike disse utgangspunktene.

Departementet understreker at det er viktig å etablere mekanismer, for eksempel i form av intensjonsavtaler og tilsynsnettverk mellom koordinerende markedstilsyn og sektormyndighetene, som sørger for at sektormyndighetene utveksler informasjon om hvilke tilsyn de gjennomfører.

KI-forordningen pålegger markedstilsynsmyndigheter å motta rapporter om alvorlige hendelser. Saksbehandlingen vil følge alminnelige norske forvaltningsregler, og den enkelte sektorielle markedstilsynsmyndighet må sørge for at det etableres rutiner som oppfyller kravene. Disse rutinene må også legge til rette for at det gjøres en vurdering av om grunnleggende rettigheter er berørt, og at nasjonale offentlige myndigheter eller organer som fører tilsyn med eller håndhever etterlevelse av EU-regler som beskytter grunnleggende rettigheter, varsles. Hvert medlemsland har plikt til å offentliggjøre og oppdatere en liste over slike myndigheter eller organer. Departementet vurderer det som tilstrekkelig at denne forpliktelsen, og hvilken betydning den får for Norge, omtales nærmere i lovens forarbeider. Departementet foreslår derfor ikke en egen lovbestemmelse om dette, men vil omtale det nærmere i lovproposisjonen. Eksempler på slike myndigheter eller organer kan være Datatilsynet, Norges institusjon for menneskerettigheter, Sivilombudet, Medietilsynet, Forbrukertilsynet, Diskrimineringsnemnda, Arbeidstilsynet, Valgdirektoratet og Barneombudet.

16 Rettsmidler

16.1 Prosessregler

KI-forordningens regler om rettsmidler fremgår av artikkel 85, 86 og 87. Enhver fysisk eller juridisk person har rett til å klage til markedstilsynsmyndigheten, be idriftsetteren om forklaring på individuelle avgjørelser og rapportere om brudd på forordningen. Alle klager skal inngå som grunnlag for gjennomføring av markedstilsynsaktiviteter.

Enhver person som er berørt av en avgjørelse tatt av et høyrisikosystem listet opp i vedlegg III, unntatt systemer nevnt i nr. 2, har i nærmere fastsatte tilfeller krav på en forklaring av systemets rolle i beslutningsprosessen. Forutsetningene er at avgjørelsen har juridiske eller andre vesentlige negative konsekvenser for vedkommendes sikkerhet, grunnleggende rettigheter eller helse. I slike tilfeller kan vedkommende be idriftsetteren om en klar og forståelig forklaring på systemets rolle i beslutningsprosessen og hovedelementene i beslutningen systemet har tatt. Begrensninger i eller unntak fra retten til forklaring kan dessuten fremgå av EU-retten eller av nasjonal lovgivning fastsatt i overensstemmelse med EU-retten. Retten til forklaring gjelder bare så langt den ikke allerede fremgår av annen EU-lovgivning.

Varslingsdirektivet³⁵ gjelder for rapportering av brudd på KI-forordningen, men er ikke gjennomført i norsk rett. Direktivet skal beskytte personer som rapporterer slike brudd. Norge har allerede regler om vern av varslere i norsk arbeidsliv, jf. særlig arbeidsmiljøloven kapittel 2 A. Departementet legger til grunn at disse også gjelder for varsling etter KI-forordningen.

16.2 Departementets vurdering

Reglene om rettsmidler innebærer viktige forpliktelser og ansvar for norske aktører, både offentlige myndigheter og private virksomheter. Det vil trolig ta noe tid før det vil komme klagesaker av særlig omfang, men norske aktører må være forberedt på at det kan fremmes klager til markedstilsynsmyndighetene ved brudd på KI-forordningen. Departementet mener at en klageordning inntil videre må følge etablert organisering på sektorområdene, og at den kan revurderes når det foreligger mer erfaring og kunnskap.

Kravet om at idriftsettere må kunne gi klare og forståelige forklaringer om hvordan KI-systemer påvirker beslutninger, sammenfaller i stor grad med personvernforordningen artikkel 15 nr. 1 bokstav h om automatiserte avgjørelser og retten til innsyn. Dette innebærer at rettspraksis knyttet til personvernforordningen kan gi veiledning om hvor langt informasjonsplikten til idriftsetteren går.³⁶

17 Tilsyn, undersøkelser, håndhevelse og overvåking av leverandører av KI-modeller for allmenne formål

17.1 Innledning

KI-forordningen kapittel IX del 5 regulerer tilsyn, undersøkelser, håndhevelse og overvåking av leverandører av KI-modeller for allmenne formål.

Artikkel 88 omhandler håndhevelse av forpliktelsene som gjelder for leverandører av KI-modeller for allmenne formål. Europakommisjonen ved KI-kontoret har alene kompetanse til å føre tilsyn og håndheve kapittel V om KI-modeller for allmenne formål. Videre kan markedstilsynsmyndigheter

³⁵ Direktiv (EU) 2019/1937.

³⁶ Dun & Bradstreet Austria (C-203/22) avsnitt 38-66.

anmode Kommisjonen om å utøve myndighet etter kapittel IX del 5, forutsatt at dette er nødvendig og proporsjonalt for tilsynsmyndighetens gjennomføring av sine oppgaver.

Overvåkingstiltak fremgår av artikkel 89. KI-kontoret kan treffe nødvendige tiltak for å overvåke om leverandører av KI-modeller for allmenne formål effektivt følger kravene i forordningen.

Nedstrømsleverandører kan klage på manglende overholdelse av forordningen. Klagen må være begrunnet, og oppfylle visse minimumskrav.

Artikkel 90 gjelder vitenskapspanelet's adgang til å varsle om systemrisiko. Panelet må ha grunnlag for mistanke om at en KI-modell for allmenne formål innebærer risiko som er konkret og identifiserbar, eller at en slik modell oppfyller vilkårene som fremgår av artikkel 51 om klassifisering av KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko. Hvis KI-kontoret mottar et slikt varsel og har informert KI-rådet, kan kontoret utøve myndighet i henhold til kapittel IX del 5 for å undersøke saken. KI-kontoret er forpliktet til å informere KI-rådet om alle iverksatte tiltak.

Artikkel 91 regulerer myndighet til å etterspørre dokumentasjon og informasjon.

Europakommisjonen kan kreve at leverandører av KI-modeller for allmenne formål utleverer dokumentasjon som er utarbeidet i tråd med artikkel 53 og 55 om henholdsvis forpliktelser for leverandører av KI-modeller for allmenne formål og KI-modeller for allmenne formål med systemrisiko. Videre kan Kommisjonen be om tilleggsopplysninger, forutsatt at disse er nødvendige for å vurdere om leverandøren overholder forordningen. KI-kontoret har anledning til å gå i dialog med leverandøren før kontoret sender en forespørsel om opplysninger. Kommisjonen kan også, på bakgrunn av en tilstrekkelig begrunnet forespørsel fra vitenskapspanelet, be om opplysninger fra leverandøren, forutsatt at tilgang til opplysningene er forholdsmessig og nødvendig for panelets oppgaver. Begjæring om utlevering av opplysninger skal oppfylle visse minimumskrav.

Artikkel 92 gjelder adgangen til å gjennomføre evalueringer. Etter å ha rådført seg med KI-rådet, kan KI-kontoret gjennomføre vurderinger av den aktuelle KI-modellen for allmenne formål i to tilfeller. Det ene tilfellet gjelder vurdering av om leverandøren overholder sine forpliktelser etter forordningen, hvis de innhentede opplysningene ikke er tilstrekkelige til å dokumentere dette. Det andre tilfellet gjelder undersøkelse av systemrisikoer på EU-nivå for KI-modeller for allmenne formål med slik risiko. Europakommisjonen kan benytte seg av uavhengige eksperter, herunder fra vitenskapspanelet, for å gjennomføre slike undersøkelser. Videre har Kommisjonen anledning til å be om tilgang til den aktuelle KI-modellen. KI-kontoret kan innlede en strukturert dialog med leverandøren før en anmodning om tilgang til den aktuelle KI-modellen for allmenne formål. Kommisjonen skal fastsette gjennomføringsrettsakter om evalueringer i henhold til artikkel 92.

Myndighet til å kreve tiltak fremgår av artikkel 93. Europakommisjonen kan kreve at leverandører iverksetter passende tiltak for etterlevelse av artikkel 53 om forpliktelser for leverandører av KI-modeller for allmenne formål og artikkel 54 om bemyndigede representanter for leverandører av slike modeller. Kommisjonen kan også be om at leverandøren iverksetter risikoreduserende tiltak. Videre kan Kommisjonen kreve visse begrensninger for tilgjengeliggjøring av modellen. KI-kontoret kan innlede en strukturert dialog med leverandøren før krav om tiltak fastsettes. Hvis denne dialogen fører til at leverandøren av en KI-modell for allmenne formål med systemrisiko godtar å iverksette tiltak som håndterer systemrisiko på EU-nivå, kan Kommisjonen beslutte at leverandøren skal gjennomføre tiltakene og deretter avslutte saken.

Det fremgår av KI-forordningen artikkel 94 at prosessuelle rettigheter i forordningen om markedstilsyn og produktsamsvar artikkel 18 gjelder så langt de passer for leverandører av KI-modeller for allmenne formål.

17.2 Departementets vurdering

Forordningens regler om KI-modeller for allmenne formål legger opp til sterk sentralisering av tilsyns- og håndhevingsmyndighet til Europakommisjonen, særlig via KI-kontoret. Forordningen åpner ikke for nasjonale tilpasninger. Det er kun dersom opplysninger i en KI-modell for allmenne formål er nødvendige for gjennomføring av tilsyn med KI-systemer med høy risiko at nasjonale markedstilsynsmyndigheter kan forespørre KI-kontoret om tilgang til denne informasjonen. KI-kontoret vurderer selv hvilken informasjon det eventuelt er relevant å gi markedstilsynsmyndigheten innsyn i. KI-kontoret skal rådføre seg med KI-rådet. Alle EUs medlemsland er representert i KI-rådet. Norske myndigheter kan, i samsvar med etablert praksis, delta som observatør med talerett, men uten stemmerett.

EUs institusjoner kan ikke fatte beslutninger med bindende virkning for rettssubjekter i Norge. Tilsyn med KI-modeller for allmenne formål i EØS-EFTA-landene må derfor håndteres i tilpasningsteksten som skal ligge til grunn for innlemmelse av KI-forordningen i EØS-avtalen jf. kapittel 1.6.

18 Atferdsregler og retningslinjer

18.1 Innledning

KI-forordningen artikkel 95 regulerer atferdsregler for frivillig etterlevelse av særlige krav. KI-kontoret og medlemsstatene skal oppfordre til og understøtte utviklingen av atferdsregler for å fremme frivillig etterlevelse av noen eller alle kravene som stilles til høyrisikosystemer i kapittel III del 2. Retningslinjene retter seg mot KI-systemer som i utgangspunktet ligger utenfor forordningens virkeområde. Ved utformingen av retningslinjene skal det tas hensyn til tilgjengelige tekniske løsninger og beste praksis. Retningslinjene skal inneholde klare mål og målbare kriterier for å kunne vurdere systemets måloppnåelse. Dette gjelder blant annet mål om etterlevelse av EUs etiske retningslinjer for kunstig intelligens, KI-systemets miljøpåvirkning og hvordan systemet fremmer kunnskap om kunstig intelligens. Retningslinjene kan utformes av en rekke ulike aktører, herunder leverandører eller idriftsettere av KI-systemer og interesseorganisasjoner. I utarbeidelsen skal det tas hensyn til behovene og interessene til små og mellomstore bedrifter, herunder oppstartsbedrifter.

Europakommisjonens adgang til å utarbeide retningslinjer fremgår av KI-forordningen artikkel 96. Kommisjonen skal utarbeide retningslinjer for den praktiske gjennomføringen av forordningen, og dette gjelder særlig en rekke områder hvor forordningen uttrykkelig nevner at det er behov for retningslinjer. Dette omfatter blant annet anvendelse av kravene og forpliktelsene som stilles til høyrisikosystemer i artikkel 8 til 15 og artikkel 25, samt forbudte KI-praksiser etter artikkel 5. Kommisjonen skal ta hensyn til behovene hos små og mellomstore bedrifter, oppstartsbedrifter, lokale offentlige myndigheter og sektorer som mest sannsynlig vil bli berørt av KI-forordningen. I tillegg skal Kommisjonen ta hensyn til det generelt anerkjente teknologiske nivået på KI, relevante harmoniserte standarder og felles spesifikasjoner som er nevnt i henholdsvis KI-forordningen artikkel 40 og 41 eller de harmoniserte standardene eller tekniske spesifikasjonene som er fastsatt i harmonisert EU-regulering.

18.2 Departementets vurdering

Atferdsregler og retningslinjer vil ikke være juridisk bindende, og derfor vil de heller ikke få direkte rettslige konsekvenser for norske virksomheter. Departementet vurderer likevel at både atferdsregler og retningslinjer vil bli sentrale verktøy for norske aktører som skal etterleve et komplisert og detaljert regelverk.

Formålet med atferdsreglene er å skape beste praksis for KI-systemer og derigjennom bidra til å oppnå målet om en trygg og forsvarlig utvikling og bruk av kunstig intelligens. At atferdsreglene kan utarbeides av ulike bransjer, bidrar til at atferdsreglene tilpasses ulike behov og at de ikke utgjør en uforholdsmessig stor byrde for utviklerne av KI-systemene. Europakommisjonens retningslinjer er også viktig for å kunne oppnå målet om trygg og forsvarlig bruk av denne teknologien.

Departementet vurderer at atferdsreglene og retningslinjene vil være nyttige tolkningsverktøy. Videre kan de bidra til innovasjon, blant annet ved å forklare reglene og hvordan aktører i KI-verdikjeden kan overholde KI-forordningen i praksis. Det vurderes ikke å være behov for nasjonale bestemmelser om fastsettelse og anvendelse av atferdsregler og retningslinjer.

19 Sanksjoner og andre reaksjoner

19.1 Innledning

KI-forordningen artikkel 99, 100 og 101 regulerer henholdsvis sanksjoner, overtredelsesgebyr til EU-institusjonene og overtredelsesgebyr til leverandører av KI-modeller for allmenne formål.

Medlemsstatene skal fastsette effektive, forholdsmessige og avskrekkende sanksjoner og andre reaksjoner for brudd på regelverket, med særlig vekt på å ivareta økonomisk stabilitet for små og mellomstore bedrifter. Det er også åpnet for å fastsette ikke-økonomiske reaksjoner.

De mest alvorlige bruddene, som gjelder forbudt KI-praksis, kan medføre overtredelsesgebyr på opptil 35 millioner euro eller 7 % av årlig global omsetning, avhengig av hva som er høyest. Brudd på andre nærmere angitte forpliktelser for leverandører, bemyndigede representanter, importører, distributører, idriftsettere og meldte organer kan medføre overtredelsesgebyr på opptil 15 millioner euro eller 3 % av den årlige globale omsetningen, avhengig av hva som er høyest. Feilaktig eller villedende informasjon til markedstilsynsmyndigheter eller samsvarsvurderingsorganer kan sanksjoneres med gebyr på inntil 7,5 millioner euro eller 1 % av selskapets årlige globale omsetning, avhengig av hva som er høyest. Små og mellomstore bedrifter kan ilegges gebyrer opptil de nevnte prosentandelene eller beløpene, avhengig av hvilket alternativ som er lavest.

Størrelsen på gebyrene skal fastsettes etter en skjønnsmessig vurdering som blant annet kan ta hensyn til regelbruddets art, alvorlighetsgrad, varighet, skadeomfang og antall berørte personer. Øvrige faktorer som kan vektlegges er økonomiske fordeler oppnådd ved bruddet, graden av samarbeid med myndighetene og om handlingen var forsettlig eller uaktsom. Medlemsstatene skal årlig rapportere ilagte sanksjoner til Europakommisjonen.

EUs datatilsyn kan ilegge EU-institusjoner gebyrer på opptil 1,5 millioner euro ved brudd på forbudte KI-praksiser, og opptil 750 000 euro for andre brudd.

Kommisjonen har kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr når det gjelder KI-modeller for allmenne formål. Kommisjonen kan ilegge gebyrer på opptil 15 millioner euro eller 3 % av den globale omsetningen ved brudd på forordningen, avhengig av hva som er høyest.

19.2 Departementets vurdering

19.2.1 Generelt

Medlemsstatene skal selv fastsette nasjonale regler om sanksjoner og andre reaksjoner innenfor rammene av reglene i KI-forordningen. I Norge er offentlige myndigheters adgang til å ilegge administrative sanksjoner regulert generelt i forvaltningsloven kapittel IX og EMK artikkel 6. I tillegg regulerer forvaltningsloven kapittel X visse spørsmål knyttet til vedtakelse og illeggelse av tvangsmulkt.

19.2.2 Overtredelsesgebyr

Forordningen regulerer hvilke overtredelser som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr, og setter beløpsgrenser for gebyrene. KI-forordningen artikkel 99 inneholder detaljerte kriterier for hvorvidt overtredelsesgebyr skal gis og gebyrets størrelse. Disse reglene begrenser det nasjonale handlingsrommet til å fastsette ytterligere kriterier for å ilegge private rettssubjekter overtredelsesgebyr.

Departementet vurderer at forvaltningsloven kapittel IX og EMK inneholder tilstrekkelige prosessuelle bestemmelser om overtredelsesgebyr, i tillegg til bestemmelsene som følger direkte av KI-forordningen. Av pedagogiske hensyn foreslår departementet likevel å fastsette i loven at overtredelsesgebyr kan ilegges, se lovutkastet § 5.

Departementet legger til grunn Europakommisjonens definisjon av små og mellomstore bedrifter.³⁷ Rekommandasjoner er et ikke bindende, og den aktuelle rekommandasjonen er ikke innlemmet i EØS-avtalen. Departementet foreslår likevel å legge denne til grunn av harmoniseringshensyn. Overtredelsesgebyr til offentlige virksomheter

Norge har nasjonalt handlingsrom til å regulere om overtredelsesgebyr skal innføres for offentlige myndigheter, se KI-forordningen artikkel 99 nr. 8. Bestemmelsen tilsvarer personvernforordningen artikkel 83 nr. 7. Erfaringen fra personvernforordningen er at mange land i EØS-området har innført overtredelsesgebyr for offentlige myndigheter, mange med en beløpsgrense som er lavere enn personvernforordningens maksimalsatser. Et eksempel er Sverige, hvor det er satt en beløpsmessig grense på ti millioner svenske kroner for overtredelsesgebyr til offentlige myndigheter ved brudd på personvernforordningen.³⁸

Verken Danmark eller Finland har foreslått å innføre overtredelsesgebyr for brudd på KI-forordningen dersom brudd skjer i forbindelse med offentlig myndighetsutøvelse. Danmark har imidlertid foreslått å åpne for gebyr når offentlige organer opptre som markedsaktører.³⁹

I Norge har innføringen av administrative sanksjoner i forvaltningsloven kapittel IX og foretaksstraff i straffeloven kapittel 4 åpnet for en debatt om det er riktig å ilegge offentlige myndigheter overtredelsesgebyr eller bøter. Argumentene mot er blant annet at kommunene kan få redusert mulighet til å tilby viktige tjenester til innbyggerne som en konsekvens av at de må betale overtredelsesgebyr til staten. For statlige myndigheter kan en sanksjon i praksis innebære å flytte penger internt i staten. Et annet argument er at gebyrene legger beslag på ressurser som ellers kunne være brukt til å rette de aktuelle feilene.

Verken forvaltningsloven eller straffeloven særbehandler offentlige myndigheter, og disse kan ilegges sanksjoner på samme måte som private aktører. Det er adgang til å regulere dette nærmere, herunder gjøre unntak, i særlovgivningen. Departementet mener at reglene vil få større preventiv effekt hvis også offentlige myndigheter kan ilegges overtredelsesgebyr. En viktig årsak til at offentlige myndigheter bør omfattes av sanksjonsreglene, er at kunstig intelligens brukt i strid med KI-forordningen kan få betydelige konsekvenser for den enkelte. Spesielt gjør dette seg gjeldende på områder hvor personer er gjenstand for offentlig myndighetsutøvelse, fordi det kan påvirke grunnleggende rettigheter innenfor områder som helse og velferd.

³⁷ Rekommandasjon 2003/361/EC.

³⁸ [Dataskyddslagen](#), Lag (2018:218)

³⁹ [Danmarks lovforslag](#)

Overtredelsesgebyr til offentlige myndigheter kan ikke fastsettes på grunnlag av omsetning på samme måte som foretak med økonomisk virksomhet. Departementet foreslår derfor at offentlige virksomheter utelukkende kan sanksjoneres etter beløpsgrensene i KI-forordningen, ikke etter omsetning. Det er også mulig å tenke seg at det ved utmåling av overtredelsesgebyr til offentlig sektor skal tas hensyn til et særskilt sett med kriterier som er tilpasset offentlig virksomhet. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på om det er behov for slike særskilte kriterier, og hvilke kriterier som eventuelt er aktuelle.

KI-forordningen inneholder ikke regler om foreldelse av adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr. Heller ikke forvaltningsloven inneholder noen slik regel om foreldelse. I forarbeidene til kapitlet om administrative sanksjoner i forvaltningsloven er det anbefalt at foreldelse av forvaltningens adgang til å gi overtredelsesgebyr blir regulert i særlovgivningen.⁴⁰ Konkurranseloven gir regler om foreldelsesfrist for forvaltningen på fem og ti år for ulike overtredelser, se konkurranseloven § 29, fjerde ledd. Personopplysningsloven oppstiller en frist på fem år etter at overtredelsen er opphørt, se personopplysningsloven § 28.

Departementet legger til grunn at Norge har nasjonalt handlingsrom til å innføre en foreldelsesregel, så lenge regelen ligger innenfor de generelle EØS-rettslige kravene til effektivitet og ekvivalens. Så langt har departementet ikke foreslått noen regel om foreldelse. Vi ber om høringsinstansenes syn på om en slik frist er ønskelig og hvor lang den eventuelt bør være.

19.2.3 Tvangsmulkt

Departementet mener det kan være behov for å styrke håndhevelsen av KI-loven og KI-forordningen, og foreslår derfor en hjemmel til å ilegge tvangsmulkt. Dette forslaget bygger på KI-forordningen artikkel 99 nr. 1 som uttrykkelig åpner for muligheten til å fastsette regler om alternative reaksjoner som ikke er direkte spesifisert i forordningen. Formålet med tvangsmulkt er å sikre effektiv etterlevelse av forpliktelser som følger av lover, forskrifter eller enkeltvedtak.

Vedtak om tvangsmulkt fastsetter en plikt til å betale penger til det offentlige hvis visse forpliktelser ikke overholdes. Formålet er å bidra til regeletterlevelse. Tvangsmulkt er et særegent ikke-pønalt tiltak som kan være effektivt når andre virkemidler er utilstrekkelige. Tvangsmulkt er ikke ment som straff,⁴¹ men er et middel for å oppnå ønsket atferd. Tvangsmulkten styrke er dens evne til å sette makt bak et forbud eller pålegg, og den kan iverksettes raskt.

Konsekvensene av brudd på KI-loven og forordningens bestemmelser kan være betydelige og negative. Tvangsmulkt er et virkemiddel som kan bidra til å forhindre at pålegg ignoreres eller at prosesser blir unødig trenert. Tvangsmulkt fungerer også som et sterkt insentiv. Parter kan unngå å måtte betale mulkten ved å etterleve pålegg fra myndighetene innenfor de tidsfrister som er oppstilt i vedtaket. Dette fremmer samarbeid, og bidrar til bedre etterlevelse.

Den foreslåtte bestemmelsen om tvangsmulkt er utformet som en generell bestemmelse, noe som innebærer at den i prinsippet gjelder for brudd på samtlige av KI-forordningens regler. Departementet ber imidlertid om innspill fra høringsinstansene. For å sikre at en eventuelle bestemmelser om tvangsmulkt blir så hensiktsmessig og balansert som mulig, ber vi om tilbakemeldinger både på det generelle forslaget om tvangsmulkt, og om det er enkelte bestemmelser i forordningen eller enkelte typer pålegg der tvangsmulkt er særlig egnet eller ikke er egnet som virkemiddel.

⁴⁰ Se Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.) kapittel 29. Det er ikke gjort endringer i sanksjonskapitlet i den nye forvaltningsloven, som ennå ikke er trådt i kraft.

⁴¹ Tvangsmulkt er ikke å anse som straff etter EMK, jf. Prop. 62 L (2015–2016) punkt 31.4.2.

19.2.4 Straff

Departementet har vurdert om lovforslaget bør inneholde regler om straff, eller administrative sanksjoner og tvangsmulkt er tilstrekkelig virkemiddel til å sikre etterlevelse av loven. Straff, som er statens mest inngripende virkemiddel, bør kun benyttes som reaksjon for svært alvorlige handlinger. Et eventuelt forslag om straffebestemmelser krever en grundig vurdering av behovet og virkningene, samt de særlige utfordringene knyttet til håndheving i et nytt, komplisert og dynamisk felt som kunstig intelligens.

Grunnlovens forutsetninger for illeggelse av straff i § 96 tilsier at bestemmelsene må være klare, presise og forutberegnelige for borgerne. Kunstig intelligens utvikler seg raskt, og potensielle skadehandling kan oppstå på måter som er vanskelige å definere med tilstrekkelig nøyaktighet i en straffebestemmelse. Videre vil det ofte være krevende å identifisere og bevise skyld hos enkeltpersoner i verdikjeden av et komplekst KI-system. Bevisførselen i slike saker vil også kunne være omfattende og teknisk krevende. Disse faktorene reiser spørsmål om hvorvidt straffebestemmelser vil være et effektivt og hensiktsmessig virkemiddel for å oppnå etterlevelse av KI-forordningen. I vurderingen av om straff er et forholdsmessig og nødvendig virkemiddel må det også tas hensyn til de betydelige administrative sanksjonene forordningen åpner for. det kan ilegges høye overtredelsesgebyr, som trolig vil ha en betydelig avskrekkende effekt på aktører i KI-verdikjeden. Dersom administrative sanksjoner vurderes som tilstrekkelige for å oppnå etterlevelse og beskytte mot skade, vil det ikke være et behov for straffebestemmelser i KI-loven.

Etter en samlet vurdering foreslår departementet ikke regler om straff for overtredelse av KI-loven. Vurderingen legger særlig vekt på prinsippene om proporsjonalitet, effektivitet og rettssikkerhet, og anser at de administrative sanksjonene er tilstrekkelige for å oppnå det tilsiktede formålet. Departementet ber imidlertid om høringsinstansenes innspill til spørsmålet om straff for overtredelse av KI-loven.

20 Ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper

20.1 Innledning og bakgrunn

I samråd med Justis- og beredskapsdepartementet bes det også om høringsinstansenes syn på ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper.

Konvensjonen gir et overordnet sett med prinsipper og regler som partene til konvensjonen skal sikre ivaretagelsen og gjennomføringen av ved utvikling, bruk og gjennom livssyklusen til et KI-system. Prinsipper som fremheves er blant annet trygg innovasjon, personvern og ikke-diskriminering. Videre skal konvensjonen bidra til å sikre at KI utvikles og brukes i tråd med grunnleggende menneskerettigheter og demokratiske verdier. Konvensjonen er vesentlig mer overordnet enn KI-forordningen, og gir statene stort handlingsrom til å selv vurdere hvordan konvensjonsforpliktelsene skal følges opp nasjonalt. Herunder står partene fritt til å gi en større grad av beskyttelse enn det som følger av konvensjonen.

Konvensjonens definisjon av kunstig intelligens er basert på den samme definisjonen som ble vedtatt av OECD 8. november 2023,⁴² og som også EU tok utgangspunkt i ved utarbeidelse av definisjonen i KI-forordningen.⁴³

Konvensjonen stiller krav om effektive rettsmidler for menneskerettighetsbrudd som skyldes KI-aktiviteter, i den grad rett til slike rettsmidler følger av nasjonal eller internasjonal rett. Statene skal også innføre eller opprettholde andre tiltak for KI-systemer som kan ha vesentlig innvirkning på menneskerettigheter. Det stilles i tillegg krav om at individer skal ha en effektiv mulighet til å klage på et KI-system til kompetente myndigheter, jf. artikkel 14 og 15.

EU-regler skal kunne anvendes mellom EUs medlemsstater uten hensyn til konvensjonen. Det samme gjelde for andre stater som er bundet av EU-regler, som eksempelvis Norge gjennom EØS-avtalen. Dette innebærer at konvensjonen ikke er til hinder for at EUs KI-forordning kan anvendes fullt ut mellom Norge og øvrige EØS-stater, jf. artikkel 27.

Etter artikkel 23 til 25 skal partene møtes periodisk, og partene skal blant annet levere rapport om den nasjonale gjennomføringen. Ved statspartsmøte kan det også vurderes endringer eller tilføyelser i konvensjonen, og rekommandasjoner om tolkning av konvensjonen.

Konvensjonen ble fremforhandlet parallelt med EUs arbeid med KI-forordningen, og EU representerte sine medlemsstater i forhandlingene. Konvensjonen ble vedtatt av ministerkomitéen i Europarådet 17. mai 2023. Norge deltok i forhandlingene sammen med over 70 andre stater fra alle kontinenter utenom Afrika.

Da konvensjonen ble åpnet for undertegning 5. september 2024, ble den undertegnet av elleve stater, herunder Norge, EU (på vegne av sine medlemsstater), USA og Storbritannia. Siden har konvensjonen også blitt undertegnet av Canada og Japan.

Ved undertegningen erklærte Norge, i henhold til konvensjonen artikkel 3 nr. 1 bokstav b, at Norge vil gjøre konvensjonen gjeldende overfor private aktører på lik linje med offentlige.

Konvensjonen skal tre i kraft etter at fem stater, der minst tre er medlemsstater i Europarådet, har erklært å være bundet av konvensjonen. For stater som senere gir sitt samtykke til å være bundet av konvensjonen, skal konvensjonen tre i kraft på den første dag i den måned som følger etter utløpet av en periode på tre måneder etter ratifikasjon, jf. artikkel 30.

Artikkel 31 regulerer tiltredelse og sier at etter at konvensjonen har trådt i kraft, kan ministerkomitéen etter visse regler invitere ikke-medlemsstater til å tiltre konvensjonen. En part kan når som helst si opp konvensjonen med tre måneders varsel, jf. artikkel 35.

Norsk ratifikasjon av konvensjonen nødvendiggjør enkelte endringer i norsk lov, og anses også for å være en sak av særlig stor viktighet. Stortingets samtykke til ratifikasjon er derfor nødvendig i henhold til Grunnloven § 26 andre ledd.

Når det gjelder nødvendige lovendringer, legger departementet imidlertid til grunn at de foreslåtte lovendringene som er nødvendige for gjennomføring av KI-forordningen, også vil være tilstrekkelige til å gjennomføre konvensjonen.

⁴² *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence* (OECD/LEGAL/0449).

⁴³ [Explanatory report to the Ai Act](#), para 23.

Regjeringen tar sikte på å be om Stortingets samtykke til ratifikasjon av konvensjonen samtidig med at man ber om samtykke til å innlemme KI-forordningen i EØS-avtalen.

Konvensjonen i engelsk tekst følger vedlagt dette høringsnotatet, sammen med en uoffisiell norsk oversettelse.

20.2 Departementets vurdering

Europarådets KI-konvensjon fastsetter en minstestandard for regulering av KI, samtidig som statene har stor fleksibilitet når det gjelder hvilke tiltak som skal settes i verk for å ivareta konvensjonens forpliktelser. En rekke av forpliktelsene som følger av konvensjonen vil Norge derfor allerede oppfylle etter gjeldende rett gjennom teknologinøytralt regelverk som også vil gjelde ved bruk av kunstig intelligens.

Konvensjonen inneholder imidlertid også enkelte mer konkrete forpliktelser som ikke nødvendigvis oppfylles av norsk rett i alle situasjoner i dag, for eksempel artikkel 14 nr. 2 bokstav c og artikkel 15 nr. 2 om effektiv klagemulighet ved bruk av KI-systemer og krav om informasjon til bruker. Ved bruk av kunstig intelligens innenfor offentlig sektor vil sikring av slike rettigheter ikke nødvendigvis kreve lovendringer, ettersom klagemulighet og krav om informasjon til bruker i de situasjonene hvor konvensjonen krever dette, i stor grad vil følge implisitt av teknologinøytrale krav til saksbehandling i forvaltningsloven og særlovgivningen. Ved private aktørers bruk av kunstig intelligens, har man imidlertid ikke nødvendigvis slike klagerettigheter og informasjonskrav etter gjeldende rett. Norge har erklært at vi vil anvende konvensjonen overfor private aktører på samme måte som offentlige. Implementering av disse bestemmelsene vil dermed kreve lovendring.

Lignende krav til de som følger av konvensjonen, samt ytterligere og mer omfattende forpliktelser, følger imidlertid av KI-forordningen. Etter KI-forordningen kapittel III del 2 til 3 og kapittel IV oppstilles det blant annet en rekke forpliktelser knyttet til utviklingen av KI-systemer som departementet mener at samlet vil være egnet til å ivareta de prinsipper som følger av konvensjonen kapittel III, samt de krav konvensjonen stiller til risikohåndtering i artikkel 16. Videre oppstilles det i forordningen artikkel 85 krav om at statene skal ha et organ som mottar og behandler klager om brudd på forordningen, som må anses å oppfylle de forpliktelser som kan utledes av konvensjonen artikkel 14 nr. 2 bokstav c. Forordningen artikkel 50 oppstiller også en rekke krav om informasjon til brukere som interagerer direkte med et KI-system, som må anses å oppfylle de krav som kan utledes av artikkel 15 nr. 2. Artikkel 70 i forordningen oppstiller krav om et nasjonal tilsynsorgan som oppfyller de krav som følger av konvensjonen artikkel 26.

Departementet har vurdert hvorvidt de krav som følger av bestemmelsene i KI-forordningen som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde, kan sies å følge av konvensjonen på en slik måte at Norge vil være forpliktet til å gjennomføre tilsvarende bestemmelser etter konvensjonen. Det gjelder forordningen artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h nr. 2 til 6 og artikkel 26 nr. 10 i den utstrekning bestemmelsene regulerer rettshåndhevende myndigheters bruk av KI (se nærmere redegjørelse i høringsnotatet kapittel 4.1). Bestemmelsene omhandler forbud mot blant annet bruk av enkelte typer KI-systemer og under hvilke omstendigheter slike systemer likevel kan brukes av rettshåndhevende myndigheter, samt enkelte prosessuelle garantier som må være på plass ved rettshåndhevende myndigheters bruk av enkelte typer KI-systemer for biometrisk identifikasjon.

KI-systemene som omfattes av artikkel 5 nr. 1 bokstav d, g og h vil uansett ikke være tillatt etter gjeldende rett, ettersom det ikke finnes nødvendig hjemmelsgrunnlag for slik KI-bruk, jf. høringsnotatet kapittel 4.1. Dersom det senere blir aktuelt å gi hjemmel for slik bruk, vil man på dette tidspunktet måtte vurdere om det er behov for å samtidig etablere nye

rettssikkerhetsgarantier utover de som allerede eksisterer. I en slik vurdering vil konvensjonen gi vesentlig fleksibilitet til statene når det gjelder hvilke tiltak man eventuelt må etablere. Departementet kan ikke se at det av konvensjonen kan utledes krav til lovgivning om rettshåndhevende myndigheters bruk av KI-systemer som i innretning og detaljnivå tilsvarer bestemmelsene i forordningen som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde.

På denne bakgrunnen er departementets vurdering at Norge fullt ut vil oppfylle de krav som konvensjonen stiller ved vedtakelse av lovforslaget til KI-loven som høres her.

Mens KI-forordningen bare gjelder innenfor EØS, har konvensjonen et videre anvendelsesområde og vil forhåpentligvis kunne få global oppslutning. Samlet sett mener departementet at konvensjonen gir et hensiktsmessig overordnet rammeverk for regulering av KI, som på en god måte balanserer hensyn til innovasjon og behovet for å håndtere den risiko KI kan utgjøre, og som Norge derfor bør slutte seg til.

Videre vil konvensjonen kunne gi en viktig kanal for videre internasjonalt samarbeid på området og samtidig være en plattform for at stater kan dele beste praksis, koordinere politisk handling og takle grensekryssende utfordringer effektivt.

På denne bakgrunn foreslår departementet at Norge ratifiserer Europarådets konvensjon om kunstig intelligens, menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper.

21 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett vil innebære økonomiske og administrative konsekvenser for både offentlige og private aktører i Norge, for eksempel de som pålegges forpliktelser etter forordningen. I offentlig sektor vil konsekvensene i hovedsak gjelde etablering av den nasjonale forvaltningsstrukturen med markedstilsynsmyndigheter, nasjonalt kontaktpunkt, regulatorisk sandkasse og nasjonal akkreditering. Forordningen innebærer imidlertid også konsekvenser for andre myndigheter og deres respektive sektorer. Bakgrunnen for dette er blant annet at markedstilsyn etter annen EU-lovgivning enn KI-forordningen skal som et utgangspunkt også være markedstilsyn i samsvar med forordningen. Se nærmere om dette i kapittel 15.4.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har på oppdrag fra DFD utredet og gitt anbefalinger om etablering av nasjonal forvaltningsstruktur i tråd med KI-forordningen.⁴⁴ Utredningen drøfter hvem som skal være nasjonalt kontaktpunkt, koordinerende markedstilsynsmyndighet og akkrediteringsorgan, samt organisering av den regulatoriske sandkassen. Rapporten vurderer økonomiske og administrative konsekvenser i kapittel 7.2. I rapporten påpeker DFØ at det er vanskelig å vurdere behovet for kompetanse og ressurser hos de ulike organene. De legger til grunn at det minimum er behov for to til tre årsverk hos den nasjonale markedstilsynsmyndigheten når det gjelder EU/EØS-arbeid. Videre er det behov for ressurser til rollen som koordinator, samt arbeid med informasjon, veiledning og den regulatoriske sandkassen. og at arbeid med koordinering, informasjon og veiledning kommer i tillegg. Behovet vil kunne variere mellom ulike markedstilsyn, og det kan ta noe tid før det er behov for tilsyn. DFØ nevner et regneeksempel med en økning i antall årsverk hos den koordinerende markedstilsynsmyndigheten og de øvrige markedstilsynsmyndighetene, og for å etablere og drifte den regulatoriske sandkassen. Eksempelet legger til grunn et samlet ressursbehov på 34 årsverk, til en årlig kostnad på omtrent 60 millioner kroner. DFØ stiller imidlertid spørsmål om det er realistisk å bygge spesialisert juridisk og teknisk KI-kompetanse hos mange tilsynsvirksomheter. De nevner også den store usikkerheten med

⁴⁴ DFØ-rapport 2024:9.

hensyn til omfang og antall aktører som kan bli gjenstand for tilsyn, og at det kan være en utfordring å få tak i spisskompetansen. Videre legger DFØ til grunn at Norsk Akkreditering sannsynligvis vil ha et betydelig større ressursbehov i takt med økende saksmengde som følge av nye standarder. Det er en rekke uavklarte spørsmål knyttet til økonomiske og administrative konsekvenser for ulike mulige markedstilsynsmyndigheter ved gjennomføring av KI-forordningen i norsk rett. Departementet vil fortsette utredning av disse mens lovutkastet er på høring.

Det foreligger ikke vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser for operatører som blir underlagt forpliktelser i KI-forordningen. Departementet legger imidlertid til grunn at forordningen i utgangspunktet vil medføre slike konsekvenser for de fleste eller alle aktørene som må etterleve krav i forordningen. Konsekvensene kan variere avhengig av ulike faktorer. Noen eksempler på relevante momenter er hvilke plikter som skal overholdes samt operatørens størrelse, kompetanse og økonomi. Det er grunn til å anta at konsekvensene normalt blir større når risikonivået er høyt, slik det er for høyrisikosystemer. Videre kan konsekvensene bli større for virksomheter som ikke har eksisterende fagmiljø som kan jobbe med etterlevelse av forordningen. Eventuelle utfordringer med gjeldende organisering kan løses med omorganisering, oppbemanning og/eller kjøp av tjenester fra eksterne aktører, avhengig av hva som er mest hensiktsmessig for den enkelte operatør. Flere aktører har allerede organisert sin virksomhet for å overholde andre EU-regelverk om teknologi, og trenger muligens ikke å gjøre betydelige endringer med hensyn til KI-forordningen.

22 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til § 1 Gjennomføring av forordning (EU) 2024/1689 om kunstig intelligens

Bestemmelsen i § 1 gjennomfører KI-forordningen, slik den er inntatt i EØS-avtalen og med de tilpasninger som følger av EØS-komiteens beslutning om innlemmelse og EØS-avtalen for øvrig, i norsk rett.

Forordninger får ikke umiddelbar anvendelse i Norge, slik de får i EUs medlemsstater. Det følger av EØS-avtalen artikkel 7 at rettsakter som er inntatt som vedlegg til EØS-avtalen skal gjøres til del av medlemsstatenes interne rettsorden, som for Norges del vil si at de må gjennomføres som norsk lov eller forskrift med hjemmel i lov. Forordninger skal gjennomføres «som sådan» i samsvar med EØS-avtalen artikkel 7. Det som skal gjøres til del av nasjonal rett, er forordningen som EØS-rettsakt. Det er altså ikke EU-forordningen som sådan som gjennomføres, men forordningen med eventuelle EØS-tilpasninger slik den har blitt innlemmet i EØS-avtalen. KI-forordningen i norsk språkversjon vil derfor gjelde med de tilpasninger som er gjort i EØS-komiteens vedtak, samt med de generelle tilpasninger som følger av EØS-avtalen protokoll 1.

Til § 2 Geografisk virkeområde

Som beskrevet i høringsnotatet kapittel 3.3.2, gjelder rettsakter innlemmet i EØS-avtalen ikke for kontinentalsokkelen etter EØS-avtalens artikkel 126, og ikke for Svalbard, jf. EØS-loven § 6. Når det gjelder Jan Mayen, forutsetter lov om Jan Mayen § 2 annet punktum at anvendelse av KI-forordningen hjemles særskilt i eller i medhold av lov.

Det er et eget spørsmål om KI-loven bør og kan gis anvendelse på utenlandske skip i norsk territorialfarvann og utenlandsregistrerte luftfartøy i norsk luftrom. Det kan på sikt være ønskelig å regulere også utenlandske skip og luftfartøy som opererer mer eller mindre autonomt ved hjelp av KI-systemer, samt for de KI-systemer som ellers brukes om bord i slike fartøy. Uregulert, kan denne type fartøy utgjøre en sikkerhetsrisiko på norsk territorium, og det kan være ønskelig å sikre

overenstemmelse med de rammer som trekkes opp i KI-forordningen. Det er imidlertid en rekke folkerettslige utfordringer ved dette, som departementet ikke har hatt anledning til å gå grundig inn i i arbeidet med dette høringsnotatet. Departementet anser det derfor hensiktsmessig å ikke regulere dette nå, i påvente av eventuelle felleseuropeiske retningslinjer for fartøy fra tredjeland som entrer europeisk territorium. Det foreslås imidlertid i lovutkastet § 2 tredje ledd forskriftshjemmel som gjør det mulig å regulere lovens anvendelse på disse territoriene på et senere tidspunkt.

Til § 3 Vedkommende myndigheter

Etter KI-forordningen artikkel 70 skal nasjonalstatene selv utpeke minst én meldermyndighet og én markedstilsynsmyndighet. Departementets vurderinger og forslag er nærmere beskrevet i høringsnotatet kapittel 14.2.

Det fremgår av lovutkastet § 3 at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) skal være nasjonal koordinerende markedstilsynsmyndighet og kontaktpunkt for Europakommisjonen.

Tilsyn innenfor KI-forordningens virkeområde skal gjennomføres etter markedstilsynsforordningen, med de tilpasningene som følger av KI-forordningen artikkel 74. Markedstilsynsforordningen er et samordnet regelverk for produktområdet, og formålet er å styrke tilsyn med produkter omfattet av harmonisert vareregelverk med sikte på at bare varer som oppfyller gjeldende regelverk omsettes i det indre marked. Markedstilsynsforordningen er innlemmet i EØS-avtalen, men så langt ikke gjennomført i norsk lov.

Lovforslaget § 3 andre ledd gir hjemmel for utpeking av det organet som skal behandle klager over tilsynsmyndighetenes vedtak. Departementet vurderer kravene til uavhengighet i artikkel 70 nr. 1 og full uavhengighet i artikkel 74 nr. 8 slik at departementet ikke skal kunne behandle klager.

Departementet vurderer samtidig at det er tilstrekkelig at utpeking av klageorgan gjøres i forskrift. I det videre arbeidet vil departementet blant annet vurdere om det er hensiktsmessig å legge klagebehandlingen til klagenemnda for elektronisk kommunikasjon som skal opprettes etter ekomloven § 16-6.

Utkastet til KI-loven § 3 siste ledd gir departementet kompetanse til å fastsette forskrift om utpeking av andre markedstilsynsmyndigheter etter artikkel 74. Se høringsnotatet kapittel 15.4 for en nærmere omtale av de aktuelle markedstilsynsmyndighetene etter artikkel 74 nr. 4 og nr. 8.

I tillegg åpner § 3 siste ledd for at departementet kan gi forskrift om å fastsette nærmere bestemmelser om markedstilsynsmyndighetens virksomhet. Det er uklart om det vil være behov for slike regler ut over det som følger av alminnelig forvaltningsrett. Departementet mener likevel det er hensiktsmessig å åpne for at eventuelle regler kan fastsettes i forskrift.

Til § 4 Akkrediteringsorgan

Det følger av KI-forordningen artikkel 28 nr. 2 at det er opp til nasjonalstatene å utpeke nasjonalt akkrediteringsorgan. For Norges del er Norsk akkreditering utpekt, se nærmere omtale i høringsnotatets kapittel 9.4.

Akkrediteringsorganet har ansvar for å foreta vurderinger og oppfølging av samsvarsvurderingsorganer, og at utpeking og innmelding av samsvarsvurderingsorganer til Europakommisjonen foretas sektorvis av relevante fagmyndigheter (meldermyndigheter). Dette er i tråd med den etablert strukturen for produktsikkerhetslovgivning i EU og i Norge.

Til § 5 Overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr som reaksjon ved overtredelse av KI-forordningens bestemmelser er regulert i KI-forordningen artikkel 99. Lovforslaget § 8 første ledd er derfor inntatt av pedagogiske hensyn. Forvaltningsloven kapittel IX om administrative sanksjoner utfyller forordningen så langt det passer. Dette er nærmere beskrevet i høringsnotatets kapittel 19.2.

Norge har nasjonalt handlingsrom til å regulere hvorvidt overtredelsesgebyr skal innføres for offentlige myndigheter, se artikkel 99 nr. 8.

Lovutkastet § 8 andre ledd gir tilsynsmyndighetene eksplisitt adgang til å ilegge overtredelsesgebyr mot offentlige myndigheter. Offentlige myndigheters bruk av KI-systemer vil kunne få store konsekvenser for den enkelte. Etter departementets vurdering er det derfor sentralt at også disse kan ilegges sanksjoner.

Verken straffeloven eller forvaltningsloven særbehandler offentlige myndigheter, og disse kan ilegges sanksjoner på samme måte som private virksomheter. Særlovgivningen kan regulere overtredelsesgebyr for offentlige myndigheter særskilt eller gjøre unntak for disse. Departementet mener at reglene vil få større preventiv effekt dersom også offentlige myndigheter kan ilegges overtredelsesgebyr. Offentlige myndigheter bruker i stadig større grad kunstig intelligens i sin saksbehandling, både som beslutningsstøtte og til å fatte automatiserte beslutninger. Utviklingen går raskt og kan påvirke grunnleggende rettigheter innenfor områder som blant annet helse og velferd. KI brukt i strid med KI-forordningen kan, både på de nevnte områdene og på en rekke andre områder, få store konsekvenser for den enkelte. Offentlig sektors brudd på regelverket bør derfor omfattes av sanksjonsreglene.

Overtredelsesgebyr til offentlige myndigheter kan likevel ikke fastsettes på grunnlag av omsetning, på samme måte som til foretak som driver økonomisk virksomhet. Departementet foreslår derfor i lovutkastet at offentlige virksomheter kun kan sanksjoneres etter beløpsgrensene i KI-forordningen, ikke etter omsetning. For øvrig gjelder de samme vilkårene for utmåling av gebyr overfor virksomheter i offentlig sektor som overfor private virksomheter.

Til §6 Tvangsmulkt

Som beskrevet i høringsnotatet kapittel 19.2, åpner KI-forordningen artikkel 99 nr. 1 for å fastsette regler om andre reaksjoner enn de som er positivt angitt i KI-forordningen. Departementet viser til forvaltningsloven kapittel X som gir en utfyllende bestemmelse om tvangsmulkt.

Lovutkastet § 6 første ledd gir tilsynsmyndighetene adgang til å ilegge en tvangsmulkt som virkemiddel for å fremtvinge etterlevelse av pålegg gitt i medhold av
Etter forslaget kan tvangsmulkt ilegges både som løpende dagmulkt og som et engangsbeløp. Det er ikke foreslått noen beløpsgrense for tvangsmulkten. Tvangsmulkten må imidlertid tilpasses overtredelses alvorlighetsgrad og virksomhetens økonomiske situasjon.

Departementet antar at flere av de vilkårene som gjelder for illeggelse av overtredelsesgebyr etter forordningen artikkel 99 også kan tjene som veiledning ved utmåling av tvangsmulkt etter KI-loven § 6.

Til § 7 Regulatorisk sandkasse

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 57 til 61 i KI-forordningen, og åpner for at det kan gis forskrift om innretning og drift av en regulatorisk sandkasse i samsvar med forordningens bestemmelser. Hensikten er at bestemmelsen også skal kunne gi hjemmel til å regulere bruk av personopplysninger

til nye formål når deltakelse i den regulatoriske sandkassen skjer for rettshåndhevelsesformål, se høringsnotatets kapittel 12.5.

Se høringsnotatets kapittel 12, der det redegjøres nærmere for forordningens regler om regulatoriske sandkasser.

Til § 8 Oppbevaring av dokumentasjon ved opphør av virksomhet

Bestemmelsen angir at det i forskrift kan fastsettes nærmere bestemmelser om oppbevaring av dokumentasjon som beskrevet i KI-forordningen artikkel 18 ved konkurs eller annet opphør av virksomhet. Dette er nærmere beskrevet i høringsnotatets kapittel 6.5.

Det følger av artikkel 18 nr. 1 at det foreligger en oppbevarings- og fremleggelsesplikt for en del typer dokumentasjon, nærmere opplistet i artikkel 18 nr. 1 bokstav a til e. Det følger av artikkel 18 nr. 2 at medlemsstatene skal kunne fastsette hva som skal gjøres med denne dokumentasjonen ved konkurs eller annen avvikling.

I arbeidet med høringsnotatet har departementet sett på tilstøtende bestemmelser om pliktig oppbevaring av dokumentasjon i bokføringsloven med forskrifter, aksjeloven og skatteforvaltningsloven, hvor det er angitt lignende bestemmelser om pliktig oppbevaring av dokumentasjon. Behovet for regler om overlevering av dokumentasjon etter KI-forordningen er likevel på det nåværende tidspunktet uklart. Departementet vurderer det derfor som hensiktsmessig å avvente praksis før det eventuelt fastsettes slike regler. I samsvar med dette foreslås det en forskriftshjemmel slik at departementet kan fastsette regler om overlevering av dokumentasjon dersom det skulle vise seg å være behov for dette. Reglene kan utarbeides i samråd med tilsynsmyndighetene basert på deres erfaring og behov for regulering av dokumentasjonsplikt ved opphør av virksomheter.

Til § 9 Forskrifter om gjennomføring av delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter

Bestemmelsen åpner for at det kan fastsettes forskrift om gjennomføring av delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter som vedtas av EU. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er at departementet forventer at det vil kunne komme en rekke EU-rettsakter vedtatt med hjemmel i KI-forordningen, som også vil innebære endringer av KI-forordningen.

Hovedbestemmelsen for delegering av kompetanse til Europakommisjonen til å fastsette rettsakter er angitt i KI-forordningen artikkel 97. Forordningen har dessuten en rekke andre bestemmelser som gir Kommisjonen kompetanse til å vedta delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter. Disse gjelder på ulike områder innenfor KI-forordningens virkeområde. Departementet vurderer at mange endringer vil skje gjennom rettsakter med et innhold som det er hensiktsmessig å gjennomføre på forskrifts nivå i norsk rett.

Til § 10 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

KI-forordningen har særskilte regler om ikrafttredelse. I det vesentlige vil disse fristene være utløpt når KI-loven vedtas i Norge, med unntak av artikkel 113 bokstav c, som har ikrafttredelse 2. august 2027. Alle de bestemmelsene i forordningen som er trådt i kraft i EU når KI-loven trer i kraft, vil derfor få anvendelse i Norge straks KI-loven trer i kraft. Bestemmelsen i artikkel 113 bokstav c gjelder klassifiseringsregler for høyrisiko KI-systemer etter artikkel 6 nr. 1. Dersom det ikke vedtas særlige ikrafttredelsestidspunkter ved innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen, vil denne bestemmelsen tre i kraft i EØS-EFTA-landene samtidig som bestemmelsen får anvendelse i EUs medlemsstater.

Til § 11 Overgangsregler

I KI-forordningen er det i artikkel 111 gjelder ulike overgangsperioder for anvendelse av forordningen for KI-systemer som allerede er bragt i omsetning eller tatt i bruk når forordningen trer i kraft. Bestemmelsen i lovforslaget § 11 første ledd er tatt inn av pedagogiske hensyn for å unngå usikkerhet om hvorvidt KI-systemer som allerede er på markedet må oppfylle bestemmelsene i loven og forordningen allerede fra den datoen loven trer i kraft.

Bestemmelsen i lovforslaget § 11 andre ledd gir uttrykk for at den alminnelige grunnsetningen om at det er de faktiske forhold på tidspunktet hvor KI-systemet ble tatt i bruk, innført, utviklet eller omsatt som er avgjørende for hvilke regler som gjelder for systemet. KI-systemer som ikke oppfylte kravene i KI-forordningen før denne trådte i kraft i Norge kan ikke ilegges reaksjoner for tidligere brudd på forordningens bestemmelser.

Etter lovens ikrafttredelse må KI-systemer være i henhold til lovens bestemmelser, likevel slik at overgangsbestemmelsene i KI-forordningen artikkel 111 gir noe tid til å tilpasse seg de nye reglene.

Utkast til lov om kunstig intelligens

§ 1 Gjennomføring av forordning (EU) 2024/1689 om kunstig intelligens

EØS-avtalen vedlegg XI Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester (forordning (EU) nr. 2024/1689) om fastsettelse av et harmonisert regelverk om kunstig intelligens og om endring av forordning (EF) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 og (EU) 2019/2144 og direktiv 2014/90/EU, (EU) 2016/797 og (EU) 2020/1828 (KI-forordningen) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg XI, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 2 Geografisk virkeområde

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen og fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på kontinentalsokkelen og fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Kongen kan i forskrift fastsette bestemmelser om lovens anvendelse på utenlandsregistrerte skip i norsk territorialfarvann og utenlandsregistrerte luftfartøy i norsk luftrom.

§ 3 Vedkommende myndigheter

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er koordinerende markedstilsynsmyndighet etter KI-forordningen artikkel 70 nr. 1. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er nasjonalt kontaktpunkt for de nasjonale vedkommende myndighetene etter artikkel 70 nr. 2.

Enkeltvedtak etter bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan påklages til det organ Kongen bestemmer.

Departementet kan gi forskrift om utpeking av andre markedstilsynsmyndigheter etter forordning om kunstig intelligens artikkel 74 og om markedstilsynsmyndighetenes virksomhet etter denne loven.

§ 4 Akkrediteringsorgan

Norsk akkreditering er nasjonalt akkrediteringsorgan etter KI-forordningen artikkel 28 nr. 2.

§ 5 Overtredelsesgebyr

Den som overtrer nærmere angitte bestemmelser i KI-forordningen artikkel 99, kan ilegges overtredelsesgebyr etter reglene i artikkel 99 nr. 3 til 7.

Offentlige myndigheter kan ilegges overtredelsesgebyr inntil de maksimale beløpssatsene som fremgår av KI-forordningen artikkel 99.

§ 6 Tvangsmulkt

I pålegg gitt etter denne loven kan det fastsettes en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfylling av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

Tvangsmulkten kan også fastsettes som engangsmulkt.

§ 7 Regulatorisk sandkasse

Departementet kan gi forskrift om regulatoriske sandkasser etter KI-forordningen artikkel 57 til 61.

§ 8 Oppbevaring av dokumentasjon ved opphør av virksomhet

Departementet kan gi forskrift om overlevering av dokumentasjon som nevnt i KI-forordningen artikkel 18.

§ 9 Forskrifter om gjennomføring av delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter som er vedtatt i samsvar med KI-forordningen og innlemmet i EØS-avtalen.

§ 10 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 11 Overgangsregler

For KI-systemer som allerede er på markedet eller tatt i bruk når denne loven trer i kraft, gjelder overgangsreglene i KI-forordningen artikkel 111.

Reglene som gjaldt på handlingstidspunktet, skal legges til grunn når det treffes vedtak om overtredelsesgebyr. Lovgivningen på tidspunktet for avgjørelsen skal likevel anvendes når dette fører til et gunstigere resultat for den ansvarlige.

§ 12 Endringer i andre lover og forskrifter

Fra den tiden loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

— — —

Fra den tiden loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre forskrifter:

— — —